

Beleids- begroting

2024 - 2027

Gemeente
Hengelo

www.hengelo.nl

6

Paragrafen

6.1	Lokale heffingen	130
6.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	142
6.3	Onderhoud kapitaalgoederen	151
6.4	Grondbeleid	158
6.5	Financiering	164
6.6	Verbonden partijen	168
6.7	Bedrijfsvoering	182
6.8	Subsidies	193
6.9	Wet open overheid	195

6.1 Lokale heffingen

De lokale heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. Met deze inkomsten kan de gemeente een deel van haar taken uitvoeren. De lokale lasten worden vooral door burgers maar ook door bedrijven bijeen gebracht. Vóór de invoering of wijziging van een lokale heffing stelt de gemeenteraad een verordening vast.

De lokale heffingen bestaan uit gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Gemeentelijke belastingen kunnen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding ongebonden is, en heffingen waarvan de besteding gebonden is.

Ongebonden lokale heffingen, zoals de onroerende zaakbelastingen (OZB) en parkeerbelasting, rekenen we tot de algemene dekkingsmiddelen, omdat zij geen betrekking hebben op lasten van specifieke gemeentelijke dienstverlening in een inhoudelijk begrotingsprogramma. De besteding ervan is niet gebonden aan een bepaalde taak. Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, zijn wél onderdeel van een van de inhoudelijke begrotingsprogramma's. Ze worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. De bedoeling van de gebonden heffingen is dat ze voldoende opbrengen om de kosten te dekken van de gemeentelijke dienst waarvoor ze geheven worden.

Rechten en retributies zijn vergoedingen voor diensten die de gemeente verzorgt voor een individuele aanvrager van een dienst. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in deze rechten en retributies. Het beleid is gericht op een rechtvaardige verdeling van deze kosten.

Volgens artikel 10 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de paragraaf lokale heffingen tenminste te bevatten:

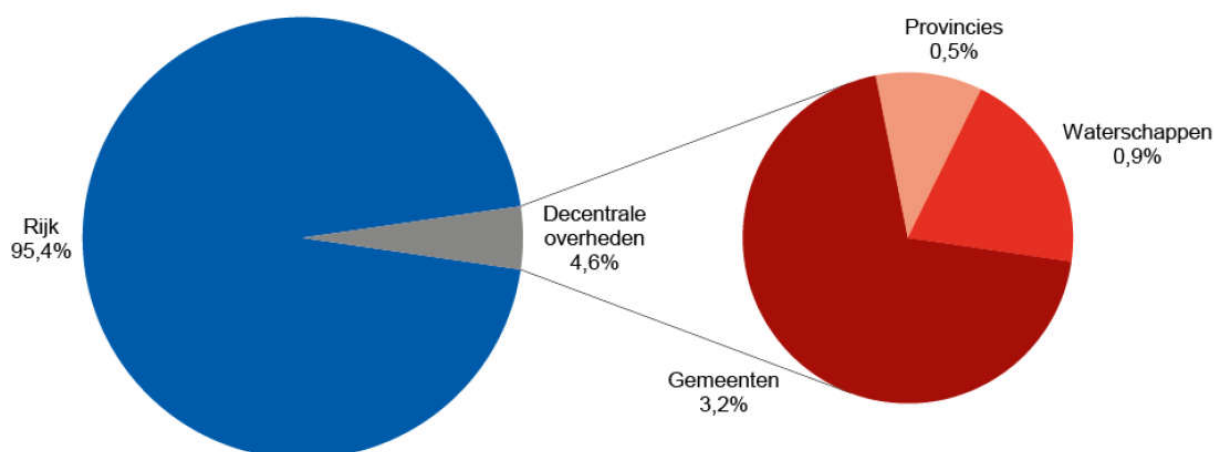
1. de geraamde inkomsten (6.1.1);
2. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen (6.1.2);
3. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de daarmee samenhangende geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd (6.1.3);
4. een aanduiding van de lokale lastendruk (6.1.4);
5. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid (6.1.5).

Deze paragraaf Lokale Heffingen beschrijft de diverse gemeentelijke heffingen en de gevolgen daarvan voor de inwoners van de gemeente Hengelo.

6.1.1 Geraamde inkomsten

Belasting- en premieopbrengst naar overheidslaag

Overheden leggen belastingen op aan inwoners. Onderstaande afbeelding geeft weer welk aandeel van de totale heffingen naar de verschillende overheidsinstellingen gaan.

bron: Coelo 2023

De volgende heffingsbedragen zijn opgenomen in deze begroting.

Heffing	Begroot 2022	Werkelijk 2022	Begroot 2023	Begroot 2024
Ongebonden heffingen	28.702	28.015	30.103	32.811
OZB eigenaren woning	11.940	11.952	12.540	13.900
OZB eigenaren niet-woning	8.366	8.298	8.792	9.649
OZB gebruikers niet-woning	5.573	5.462	5.824	6.342
Parkeerbelasting	1.812	1.334	1.891	1.819
Hondenbelasting	541	544	565	565
Precariobelasting	322	345	337	368
Toeristenbelasting	148	80	154	168
Gebonden heffingen	23.328	24.882	24.846	26.973
Rioolheffing	10.407	10.542	10.859	11.070
Afvalstoffenheffing	8.415	8.816	9.218	9.218
Leges omgevingsvergunning	1.959	2.893	2.047	2.245
Leges burgerzaken (incl. rijksleges)	931	1.231	1.035	2.391
Begraafrechten	539	640	563	618
Havengelden	490	326	497	451
BIZ	258	177	269	266
Marktgelden	156	129	163	138
Rioolaansluitrecht	96	74	100	109
Horeca, terrassen, evenementen etc.				79
Naheffingsaanslagen parkeren				300
Leges overig	77	54	95	88
Totaal heffing	52.030	52.897	54.949	59.784

6.1.2 Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Beleidskaders

Het beleid voor de lokale heffingen is opgenomen in:

- landelijke wet- en regelgeving;
- de diverse belastingverordeningen en –regelingen.

Beleidsontwikkelingen

Hervorming lokaal belastinggebied

In 2015 kondigde het Rijk een belastingherziening aan, met als voornaam onderdeel een groter lokaal belastinggebied, ofwel een grotere beleidsvrijheid voor gemeenten om eigen belastingen te innen. Sindsdien is dit onderwerp gedurende verschillende kabinetten op de agenda gebleven, maar daadwerkelijke veranderingen in de lokale heffingen hebben zich niet voorgedaan.

De Omgevingswet en leges

Op 1 januari 2024 treedt de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) in werking, nadat enkele keren eerdere inwerkingtreding is aangekondigd. Meerdere zaken gaan veranderen:

- Het is toegestaan over nieuwe activiteiten leges te heffen
- (Mogelijk) minder vergunningplichten
- De 'knip': het splitsen van de bouwtechnische en de ruimtelijke vergunning
- Gemeentelijke kosten worden hoger of lager
- Gemeentelijke kosten verschuiven
- Meer integrale vergunningen (meerdere gezagen betrokken)
- Planactiviteiten worden minder complex (of juist complexer)

De legesverordening 2024 is gebaseerd op de modelverordening van de VNG.

Rioolheffing/ Waterzorgheffing

Wateroverlast en verdroging vragen steeds meer maatregelen in de publieke ruimte. Meer percelen kunnen in de heffing worden betrokken, want van de maatregelen in de publieke ruimte heeft iedereen profijt. De huidige verordening Rioolheffing dekt dan niet meer de lading, omdat dit het beeld schept van een belasting voor een buizenstelsel. Bij belastingplichtigen die daar niet op zijn aangesloten roept dat weerstand op. De gemeentelijke watertaken omvatten een breed palet. Zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater hebben een centrale plaats in de ordening van de publieke ruimte. Gemeenten moeten maatregelen nemen om wateroverlast en waterschade te voorkomen. Een voorbeeld is het onderhoud van berm en slootkanten om overtollig water af te voeren.

In Hengelo wordt het Programma Water en Riolerings (PWR, voorheen GRP) vastgesteld in het 4e kwartaal 2023. De nieuwe verordening rioolheffing 2024 is daarop gebaseerd.

Ontwikkeling tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat wordt gestreefd naar volledige kostendekking.

De voor 2024 geldende tarieven voor de overige belastingen en rechten stijgen met een inflatiecorrectie van 8,9 %, uiteraard met uitzondering van die tarieven, die het Rijk heeft vastgesteld of gemaximeerd. De overige uitzonderingen worden toegelicht in het voorstel tot vaststelling van de Verordeningen 2024.

6.1.3 Overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Alleen de heffingen en belastingen die in de Gemeentewet zijn genoemd, zijn toegestaan. Naast belastingen die gelden voor alle inwoners, zijn er rechten en leges voor individuele dienstverlening aan inwoners. De tarieven van deze rechten en leges moeten zò worden berekend dat de begrote opbrengsten niet hoger zijn dan de begrote kosten. Er mag dus geen winst worden behaald. Bij leges geldt, dat de kostendekkendheid niet per dienst, maar per groep van gelijksoortige diensten, maximaal 100% kostendekkend mag zijn.

De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen).

De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2024 in Hengelo worden geheven zijn:

Ongebonden belastingen	Gebonden belastingen
Onroerende- zaakbelastingen	Afvalstoffenheffing
Parkeerbelastingen	Rioolheffing
Hondenbelasting	Begraafrechten
Precariobelasting	Havengelden
Toeristenbelasting	Bijdrage Bedrijven Investerings Zone
	Marktgelden
	Naheffingsaanslagen parkeren
	Rioolaansluitrechten
	Overige leges en rechten

Ongebonden belastingen

Onroerende-zaakbelastingen

Artikel 220 van de Gemeentewet geeft aan dat een gemeente onroerendezaakbelasting (OZB) kan heffen. De OZB is een algemene belasting. Er is geen relatie tussen de heffing en bepaalde taken van de gemeente, en de opbrengst is onderdeel van de algemene middelen. De OZB is een tijdstipbelasting. Dit betekent dat de situatie op een bepaald tijdstip, de peildatum, bepalend is voor de belastingplicht. Veranderingen in de loop van het jaar, bijvoorbeeld de verkoop van een huis, leiden pas op de eerstvolgende peildatum tot een wijziging in de aanslag. Belastingplichtig zijn eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. Iemand die zowel eigenaar als gebruiker is van een niet-woning, betaalt beide belastingdelen. Voorbeelden van niet-woningen zijn bedrijfspanden en buurtcentra.

De grondslag voor de berekening van de OZB in 2024 is de WOZ-waarde van de onroerende zaak per 1 januari 2023. De WOZ-waarde wordt jaarlijks opnieuw bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Er wordt een tarief voor eigenaren van woningen vastgesteld en tarieven voor eigenaren en gebruikers van niet-woningen. De hoogte van het tarief leidt tot de opbrengst die in de begroting is vastgesteld. De werkwijze voor de tariefsbepaling is als volgt. Eerst wordt de beoogde opbrengst van de OZB voor woningen vastgesteld. Vervolgens wordt op basis van de totale WOZ-waarde van alle woningen het OZB-tarief berekend. Dan volgt eenzelfde berekening voor de niet-woningen. De ontwikkeling van het OZB-tarief is dus, naast de ontwikkeling van de OZB-opbrengst, afhankelijk van de prijzen van de onroerende zaken op de peildatum. Als dit prijspeil is gestegen leidt dit tot een neerwaartse bijstelling van het OZB-tarief. Andersom geldt hetzelfde.

Bij de begrote opbrengst OZB is voor 2024 een inflatiecorrectie toegepast van 8,9%. Het tarief stijgt met dit percentage. In het tarief is een bedrag van € 180.000 opgenomen als vergoeding van de extra proceskosten, die de gemeente voor haar rekening krijgt, omdat inwoners hun opdrachten om bezwaar te maken bij no-cure-no-pay-bedrijven onder brengen.

Parkeerbelastingen

Artikel 225 van de Gemeentewet geeft aan dat gemeenten parkeerbelastingen mogen heffen, om het parkeren en het verkeer in de stad goed te organiseren. Er zijn twee zogenaamde 'parkeerbelastingen':

- de belasting voor een bepaalde parkeerplaats voor een bepaalde periode, waarvoor parkeerautomaten zijn geplaatst;

- de belasting voor een parkeervergunning.

Met behulp van parkeerbelastingen kunnen gemeenten op een juiste en financieel verantwoorde wijze het parkeerbeleid organiseren. De opbrengst van het parkeren komt in de algemene middelen.

Naast parkeerbelastingen kennen we de naheffingsaanslagen parkeerbelasting. Deze behoren tot de gebonden belastingen en worden daar toegelicht.

Hondenbelasting

Op grond van artikel 226 van de Gemeentewet kan van de houder van een hond hondenbelasting worden geheven. De hondenbelasting is een algemene belasting. Dat houdt in dat de raad vrij is in de bepaling van de opbrengst: er is geen verband met bepaalde gemeentelijke kosten. De hondenbelasting is een vast bedrag per hond per jaar. Voor een tweede en volgende hond zijn de tarieven hoger. De gemeenteraad heeft bij de behandeling van de Zomernota 2023-2027 besloten om de tarieven van 2023 voor 2024 niet te verhogen/ indexeren. Daarnaast heeft de gemeenteraad een motie aanvaard, waarin ze het college opdraagt om afschaffing van de hondenbelasting te overwegen als er nieuwe financiële meevallers van structurele aard ontstaan.

Precariobelasting

Artikel 228 van de Gemeentewet geeft aan dat precariobelasting kan worden opgelegd. Precariobelasting moet worden betaald door inwoners of bedrijven die voorwerpen onder, op of boven gemeentegrond hebben. Voorbeelden zijn: terrassen op openbaar terrein, uithangborden boven openbaar terrein en bouwmaterialen die op openbaar terrein geplaatst zijn.

Toeristenbelasting

Artikel 224 van de Gemeentewet geeft aan dat gemeenten toeristenbelasting kunnen heffen voor overnachtingen door mensen die géén inwoner van de gemeente zijn. Het gaat hierbij vaak om toeristen of werknemers die in hotels en op campings verblijven. Het hotel of de camping moet de toeristenbelasting betalen. Het hotel of de camping mag de belasting in rekening brengen aan de overnachter. Het doel van toeristenbelasting is, dat mensen die gebruik maken van de voorzieningen in de stad, maar geen inwoner zijn, mee betalen aan de voorzieningen in de stad.

Gebonden belastingen

Mate van kostendekking van de gebonden belastingen

Per heffing wordt in onderstaande overzichten de mate van kostendekking weergegeven. De kostendekking volgens de begroting mag ten hoogste 100% bedragen. Deze dekking geldt voor een groep van soortgelijke heffingen. Een afzonderlijke heffing mag meer of minder kostendekkend zijn dan 100%, als dit gecompenseerd wordt met andere heffingen in de groep van soortelijke heffingen.

Toegestaan onderdeel van de kosten zijn bedragen voor overhead en compensabele BTW.

Afvalstoffenheffing

De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is hoofdstuk 10 van de Wet Milieubeheer. Deze wet blijft in 2024 voor het onderdeel afvalstoffen van kracht naast de Omgevingswet. Op basis van de wet heeft de gemeente de wettelijke taak om afvalstoffen van particuliere huishoudens in te zamelen. De inzameling en verwerking gebeurt in samenwerking met verbonden partijen. Zo is de inzameling opgedragen aan Twente Milieu, en de afvalverwerking aan Twence. De kosten van de inzameling en verwerking worden betaald uit de afvalstoffenheffing. De afvalbegroting is kostendekkend; er wordt geen winst behaald op afval.

De kosten bestaan vooral uit het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder.

Huishoudens betalen jaarlijks een vast bedrag afvalstoffenheffing, ook als zij geen afval voor inzameling aanbieden. De heffing wordt opgelegd aan de gebruiker van een perceel waar de gemeente de inzamelverplichting nakomt. De gebruiker betaalt daarnaast variabele bedragen voor het daadwerkelijk aanbieden van afval. De tarieven zijn per afvalsoort en lediging bepaald. Het te betalen bedrag hangt af van de soort aangeboden afval en het aantal aanbiedingen.

Raadswerkgroep afval

In november 2022 heeft de gemeenteraad n.a.v. een aangenomen motie een Raadswerkgroep afval ingesteld. Deze werkgroep heeft nog geen besluiten genomen die het afvaltarievenbeleid beïnvloeden, maar kan dit nog wel doen. Daarom bieden we de gemeenteraad een Verordening reinigingsheffingen aan, gebaseerd op de bestaande

dienstverlening aan de inwoner. Als de gemeenteraad besluit om de dienstverlening aan te passen, zal deze verordening worden ingetrokken en zal een gewijzigde verordening worden vastgesteld en de begroting passend bij de nieuwe situatie worden gewijzigd.

Huidig beleid

Voor een sluitende afvalbegroting is in 2024 circa € 9,2 miljoen aan opbrengsten afvalstoffenheffing noodzakelijk. Bruto heffen we € 9,3 miljoen, omdat we rekening houden met € 100.000 oninbare vorderingen. Het vaste tarief wordt verhoogd van € 192,24 in 2023 naar € 194,52 in 2024. In deze begroting zijn 3 beleidsvoornemens uit de Zomernota 2023-2027 opgenomen. Namelijk het intensiveren van handhaving in de openbare ruimte om het dumpen van afval tegen te gaan (24-NB-7.1), het vergroten van de capaciteit voor beheer en afvalbeleid op het gebied van circulariteit (24-NB-7.2) en de structurele inzet van het Mobiele Milieupark (24-NB-7.3).

Dit betekent een stijging van het vaste tarief van € 2,28. Bij een gemiddeld huishouden met een aanbiedgedrag van 9 keer de groene container (140L), 24 aanbiedingen op de ondergrondse container en het vastrecht leidt dit tot een woonlast van (€ 10,80 + € 31,20 + € 194,52) € 236,52.

		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.3	Afval	9.680	236	1.437	11.353	9.218	2.405	11.623
6.3	Inkomensregelingen				-	-500		-500
	Totaal	9.680	236	1.437	11.353	8.718	2.405	11.123
	% Kostendekking							98,0%

Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel, grondwater en waterlopen. De rioolheffing is een bestemmingsheffing (de bestemming is bekostiging van riool- en watertaken). Er staan geen individuele prestaties, maar prestaties van de gemeente voor alle inwoners tegenover. De kosten die hiervoor worden gemaakt, worden met de rioolheffing verhaald op de gebruikers van woningen en niet-woningen. De gemeente Hengelo hanteert één rioolheffing voor alle watertaken met een tarief tot 500m3 waterverbruik en een tarief boven de 500m3.

Inwoners betalen voor het lozen van water in het rioolsysteem. Alle kosten van instandhouding van het rioleringsstelsel en de watertaken worden, na aftrek van overige baten, door de inwoners betaald. Tot 1 januari 2024 geldt het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP). Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1-1-2024 vervalt de verplichting om een rioleringsplan te hebben. In de toelichting van de Omgevingswet is aangegeven dat het verstandig is desondanks een rioleringsprogramma op te stellen. Het rioleringsplan is een effectief planinstrument om de rioleringszorg te borgen en activiteiten af te stemmen. Verder vormt het plan nog steeds een goede onderbouwing voor de rioolheffing. Als onderdeel van de begroting is het voor de gemeente wettelijk verplicht om deze heffing te onderbouwen.

Het PWR 2023-2027 (Programma Water en Riolering) zal aansluiten op de systematiek van Omgevingsvisie, Omgevingsplan en Omgevingsprogramma. Er zijn in de politieke markt van 28 maart 2023 3 keuze-scenario's voorgelegd aan uw raad. De medium-variant (scenario hoog) kwam naar voren als meest waarschijnlijke variant. Het nieuwe PWR 2023-2027 en de gekozen variant kunnen naar verwachting in het najaar van 2023 door uw raad worden vastgesteld. De medium variant (scenario hoog) gaat uit van een stijging van het tarief van de rioolheffingen in 2024 van 3,9%. In deze variant is voor de opvolgende jaren 2025 en 2026 1% tariefstijging nodig.

		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2	Riolering	8.639	265	1.391	10.295	11.070	81	11.151
6.3	Inkomensregelingen				-	-857		-857
	Totaal	8.639	265	1.391	10.295	10.213	81	10.294
	% Kostendekking							100,0%

Begraafrechten

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een vergoeding geheven voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die in de Verordening begraafrechten zijn opgenomen. De tarieven worden jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie.

Begraafrechten	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Begraafplaatsen							
7.5 en crematoria	902	1		903	618		618
6.3 Inkomensregelingen				-	-3		-3
Totaal	902	1	-	903	615	-	615
% Kostendekking							68,1%

Havengeld

Onder de naam havengeld wordt op grond van artikel 229 Gemeentewet een recht geheven. De gebruiker betaalt voor het gebruik van de haven en voor de diensten die daarmee worden verleend.

Haven	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Economische havens							
2.4 en waterwegen	768	211		979	451	240	691
Totaal	768	211	-	979	451	240	691
% Kostendekking							70,6%

Bijdrage Bedrijven Investerings Zones (BIZ)

De Wet Bedrijven investeringszones geeft aan dat een bijdrage Bedrijven Investerings Zones kan worden opgelegd. Met deze bijdrage kunnen bedrijven in een bepaald gebied binnen de gemeente worden verplicht om voor een periode van maximaal vijf jaar een financiële bijdrage te leveren. Deze bijdrage wordt gebruikt om investeringen te betalen op het gebied van bijvoorbeeld leefbaarheid, veiligheid, of ruimtelijke kwaliteit. Bij de uitvoering wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de Wet WOZ en de OZB. De doelgroep bestaat uit gebruikers van niet-woningen in het centrum van Hengelo. De huidige BIZ-periode is gestart in 2021 en loopt 5 jaren.

Bi-zone	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Bedrijven							
3.3 investerings zone	272			272	266		266
Totaal	272	-	-	272	266	-	266
% Kostendekking							97,8%

Marktgelden

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter beschikking stellen van een standplaats op de markt. Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld. Tot heden was ook energieverbruik inbegrepen in het marktgeld, omdat het concrete verbruik per standplaats niet kon worden gemeten. Met de vernieuwing van het marktplaats zijn nieuwe meters voor stroomverbruik geplaatst. Het werkelijke verbruik per marktstandplaats kan nu in rekening gebracht worden. Daarom is met ingang van 2024 het energieverbruik niet langer opgenomen in het markttarief.

Markt	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Bedrijvenloket 3.3 en bedrijfsregelingen	170	59	9	238	138		138
Totaal	170	59	9	238	138	-	138
% Kostendekking							58,0%

Naheffingsaanslagen parkeren

De Gemeentewet geeft in artikel 234, lid 3 en 4, richtlijnen omtrent het opleggen van een naheffingsaanslag. Hier kunnen zowel de parkeerbelasting voor één uur, als kosten in rekening gebracht worden. Daarmee heeft de naheffingsaanslag een belastingkenmerk en een gebonden heffingskenmerk, namelijk de vergoeding van gemaakte kosten. We nemen daarom de naheffingsaanslag op als gebonden heffing. Deze gemaakte kosten moeten op de naheffingsaanslag vermeld worden.

Naheffingsaanslagen parkeren	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Openbare orde 1.2 en veiligheid	441	169		610			-
0.63 Parkeerheffingen				-	300		300
Totaal	441	169	-	610	300	-	300
% Kostendekking							49,2%

Rioolaansluitrecht

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een rioolaansluitrecht heffen. Hiermee worden kosten doorberekend die verbonden zijn aan het maken van een verbinding tussen het hoofdriool en een nog niet aangesloten perceel.

Rioolaansluitrecht	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2 Riolering	92		17	109	109		109
Totaal	92	-	17	109	109	-	109
% Kostendekking							100,0%

Leges en rechten

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele inwoners verschillende diensten. Door het heffen van leges betaalt de burger die de dienst afneemt, voor deze diensten. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. De heffingsmaatstaf is steeds verschillend en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

Kostendekkendheid

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie hoofdstukken (voorheen titels):

- hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening;
- hoofdstuk 2 Dienstverlening en besluiten in het kader van de omgevingswet;
- hoofdstuk 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn.

Vooraf hoofdstuk 2 van de tarieventabel is gewijzigd; dit als gevolg van de al genoemde invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024.

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de Legesverordening als geheel maximaal kostendekkend zijn. Niet elk product zal afzonderlijk op kostendekkendheid worden beoordeeld, omdat dit onredelijk veel administratieve inspanning zou vergen. De kostendekkendheid wordt beoordeeld per samenhangende groep van diensten (een hoofdstuk in de verordening). Dit betekent dat, binnen één hoofdstuk, een laag tarief op de ene dienst mag worden goedgekeurd door een hoog tarief op een andere dienst. Daarnaast kan bij de tariefstelling uitdrukking worden gegeven aan het profijtbeginfel: wie voordeel geniet, betaalt.

Voor een aantal tarieven binnen hoofdstuk 1 geldt dat deze door het rijk zijn gemaximeerd: paspoorten, rijbewijzen, kansspelen en wet bescherming persoonsgegevens.

Leges		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening								
0.2	Burgerzaken	929	625	13	1.567	2.391	-1.051	1.340
	Totaal	929	625	13	1.567	2.391	-1.051	1.340
	% Kostendekking							85,5%
Hoofdstuk 2 Omgevingsvergunning								
8.3	Wonen en bouwen	1.585	1.033	27	2.645	2.245	35	2.280
	Totaal	1.585	1.033	27	2.645	2.245	35	2.280
	% Kostendekking							86,2%
Hoofdstuk 3 Dienstverlening Europese dienstenrichtlijn								
1.2	Openbare orde en veiligheid	669	469		1.138	79	2	81
	Totaal	669	469	-	1.138	79	2	81
	% Kostendekking							7,1%

6.1.4 Aanduiding van de lokale lastendruk

De lokale lastendruk omvat alle heffingen. We zijn in Nederland gewend om de lokale lastendruk te vergelijken door uit te gaan van de meest relevante heffingen: onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven die ieder huishouden in een gemeente jaarlijks opgelegd krijgt. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. In de eerste tabel is nog geen rekening gehouden met de te kiezen variant in het waterprogramma en met beleidskeuzes die de Raadswerkgroep Afval nog kan maken. De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling:

Soort heffing	2020	2021	2022	2023	2024
OZB Eigenaar	286,02	292,60	305,25	319,90	348,36
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	195,36	221,40	222,06	236,84	236,52
Rioolheffing	236,04	244,32	252,84	257,88	263,04
Totaal woonlasten	717,42	758,32	780,15	814,62	847,92
Eigenaar	0,9%	5,7%	2,9%	4,4%	4,1%
Huurder	0,4%	8,0%	2,0%	4,2%	1,0%

In de volgende tabel is rekening gehouden met een verwachte keuze van de gemeenteraad voor de medium variant (scenario hoog) van de 3 aangeboden scenario's in de rioolheffing.

Soort heffing	2020	2021	2022	2023	2024
OZB Eigenaar	286,02	292,60	305,25	319,90	348,36
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	195,36	221,40	222,06	236,84	236,52
Rioolheffing	236,04	244,32	252,84	257,88	267,96
Totaal woonlasten	717,42	758,32	780,15	814,62	852,84
Eigenaar	0,9%	5,7%	2,9%	4,4%	4,7%
Huurder	0,4%	8,0%	2,0%	4,2%	2,0%

In voorgaande tabellen is de afvalstoffenheffing 2024 gebaseerd op de kosten van de meest voorkomende afvalcombinatie: vast tarief, restafval storten in de ondergrondse afvalcontainer en groen in een 140 liter minicontainer.

Dit cijferbeeld wijkt af van de tarieven die Coelo in de tabellen hierna hanteert. Coelo gaat voor diftar-gemeenten uit van kilo's afval per inwoner conform CBS. CBS rapporteert met 2 jaren vertraging, wat in de huidige tendens van afvalvermindering ons afvalgedrag niet goed weergeeft.

In Nederland bedragen aandelen ozb-riool-afval in de woonlasten 38%-23%-39% (Coelo 2023, blz. 24). In Hengelo 41%-31%-28% (begroting 2024).

In onderstaande tabellen zijn de Coelo-cijfers 2023 opgenomen.

Woonlasten één- en meerpersoonshuishoudens met eigen woning

	Eenpersoonshuishouden		Meerpersoonshuishouden	
	eigenaar 2023	rangorde	eigenaar 2023	rangorde
Almelo	€ 967	12	€ 1.011	12
Borne	€ 936	7	€ 967	9
Dinkelland	€ 862	4	€ 890	3
Enschede	€ 938	9	€ 966	8
Haaksbergen	€ 1.039	14	€ 1.039	13
Hellendoorn	€ 937	8	€ 937	7
Hengelo	€ 889	5	€ 928	6
Hof van Twente	€ 963	11	€ 1.003	11
Losser	€ 1.028	13	€ 1.059	14
Oldenzaal	€ 856	3	€ 892	4
Rijssen-Holten	€ 657	1	€ 708	1
Tubbergen	€ 779	2	€ 807	2
Twenterand	€ 940	10	€ 981	10
Wierden	€ 890	6	€ 915	5
Overijssel	€ 867		€ 896	
Nederland	€ 867 ¹		€ 944 ²	

1 bronvermelding COELO 2023 pp 101

2 bronvermelding COELO 2023 pp 103

Woonlasten één- en meerpersoonshuishoudens met huurwoning

	Eenpersoonshuishouden		Meerpersoonshuishouden	
	huurder 2023	rangorde	huurder 2023	rangorde
Almelo	€ 433	7	€ 477	7
Borne	€ 380	5	€ 410	5
Dinkelland	€ 401	6	€ 429	6
Enschede	€ 536	13	€ 565	12
Haaksbergen	€ 573	14	€ 573	14
Hellendoorn	€ 493	10	€ 493	9
Hengelo	€ 489	9	€ 528	11
Hof van Twente	€ 526	12	€ 566	13
Losser	€ 252	2	€ 283	2
Oldenzaal	€ 357	4	€ 393	4
Rijssen-Holten	€ 338	3	€ 389	3
Tubbergen	€ 176	1	€ 204	1
Twenterand	€ 440	8	€ 481	8
Wierden	€ 495	11	€ 521	10
Overijssel	€ 420		€ 448	
Nederland	€ 346 ¹		€ 436 ²	

1 bronvermelding COELO 2023 pp 111

2 bronvermelding COELO 2023 pp 113

Elke gemeente heeft een andere opbouw van tarieven. De basisgegevens hiervoor zijn niet te herleiden in de openbare cijfers. Daarom kunnen we niet vergelijken op de onderdelen OZB, afval en riolering afzonderlijk.

6.1.5 Beschrijving kwijtscheldingsbeleid

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. De regels zijn opgenomen in de Leidraad Invordering en zijn gebaseerd op normen voor inkomen en vermogen, die het ministerie van SZW 2 maal per jaar vaststelt. Inwoners die kwijtschelding aanvragen worden getoetst op de inkomensnorm en de vermogensnorm.

Gemeenten kunnen ruimhartiger kwijtschelden dan de Leidraad aangeeft. Gemeente Hengelo hanteert hiervoor volgende uitgangspunten:

- bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm (Leidraad 90%);
- Voor de OZB, onderhoudsrecht begraven, rioolheffing en voor het vast recht bij de afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima geen gemeentelijke woonlasten betalen;
- voor extra containers wordt geen kwijtschelding afvalstoffenheffing verleend evenals voor rioolheffing bij een grondslag > 500m³;
- ondernemers zijn voor de privébelastingen gelijk gesteld met particulieren;
- kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit;
- bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

Voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen in het kader van het minimabeleid wordt voor 2024 uitgegaan van een totaalbedrag van € 1.362.000 Dit bedrag is als volgt onder te verdelen naar de soorten heffing:

Kwijtschelding per heffing	Begroot 2024
Rioolheffing	857.000
Afvalinzameling	500.000
OZB	2.000
Begraafrechten	3.000
Totaal kwijtschelding	1.362.000

6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Bij het formuleren van ambities, het maken van beleid en de uitvoering hiervan worden besluiten genomen en daarbij zijn er altijd risico's. De gemeente bevindt zich in een zeer dynamische omgeving. Denk aan opvang van vluchtelingen, de inflatie, duurzaamheid en andere taken die door het Rijk aan de gemeente worden toebedeeld. Daarbij is de mening van de inwoners steeds zichtbaarder via openbare kanalen. Hierdoor neemt de kans op imago- en financiële schade voor de gemeente toe en kan de impact hiervan groot zijn. Het is van belang om op gestructureerde en transparante wijze de risico's in beeld te hebben en deze te beheersen.

De gemeente Hengelo heeft een integraal risicomanagementbeleid. Integraal risicomanagement is een brede invulling van risicomanagement, waarbij niet alleen de (wettelijke) kaders worden gevolgd, maar het risicobewustzijn breed wordt gestimuleerd. Risicomanagement is immers geen afzonderlijke activiteit, maar maakt integraal deel uit van alle (management)processen.

Om vast te stellen dat de gemeente financieel voldoende in staat zijn risico's op te vangen, wordt een inschatting gemaakt van het zogenaamde benodigde weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de gezondheid van de financiële positie op langere termijn van de gemeente.

Om het benodigde weerstandsvermogen te berekenen wordt een risico-inventarisatie uitgevoerd met de kans dat het risico zich voordoet en de (financiële) impact. Op deze risico-inventarisatie wordt een analyse uitgevoerd en het weerstandsvermogen bepaald. De financiële kengetallen en belangrijkste risico's en ontwikkelingen staan in deze paragraaf beschreven.

6.2.1 Beleidsnotities

Titel	Raadsbesluit
Integraal Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2023-2027	3527899
Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo	3509875

Kaderstelling weerstandsvermogen.

In het beleid Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen 2023-2027 zijn de uitgangspunten voor het risicomanagementbeleid en weerstandsvermogen vastgelegd.

- De minimale hoogte van de algemene reserve 50% van het benodigde weerstandsvermogen (risicoprofiel) is.
- De algemene reserves 'sec' (inclusief het sociaal domein) volledig te betrekken in het beschikbaar weerstandsvermogen.

De inventarisatie van risico's vindt plaats langs de lijnen van de beleidsprogramma's zoals we die in de begroting kennen. Risico's worden per programma onderzocht en beschreven, het totaaloverzicht wordt weergegeven in de paragraaf weerstandsvermogen.

Tenslotte zijn er spelregels toegevoegd hoe om te gaan met risico's en een (dreigend) te laag weerstandsvermogen. Daarbij is ook een signaalwaarde voor de weerstandsratio van 1,4 toegevoegd, om tijdig te kunnen bijsturen en te voorkomen dat het weerstandsvermogen te laag wordt.

In onze Financiële Verordening 2023, is vastgelegd dat er jaarlijks een herijking van beleidsregels inzake reserves en voorzieningen ter vaststelling wordt voorgelegd aan de Raad. Dit leggen we voor in de Jaarstukken ter afsluiting en verantwoording van ieder jaar.

Integraal risicomanagement

Zoals in het beleid is vastgesteld worden risico's op alle niveaus binnen de organisatie geïdentificeerd. Hierbij wordt aandacht geschonken aan zowel strategische, tactische als operationele risico's. Hiervoor worden periodiek risicodialogen uitgevoerd. Tijdens deze dialogen wordt gesproken over wat onze doelen in de weg kan staan. Wat zijn de risico's waardoor de gemeente de doelen niet kan realiseren.

De procesmatige risico's worden getoetst door het uitvoeren van interne controles. De manier waarop ligt vast in het auditplan van enig jaar. De kwaliteit en uitkomsten van deze processen is zichtbaar door het oordeel van de accountant bij de Jaarstukken en vanaf verslagjaar 2023 ook in de rechtmatigheidsverantwoording van het college.

Om een integraal beeld te krijgen van de risico's, worden risico's tijdens de risico identificatie vanuit verschillende invalshoeken in kaart gebracht. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar risico's met financiële impact, maar ook risico's zonder directe financiële impact, zoals imago-, fraude-, juridisch-, en bestuurlijke risico's. Het uitgangspunt is dat de bewustwording van de risico's en het beheersen daarvan doorlopend de aandacht heeft.

6.2.2 Doelen

Het overstijgende doel van risicomanagement is dat de consequenties van onze keuzes worden overzien en daar bewust gerichte actie op zetten, zodat we als gemeente onze doelstellingen bereiken. De indicatoren zijn erop gericht dat de gemeente voldoende financiële weerbaarheid heeft om tegenvallers te kunnen opvangen.

Bereiken?	Doen?
1. Aandacht voor strategisch risicomanagement	Focus op grote maatschappelijk en strategische opgaven zoals verwoordt in onze koers en collegeprogramma. Bij het werken aan deze strategische opgaven is het van belang om aan te geven wat de belangrijkste risico's zijn die het realiseren van de opgave mogelijk in de weg kunnen staan en hoe de gevolgen van de risico's kunnen worden beheerst. Dit heeft aandacht in de uitvoering van het nieuwe risicomanagementbeleid. Er is een nieuwe aanpak voor de risicodialogen. Er wordt gewerkt aan het proces voor het continu managen van risico's.
2. De implementatie van een risicomanagement-systeem	Naast strategische en externe risico's zijn er te voorkomen risico's in onze kernprocessen. Een nieuw systeem is aanbesteed en wordt geïmplementeerd eind 2023 en in 2024 breed in gebruik worden genomen. Het ondersteunt risicomanagement op alle niveaus en geeft meer inzicht in de mate waarin we in control zijn op de verschillende soorten risico's.
3. Aandacht voor integrale control	Hierin gaat het om het herkennen en beoordelen van risico's met bijbehorende gevolgen op o.a. op het gebied van financiën, juridisch, privacy, HR of informatieveiligheid en het vaststellen van eventuele beheersmaatregelen. In algemene zin is er (meer) aandacht voor integrale benadering van control, waarin een stap verder wordt gezet waar het gaat om integraal advies over risico's en beheersing en de samenwerking met vakinhoudelijke collega's.

6.2.3 Indicatoren

De indicatoren zijn opgesteld conform het laatst vastgestelde beleid omtrent weerstandsvermogen en risicomanagementbeleid.

Indicator	Waarde
Incidentele weerstands-capaciteit	Het vrij aanwendbare deel van de reservepositie beschouwen we als de incidentele weerstandscapaciteit. Dit zijn concreet de: - de vrij aanwendbare reserves d.w.z. de algemene reserve 'sec - de post onvoorzien incidenteel <i>Stand van zaken</i> De incidentele weerstandscapaciteit is ultimo 2024: - vrij aanwendbare reserves = algemene reserve 'sec: € 59.379.000 - post onvoorzien incidenteel: € 91.000
Structurele weerstands-capaciteit	De structurele weerstandscapaciteit is de onbenutte belastingcapaciteit.

Voorgeschreven is dat de gemeentelijke tarieven, leges en heffingen voor maximaal 100% kostendekkend zijn. In Hengelo is dat ook het uitgangspunt voor de belangrijkste tarieven. Tenzij een risico zich manifesteert in deze tarieftaken, biedt dit geen ruimte aan structurele weerstandscapaciteit.

Wanneer een structureel risico optreedt, is het niet altijd mogelijk de financiële impact op korte termijn in de begroting op te vangen. In dat geval kan een gemeente onder zeer strikte voorwaarden een beroep doen op extra financiering van het Rijk (artikel 12 Gemeentewet). Eén van de voorwaarden is dat de gemeente de belastingcapaciteit ten volle benut. Dat kan uiteraard niet oneindig. Daarom is door het Rijk een norm gesteld tot welk niveau het nog aanvaardbaar is lokale belastingen te verhogen, de zogenaamde artikel 12 norm.

Het verschil tussen de werkelijke hoogte van de lokale belastingen en de aanvaardbare hoogte van de artikel 12 norm noemen we de *onbenutte belastingcapaciteit* en betreft de *structurele weerstandscapaciteit*.

Stand van zaken

De gemiddelde woonlasten voor een gemiddeld gezin in de gemeente Hengelo bedraagt € 848. Het landelijk gemiddelde is € 944. Voor 2024 is de benutte belastingcapaciteit dus 89,8% van het landelijk gemiddelde. Als we de onbenutte belastingcapaciteit van 10,2%, zijnde € 96 vermenigvuldigen met het aantal huishoudens, bijna 38.200, komen we uit op een onbenutte belastingcapaciteit van € 3.666.000.

Het benodigde weerstandsvermogen bepalen we door de geïdentificeerde risico's uit te drukken in euro's.

Omdat de kans dat alle risico's zich tegelijkertijd voordoen zeer beperkt is, passen we een zogenaamde Monte Carlo-analyse toe. Bij deze techniek wordt het optreden van de verschillende risico's in diverse scenario's vele malen gesimuleerd. Door deze methode hebben we een beeld van het benodigde weerstandsvermogen in vrijwel alle denkbare scenario's.

We streven ernaar dat de minimale hoogte van de algemene reserve 50% van het benodigde weerstandsvermogen is.

Stand van zaken

Volgens de Monte Carlo-analyse (zekerheidspercentage 90%) is de benodigde weerstandscapaciteit € 19.852.000 op basis van de herijkte risicoprofiel.

De weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet-begrote kosten of tegenvallende inkomsten te kunnen dekken.

De weerstandscapaciteit (weerstandsratio) berekenen we als volgt:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$$

Uit deze berekening volgt een ratio. Om te bepalen of het weerstandsvermogen op het gewenste niveau is, bekijken we in welke waarderingscategorie de ratio valt. We hanteren de waarderingscategorieën zoals hieronder weergegeven:

Klasse - Ratio- Betekenis

- A - > 2,0 - Uitstekend
- B - 1,4 tot 2,0 - Ruim voldoende
- C - 1,0 tot 1,4 - Voldoende
- D - 0,8 tot 1,0 - Matig
- E - 0,6 tot 0,8 - Onvoldoende
- F - < 0,6 - Ruim onvoldoende

Stand van zaken

De beschikbare weerstandscapaciteit is afgerond € 63.136.000

De benodigde weerstandscapaciteit is afgerond € 19.852.000

De ratio die hieruit volgt is dan 3,2 en is daarmee uitstekend. In de Zomernota 2023-2027 was de ratio 2,5. Deze verhoging van de ratio komt met name door hogere stand van algemene reserve. Op basis van de Zomernota 2023-2027 zijn er voor het jaar 2023 per saldo middelen toegevoegd aan de algemene reserve (€ 6,9 miljoen) en in 2024 zijn middelen onttrokken uit de algemene reserve (€ 6,1 miljoen). Tevens is het restant jaarrekeningsaldo 2022 toegevoegd aan de algemene reserve (€ 13,1 miljoen). Daarnaast zijn het risicoprofiel (benodigde weerstandsvermogen) en de onbenutte belastingcapaciteit iets lager in deze Beleidsbegroting ten opzichte van de Zomernota 2023-2027.

Eind 2027 is de weerstandsratio ongeveer 3,1. Dit heeft te maken met de mutaties in de algemene reserve door het transformatieplan sociaal domein en de toevoegingen (in 2025) en onttrekkingen (in 2026 en 2027) op basis van de Zomernota 2023-2027.

We beseffen ons terdege dat dit hoge ratio zijn. We weten ook dat we voor de toekomst nog veel middelen nodig hebben om de ambities waar te maken.

Benodigde
weerstands-
capaciteit

Weerstands-
vermogen

6.2.4 Overzicht belangrijkste risico's

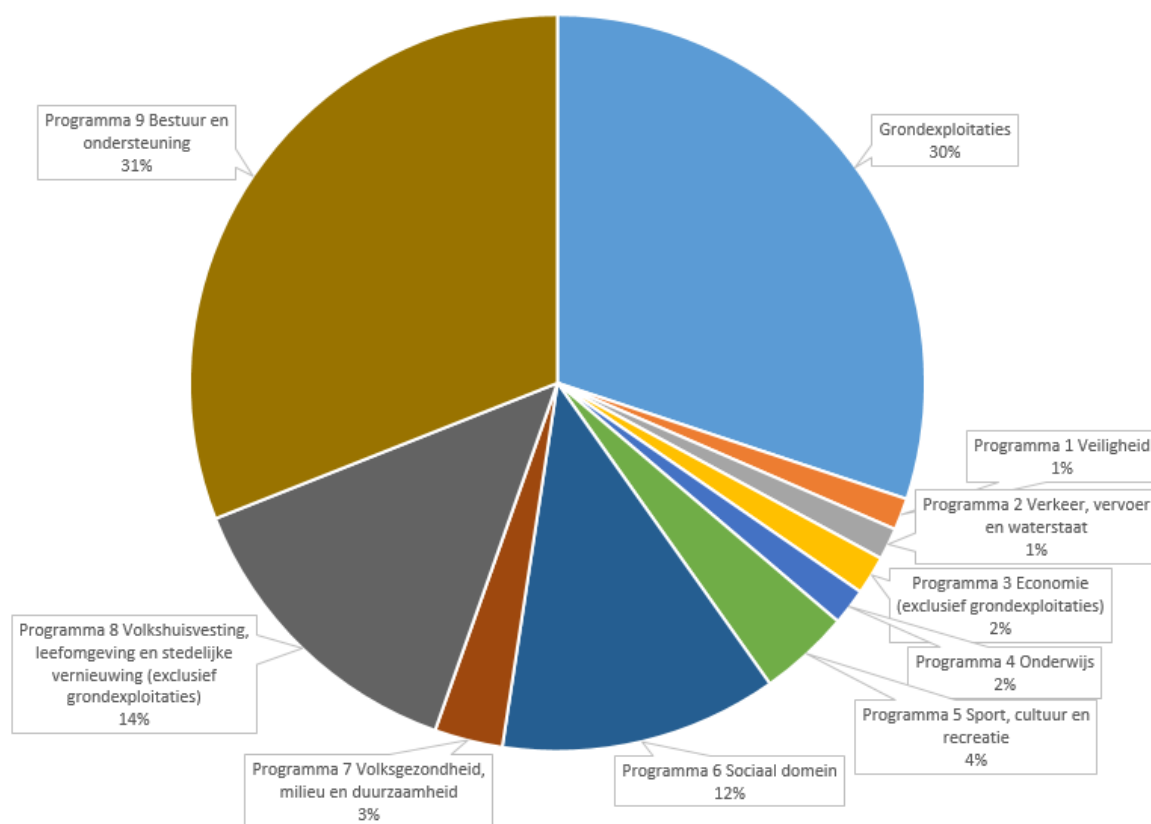
Per programma zijn de belangrijkste risico's weergegeven. Daarbij zijn er een aantal overkoepelende risico's die in bijna ieder programma een rol spelen. Die lichten we hieronder toe:

	Risicogebeurtenis	Mogelijk gevolg
Arbeidsmarkt	Door krapte op de arbeidsmarkt kunnen vacatures binnen de gemeente onvoldoende worden ingevuld.	Doelstellingen kunnen niet behaald worden. Uitval/ziekteverzuim door hogere werkdruk. Personeelskosten lopen op door meer inhuur.
Inflatie	Door de hoge inflatie nemen kosten toe voor zowel de gemeente als inwoners en bedrijven.	Armoede onder inwoners, waardoor bijvoorbeeld de vraag naar zorg en schuldhulpverlening toeneemt. Ondernemers en organisaties hebben steun nodig. Projecten binnen de gemeente worden duurder of moeten op kwaliteit inleveren doordat de kosten te hoog worden.
Samenwerking met andere partijen	Onze samenwerkende partners staan onder druk door bijvoorbeeld tekort aan arbeidskrachten, vrijwilligers of toenemende kosten/hoge rentes.	Voorzieningen in de gemeente staan onder druk of vallen uit, denk aan het onderwijs, zorgaanbieders, sportverenigingen en culturele instanties. De gemeente kan projecten niet realiseren of worden vertraagd in ontwikkelingen omdat ontwikkelaars en bedrijven niet kunnen investeren en realiseren.
Onvoldoende middelen vanuit het Rijk	Door bezuinigingen vanuit het Rijk ontvangt de gemeente te weinig middelen.	Doelstellingen kunnen niet behaald worden doordat er onvoldoende financiële middelen zijn.

Onderstaande cirkeldiagram geeft de verdeling van de financiële risico's per programma weer. Er zijn een paar programma's die een groter risico hebben dan andere programma's. De uitgebreide beschrijving staat in de risicoparagraaf van de programma's en in paragraaf 6.4 Grondbeleid. We lichten ze hier nog kort toe:

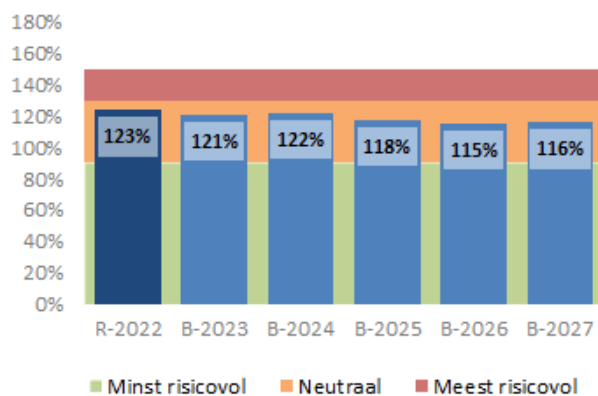
- Programma 9 Bestuur en ondersteuning. Dit programma bevat veel van de overkoepelende thema's zoals hierboven beschreven. Daarnaast zit hierin het risico op cybercriminaliteit en alle mogelijke gevolgen hiervan voor de organisatie.
- Grondexploitaties. Hierin zitten de risico's op alle grondexploitaties, daarbij gaat het om grote bedragen en daarbij behorende risico's in de huidige economie.
- Programma 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing (exclusief grondexploitaties). Hierin zit de grote verandering en risico's op het gebied van duurzaamheid, maar ook de complexe opgave die de gemeente heeft voor de woningmarkt heeft effect op dit programma.
- Programma 6 Sociaal domein. Dit programma met daarin Jeudwet, Wmo en Participatiewet heeft een risico op financiële tekorten vanwege onzekerheden van rijksinkomsten en hogere vraag naar zorg en ondersteuning.

Spreiding van de risico's

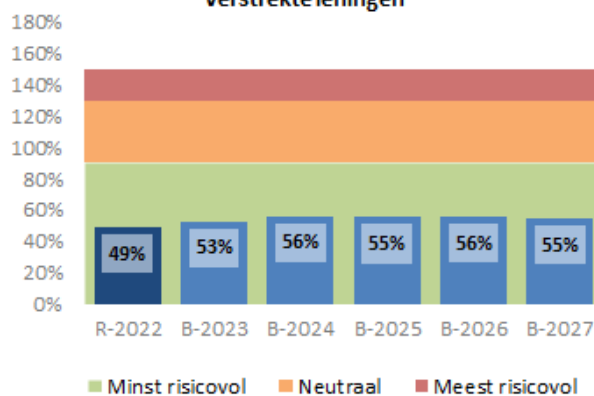

6.2.5 Kengetallen

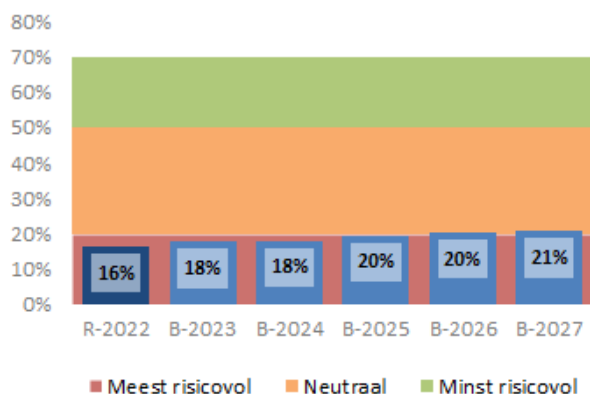
1a. Netto schuldquote

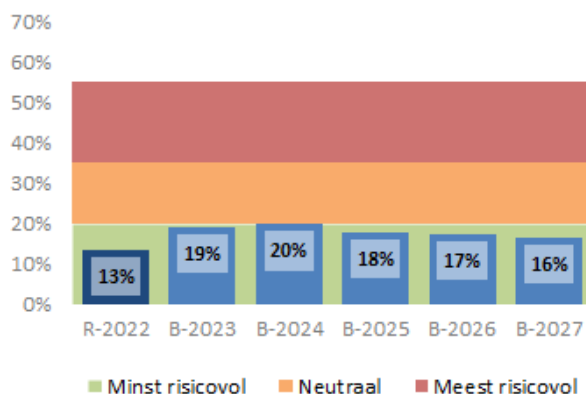
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

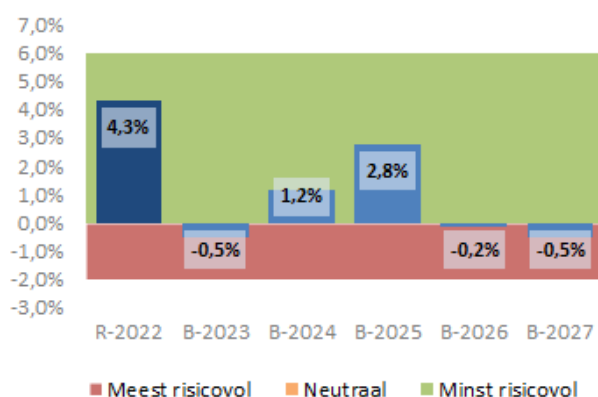
2. Solvabiliteitsratio

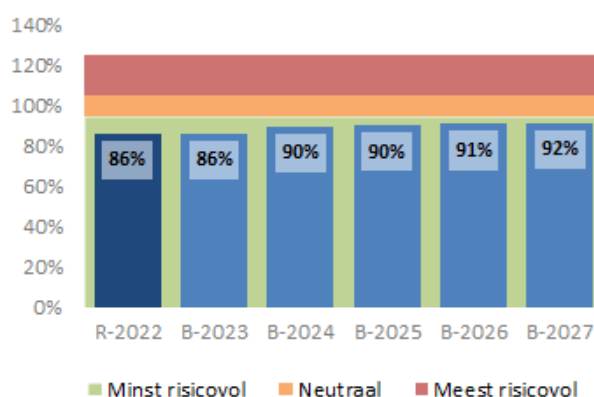
3. Grondexploitatie

4. Structurele exploitatieruimte

5. Gemeentelijke belastingcapaciteit

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A minst risicovol	Categorie B neutraal	Categorie C meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

1. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft de verhouding aan tussen de vaste en vlottende financiering en de totale baten vóór reservemutaties en geeft een indicatie van de druk van de kapitaallasten op de exploitatie. Als gevolg van voortdurende afbouw van schulden zijn we uit het signaalgebied "rood" teruggegaan naar "oranje". Door de hoge mate van gestelde zekerheden m.b.t. de leningen aan Welbions en het aflopende karakter van deze financiering zijn we gerust over de afnemende overschrijding van de "veilige signaalwaarden".

Het tweede kengetal geeft hetzelfde weer, maar dan gecorrigeerd voor de door de gemeente aan derden (woningbouw en instellingen) doorverstrekte leningen. Met de gecorrigeerde netto schuldquote staan wij "in de middenmoot" en zitten we in de groene veilige zone.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft de verhouding aan tussen het eigen vermogen (de reserves) en het balanstotaal. Een groot aandeel eigen vermogen betekent veel mogelijkheden om risico's op te vangen, en meer mogelijkheden om toekomstige investeringen te financieren. Onze ratio in 2027 is 21%, voor het eerst boven de streefwaarde van 20%, waar de toezichthouder ons aan spiegelt. De hoogte wordt negatief beïnvloed door de financiering van de woningbouwcorporatie. Hierdoor staat er naar verhouding meer vreemd vermogen op de balans en dus relatief (t.o.v. het totaal vermogen) minder eigen vermogen. Indien de woningbouwfinanciering buiten beschouwing wordt gelaten bedraagt deze ratio in 2024 26% en in 2027 stijgt deze naar 30%.

Wij zorgen er voor, dat het eigen vermogen in balans blijft met de risico's die wij lopen. In dat kader is ons standpunt, dat het eigen vermogen voldoende buffer biedt voor de onderkende risico's. De provincie stelt geen norm, dat is aan gemeenten zelf. Maar ze hanteert de signaleringswaarden van de VNG, waarbij lager dan 20% reden is om alert te zijn op de ontwikkeling van het eigen vermogen.

Het versterken van het eigen vermogen tot boven het niveau, dat vereist is als weerstandsvermogen (risico's afdekken) staat op gespannen voet met het willen besteden van middelen aan activiteiten, die de burger van ons verwacht.

3. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding tussen de boekwaarde van de grond en de totale baten vóór reservemutaties. Het is de vraag of dit kengetal veel inzicht geeft in de risico's van grondexploitaties. De jaarlijkse herzieningen en de paragraaf grondbeleid zijn daarvoor betere instrumenten. Dit kengetal zit in alle jaren onder de signaleringswaarde.

4. Structurele exploitatieruimte

In hoofdstuk 3 is het begrotingssaldo (als eerste tabel) gepresenteerd als het verschil tussen de totale lasten en de totale baten. Hierbij is echter geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele begrotingsruimte te bepalen worden de totale lasten en baten verminderd met de incidentele lasten en baten. De incidentele lasten en baten zijn in bijlage 7.1.3 weergegeven. In deze bijlage is te zien dat de totale incidentele lasten in de periode 2024-2027 hoger zijn dan de incidentele baten, hetgeen voor alle jaren een gunstig/positief effect heeft op het structurele begrotingssaldo. Het structurele begrotingssaldo ziet er als volgt uit (bedragen * € 1.000):

	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten voor bestemming/resultaat voor bestemming (zie bijlage 7.1.2)	-4.747	4.967	-1.552	-764
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves/mutaties reserves (zie bijlage 7.1.2)	5.218	-3.948	153	-2.179
Begrotingssaldo 2024-2027/resultaat na bestemming (zie bijlage 7.1.2/paragraaf 3.2)	471	1.019	-1.399	-2.942
Waarvan saldo incidentele baten en lasten (zie bijlage 7.1.3)	3.835	9.477	829	1.058
Structureel begrotingssaldo 2024-2027	4.306	10.496	-570	-1.884

5. Belastingcapaciteit

Met dit kengetal wordt de hoogte van de lokale lastendruk vergeleken met het landelijk gemiddelde. Tussen de 95 en 105% wordt als "neutraal" geduid. In 2024 is de ruimte om belastingen te verhogen, als we ons spiegelen aan het Nederlandse gemiddelde, 90%. Deze waarde valt in de categorie "minst risicovol". We hebben daarmee ruimte om onze belastingen te verhogen als dit noodzakelijk zou worden.

6.2.6 Geprognosticeerde balans

Een geprognosticeerde balans met meerjarig inzicht geeft een beeld van de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. In samenhang met de kengetallen in de vorige paragraaf geeft de geprognosticeerde balans een indruk van het effect van het beleid in deze meerjarenbegroting op de vermogenspositie van de gemeente.

In de investeringen is al rekening gehouden met de al besloten investeringen voor de komende 4 jaren. De vastlegging van vermogen in vaste activa neemt geleidelijk af. Daarom kan ook het aandeel geleend geld afnemen in deze periode. Financieel gezond blijven betekent vinger aan de pols houden voor het niveau van het eigen vermogen en kritisch zijn op het lenen van geld.

Geprognosticeerde balans

Prognose meerjarenbalans	Realisatie 2022	gewijzigde Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	2.529	2.529	2.529	2.529	2.529	2.529
Materiële vaste activa	282.183	287.222	288.282	284.814	280.746	275.924
Financiële vaste activa	269.578	254.807	238.566	237.010	215.450	213.937
Totaal vaste activa	554.290	544.558	529.377	524.353	498.725	492.390
Vlottende activa						
Vorraden	51.931	75.044	75.547	70.787	65.912	60.844
Uitzettingen	105.546	73.287	46.334	31.972	31.672	31.772
Liquide middelen	665	8.087	7.570	4.890	0	0
Overlopende activa	36.305	36.405	36.605	36.805	36.905	36.905
Totaal vlottende activa	194.447	192.823	166.056	144.454	134.489	129.521
Totaal activa	748.737	737.381	695.433	668.807	633.214	621.911
Passiva						
Vaste passiva						
Reserves (ex. begrotingsresultaat)	104.660	130.786	125.567	129.515	129.363	131.541
Resultaat boekjaar	17.256	-13	471	1.019	-1.399	-2.942
Voorzieningen	37.290	36.751	35.906	18.660	19.096	20.124
Vaste schuld	526.272	502.249	466.593	452.146	404.207	387.455
Totaal vaste passiva	685.478	669.773	628.537	601.340	551.267	536.178
Vlottende passiva						
Vlottende schuld	16.256	20.605	19.893	20.464	34.944	38.730
Overlopende passiva	47.003	47.003	47.003	47.003	47.003	47.003
Totaal vlottende passiva	63.259	67.608	66.896	67.467	81.947	85.733
Totaal passiva	748.737	737.381	695.433	668.807	633.214	621.911

Toelichting geprognosticeerde balans

Deze balans is het resultaat van de Jaarstukken 2022 met daarbij de verwachtingen van de gewijzigde begroting 2023 en deze begroting 2024-2027. De financieringsbehoefte uit zich in de vlottende schuld. Met de huidige prognoses van toekomstige resultaten, ontwikkeling van grondexploitaties, komende investeringen en aflossingsafspraken over geleend geld verwachten we geen grote financieringsbehoefte te moeten invullen.

We hebben onder de post Uitzettingen het saldo bij de staat (schatkistbankieren) opgenomen. Dit saldo zal eerst worden ingezet om de financieringsbehoefte in te vullen.

6.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Een groot deel van het gemeentelijk vermogen is geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het functioneren van onze gemeente, onder andere op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, verkeer, vervoer en recreatie. Goed onderhoud en beheer is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen en om veiligheid te waarborgen.

Met het beheer en onderhoud van onze wegen, riolering, water, openbaar groen en gemeentelijke gebouwen is een grote inzet van onze middelen gemoeid. De lasten van onze kapitaalgoederen zijn onderdeel van de verschillende programma's. Deze paragraaf geeft een integraal inzicht in de kaders, ontwikkelingen, onderhoudstoestand en kosten van onze kapitaalgoederen over de programma's heen. Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt (en met een asteriks gemarkeerd).

In de Kadernota 2021-2024 is een start gemaakt met het inzichtelijk maken van de vervanging van kapitaalgoederen. Dit is de start van een nieuw proces hoe de gemeente om wil gaan met haar kapitaalgoederen. De komende jaren zal middels Zomernota's inzichtelijk gemaakt worden welke investeringen gedaan moeten worden om de kapitaalgoederen en openbare ruimte duurzaam te vervangen en onderhouden.

In eerdere Beleidsbegrotingen zijn bedragen opgenomen om het areaal van wegen, groen en openbare verlichting op een goed en veilig niveau te houden. Met ingang van Zomerbrief 2022-2026 zijn de overzichten aangevuld met andere kapitaalgoederen, waaronder de verkeersregelinstallaties (VRI's) en verkeersobjecten zoals bewegwijzering. In deze beleidsbegroting wordt conform voorgaande jaren een geactualiseerd overzicht gepresenteerd.

De gemeente Hengelo zal samen met Gildebor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uitvoeren. Speerpunten zijn het op peil houden van de dienstverlening naar de burger en de kwaliteit van de openbare ruimte. Gildebor heeft naast vaklieden ook mensen met een arbeidsbeperking aan het werk die gezamenlijk de vastgestelde kwaliteit van dienstverlening en beheer en onderhoud van de openbare ruimte leveren.

6.3.1 Wegen

Volumes

Cementbeton	139.362	m ²
Dicht asfaltbeton	1.951.799	m ²
Elementen	2.755.287	m ²
Halfverharding	178.807	m ²
Overig	31.943	m ²
Totaal	5.057.197	m²

Waaronder		
Fietspad	362.176	m ²
Rijbanen	2.683.944	m ²
Voetpad	1.211.844	m ²

Onderhoudssystematiek

De gemeente Hengelo hanteert voor het beheer en onderhoud van de wegen het kwaliteitsniveau zoals deze omschreven staat in de landelijke richtlijnen van het CROW. De wegen worden beheerd en onderhouden op basis van een programma. Daarnaast wordt kort cyclisch onderhoud uitgevoerd naar aanleiding van meldingen van burgers.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau wordt niet veranderd. Hengelo streeft er naar om de richtlijnen van het CROW te handhaven.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar

Er zijn geen relevante veranderingen ten opzichte van vorig jaar.

Relevante beleidsnota's

- De wegennota 2003
- Mobiliteitsplan 2040

Grote projecten en ontwikkelingen

- Verschillende deelgebieden van Dalmeden worden verder ontwikkeld en de komende jaren worden in de al ontwikkelde gebieden kavels uitgegeven. Het areaal wegen en trottoirs neemt hierdoor verder toe.
- Het Wetplein en omgeving worden heringericht. Er wordt een groene kerktuin aangelegd en het parkeerterrein en het omliggende gebied worden gerenoveerd.
- De Bankastraat wordt heringericht, de straat wordt veiliger en groener. Langs de straat wordt de F35 doorgetrokken, het laatste lange stuk van de F35 wat in Hengelo nog ontbreekt.
- Het (parkeer)terrein rondom het winkelcentrum Groot Driene wordt opnieuw ingericht. Het wandelgebied rondom dit winkelcentrum krijgt nieuwe bestrating en de verkeersveiligheid wordt verbeterd door onder andere de aanleg van een rotonde.

Huidige staat van onderhoud

Jaarlijks wordt een doorkijk gemaakt naar de aankomende vier jaren. De onderhoudsbudgetten zijn toereikend om de staat van onze wegen aan de landelijke richtlijnen van het CROW te laten voldoen. De veiligheid zal hierbij gewaarborgd blijven. Dit wordt ook meerjarig financieel vertaald en in de Beleidsbegroting geraamd. De afgesproken methodiek geldt zowel op het gebied van verharding als op het gebied van verlichting, kunstwerken en groen.

Kort cyclisch onderhoud wordt uitgevoerd door Gildebor. Hierbij worden meldingen verholpen en kleine reparaties aan straatwerk uitgevoerd. Het grote onderhoud aan de wegen, trottoirs en andere verhardingen wordt noodzakelijk uitgevoerd door aannemers in opdracht van de gemeente. Opdrachten worden verstrekt wanneer er niet meer voldaan wordt aan de landelijke richtlijnen of wanneer er schades geconstateerd zijn waarbij onderhoud vereist is. Zo blijft de veiligheid gewaarborgd. Wel is het nodig om scherp te blijven op het gewenste beheerniveau.

Financiën

De onderhoudsbudgetten zijn voldoende om de wegen te laten voldoen aan de landelijke richtlijnen van het CROW. Vanuit het onderhoud van de wegen wordt er niet jaarlijks gereserveerd. Dit gebeurt via de Zomernota waarbij er nu jaarlijks toekomstige vervangingen worden opgenomen in de begroting. Zo zijn onderhoud en vervangingen geborgd voor de komende jaren.

De budgetten zijn:

Wegen, Verkeer en Vervoer	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Salarissen en sociale lasten	991.188	991.188	991.188	991.188	991.188
Kapitaallasten ¹	1.412.637	1.715.605	1.986.680	2.138.687	2.661.710
Exploitatie-en onderhoud	7.589.793	7.529.793	7.529.793	7.529.793	7.529.793
	9.993.618	10.236.586	10.507.661	10.659.668	11.182.691

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.2 Groen

Volumes

Bomen	37.694	st.
Natuurlijke beplanting	835.578	m²
Cultuurlijke beplanting	241.733	m²
Gras	3.779.669	m²

Onderhoudssystematiek

Het onderhoud van het groen wordt uitgevoerd door Gildebor. Het groen wordt beheerd volgens de standaard beheermethodiek KOR2018. Er wordt bijvoorbeeld vermeld hoe lang het gras mag zijn, hoeveel onkruid aanwezig mag zijn in plantvakken of hoeveel beplanting mag overhangen. De KOR2018 hanteert de beheerniveaus A, B en C. In 2023 vinden voorbereidingen plaats om het moederbestek, gekoppeld aan de KOR2018 te actualiseren. In dit moederbestek worden alle handelingen beschreven die nodig zijn om de openbare ruimte op het afgesproken niveau te houden.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is niet veranderd.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen

- Het Wetplein en omgeving worden heringericht. Er wordt een groene kerktuin aangelegd en het parkeerterrein en het omliggende gebied worden gerenoveerd.
- De Bankastraat wordt heringericht, de straat wordt veiliger en groener. Langs de straat wordt de F35 doorgetrokken, het laatste lange stuk van de F35 wat in Hengelo nog ontbreekt.
- Voortzetten project van grijs naar groen.

Huidige staat van onderhoud

De huidige staat van onderhoud voldoet op onderdelen niet aan de norm. Hier zal extra aandacht aan besteed worden.

Als gevolg van het ingevoerde (ecologische) maaibeleid, is de komende jaren meer inspanning nodig op het gebied van onkruidbeheersing op verhardingen en in plantvakken, goten en randstroken. Er vindt beduidend meer (kruiden)zaadverspreiding plaats dan voor de invoering van het nieuwe maaibeleid.

Financiën

De budgetten zijn voldoende voor het regulier onderhoud om de vastgestelde onderhoudsniveaus te behouden. Middels de Kadernota 2021-2024 is een methodiek afgesproken om de vervangingen te regelen. Jaarlijks wordt een doorkijk gemaakt voor de aankomende vier jaren. Dit wordt ook meerjarig financieel vertaald en in de Beleidsbegroting geraamd. De afgesproken methodiek geldt zowel op het gebied van groen als op gebied van verlichting, kunstwerken en verhardingen.

Ook wordt gekeken of een combinatie kan worden gevonden met projecten en andere onderhoudswerkzaamheden die plaatsvinden, zoals rioleringswerkzaamheden en herstraten. De budgetten zijn:

Groen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Salarissen en sociale lasten	787.698	787.698	787.698	700.578	700.578
Kapitaallasten ¹	112.293	160.325	165.168	182.802	195.843
Exploitatie-en onderhoud	5.629.832	5.686.378	5.669.308	5.669.308	5.669.308
	6.529.823	6.634.401	6.622.174	6.552.688	6.565.729

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

Spelen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Salarissen en sociale lasten	197.340	197.340	197.340	197.340	197.340
Kapitaallasten ¹	87.833	97.652	107.601	117.670	127.860
Exploitatie-en onderhoud	429.101	429.101	429.101	429.101	429.101
	714.274	724.093	734.042	744.111	754.301

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.3 Water en riolering

Volumes

Vrij-verval riool	632.355	m
Mechanisch riool	92.425	m
Kolken	34.809	st.
Riool pompgemalen	85	st.
Drukriool-installaties	292	st.
Drainage	224.909	m

Onderhoudssystematiek

Het in stand houden van de riolering gebeurt tegen zo laag mogelijke kosten. Riolen worden niet vervangen zolang uitstel verantwoord is of alternatieven doelmatiger zijn. Het rioolvervangingsplan is gebaseerd op risicogestuurd beheer. Hierbij wordt onderhoudsinspanning geleverd op basis van schaderisico en gevolgen. Keuzen voor vervanging, relining of (deel)reparaties blijft echter maatwerk.

Hengelo is kwetsbaar voor de gevolgen van klimaatverandering. De gevolgen die wij op ons af zien komen zijn een toename aan wateroverlast en droogte, toename van de gevoelstemperatuur, afname van de biodiversiteit en de lucht- en waterkwaliteit. Om deze gevolgen het hoofd te bieden moeten we Hengelo meer ontstenen en vergroenen. Ook moeten we meer regenwater bergen, bij voorkeur in open water en retenties om wateroverlast en droogte aan te pakken. Door het realiseren van groene en blauwe structuren kunnen we de negatieve gevolgen van klimaatverandering integraal aanpakken, worden gevolgschaden en –kosten voorkomen en neemt de leefbaarheid van de stad toe. Door slim combineren van maatregelen, bijvoorbeeld door meekoppelen met projecten, kunnen de extra uitgaven worden beperkt.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen; wat gaan we doen in 2024

- Uitvoering geven aan de projecten zoals genoemd in het Programma Water en Riolering.
- Inrichten waterberging in de openbare ruimte.
- Aanleggen van drainage om structureel overlast en/of schade door verhoogde grondwaterstanden te verminderen

- Het project "Berflobeek bij de Marskant" is uitgevoerd. Na de woonrijpfase wordt nog een fiets-/voetgangersbrug aangebracht.
- Vanaf 2023 geven we uitvoering aan het uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie

Financiën

De budgetten voor regulier en groot onderhoud zijn vastgesteld in het GRP 2018-2022. Naar verwachting zal het nieuwe "Programma Water en Riolering" in november 2023 aan de Raad ter vaststelling worden aangeboden. Hoewel het beheer meer risicogestuurd plaats vindt, is de verwachting dat dit voldoende is om de eisen die aan de functionaliteit en veiligheid worden gesteld te waarborgen. Mocht een riolering onverhoopt eerder moeten worden vervangen dan gepland dan kan dit vaak worden opgelost door een andere geplande vervanging wat naar achteren te schuiven.

Op het gebied van riolering en waterhuishouding wordt samengewerkt met de Twentse gemeenten, het Waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel (Twents waternet). Met zogenaamde werkplaatsen wordt door gezamenlijk onderzoek geprobeerd kostenbesparingen te realiseren in de waterketen.

Water, onderdeel Riolering	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Salarissen en sociale lasten	335.940	335.940	335.940	335.940	335.940
Mutatie voorzieningen	2.041.606	2.371.876	2.629.491	2.905.782	3.232.129
Kapitaallasten ¹	2.012.037	2.010.318	2.084.247	2.140.413	2.157.289
Exploitatie-en onderhoud	5.116.870	5.133.870	5.150.870	5.169.870	5.187.870
Overhead en BCF	1.672.422	1.672.422	1.672.422	1.672.422	1.672.422
Belastingen op producenten en huishoudens	-11.178.875	-11.524.426	-11.872.970	-12.224.427	-12.585.650
	0	0	0	0	0

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

Water, onderdeel Waterlopen	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Salarissen en sociale lasten	34.848	34.848	34.848	34.848	34.848
Kapitaallasten ¹	4.653	4.648	4.644	4.639	4.635
Exploitatie-en onderhoud	253.801	254.901	256.001	257.101	257.101
	293.302	294.397	295.493	296.588	296.584

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.4 Fysiek havenbeheer

Onderhoudssystematiek

In 2020 is een meerjarige onderhoudsplanung voor groot onderhoud aan de havens opgesteld. Om deze werkzaamheden te bekostigen is de voorziening groot onderhoud Haven ingesteld. Binnen deze voorziening zijn onder andere het 'op diepte houden' en het in stand houden van kades en oevers opgenomen. In 2020 hebben we een begin gemaakt met het baggeren. Dit zorgt ervoor dat de haven beter bereikbaar is voor grotere schepen.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is niet veranderd.

Relevante beleidsnota's

- Havengeldverordening

Beleidskader

De wethouders van de gemeenten Almelo, Enschede, Hengelo, Hof van Twente en Lochem hebben in een eerder stadium de Samenwerkingsovereenkomst 'Gemeenschappelijk Havenbeheer Twentekanal' (GHT) getekend.

Huidige staat van onderhoud

Gezamenlijk met de andere gemeenten is per gemeente een inventarisatie uitgevoerd van alle voorkomende

voorzieningen in de haven zoals de damwanden, remmingwerken en voorzieningen voor schippers. De inventarisatie is uitgevoerd door een extern bedrijf, Nepocon. Op deze manier is er een eensluidend beeld van de havens in de genoemde gemeenten. Binnen het havenbedrijf is afgesproken dat er jaarlijks een visuele schouw en inventarisatie wordt gehouden om gebreken en onderhoud tijdig te signaleren. Bij de schouw is naar voren gekomen dat er op diverse plekken onderhoud gepleegd moet worden omdat hier gebreken zijn geconstateerd aan de afmeervoorzieningen, beschermende maatregelen tussen kade en schepen en dat er op bepaalde plekken ondieptes zijn.

Voor de haven geldt geen indeling van kwaliteitsniveaus voor onderhoud. Het is een gemeentelijke taak de haven veilig, bereikbaar en functioneel te houden. Een aantal bedrijven hebben eigen voorzieningen om te laden en te lossen, andere bedrijven maken gebruik van de 2 gemeentelijke laad- en loskades.

Financiën

In 2020 is het saldo van de bestaande reserve Haven gestort in de voorziening groot onderhoud Haven. Deze voorziening wordt jaarlijks gevoed door een dotatie vanuit de exploitatie. Deze jaarlijkse dotatie is bepaald op basis van de verwachte lasten binnen een scope van 10 jaar en is gesteld op € 50.565 per jaar.

Fysiek Havenbeheer	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Kapitaallasten ¹	79.005	78.929	78.854	78.779	78.703
Dotatie in voorziening	50.565	50.565	50.565	50.565	50.565
	129.570	129.494	129.419	129.344	129.268

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.5 Gebouwen

Volumes

Vastgoed voor een wettelijke taak (onderwijs)	72
Beleidsvolgend vastgoed (kunst & cultuur, sport, welzijn, parkeren, kinderboerderij)	56
Vastgoed voor eigen organisatie (incl Gildebor en begraafplaatsen)	17
Vastgoed in grondexploitatie	4
Overig vastgoed (heroverweging eigendom, verkoop of sloop)	20

Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit 169 gebouwen (één gebouw kan uit meerdere adressen bestaan). Deze zijn voor € 734,5 miljoen verzekerd. Het gemeentelijk bezit aan objecten bestaat onder andere uit scholen, sporthallen, buurthuizen en aankopen in het kader van grondvererving. Als gevolg van deze diversiteit zijn de onderhoudskosten voor de gebouwen onderdeel van verschillende beleidsprogramma's.

Beheer

Het Vastgoedbedrijf beheert de gemeentelijke vastgoedobjecten. Met 'de gemeentelijke vastgoedobjecten' worden alle verhuurbare objecten bedoeld die in gemeentelijk bezit zijn. De gemeente bezit dit vastgoed als middel om beleidsdoelstellingen te halen. Het hebben van vastgoed is geen doel op zich.

Schoolgebouwen worden niet beheerd door het Vastgoedbedrijf. Schoolgebouwen zijn juridisch eigendom van de schoolbesturen. Pas op het moment dat een school leeg komt te staan komt het volledige eigendom en beheer bij het Vastgoedbedrijf te liggen. Objecten die in een grondexploitatie zijn aangekocht voor de ontwikkeling van een locatie blijven in principe in de grondexploitatie zitten en vallen onder de verantwoordelijkheid van de projectorganisatie. Het Vastgoedbedrijf zorgt wel voor het beheer en onderhoud van deze objecten.

Onderhoudssystematiek

In opdracht van het Vastgoedbedrijf wordt eens per 4 jaar een groot deel van het gemeentelijk vastgoed (met uitzondering van de onderwijsgebouwen en de objecten die op korte termijn worden afgestoten) het onderhoudsniveau, middels een herinspectie conform de NEN 2767-systematiek (conditiemeting van gebouwen en installaties door middel van een vastgelegde meet- en registreermethode) geactualiseerd. Deze informatie wordt in een meerjarenonderhoudsplanung gezet. Deze onderhoudsplanung bestrijkt een periode van 40 jaar die elk jaar, ten

aanzien van de tijdstippen van onderhoud, wordt geactualiseerd. Aan de hand van het huidig en toekomstig gebruik van de vastgoedobjecten wordt dan beoordeeld welke onderhoudswerkzaamheden voor dat doel noodzakelijk zijn. Er wordt uitgegaan van minimaal onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) zonder ernstige gebreken.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Voor een groot deel van het gemeentelijk vastgoed heeft er in 2020/2021 een herinspectie plaatsgevonden om zodoende goed te kunnen sturen op de onderhoudskosten van het vastgoed en inzicht te hebben in de risico's. Uit de inspecties is gebleken dat, met uitzondering van twee kleine gebouwtjes, alle gebouwen een conditieniveau van 3 (redelijke conditie) of hoger hebben.

Collegeprogramma

In het collegeprogramma zijn geen specifieke afspraken over het onderhoudsniveau vastgelegd.

In 2021 heeft het college en de raad besloten om het onderhoudsniveau voor gemeentelijke gebouwen vast te stellen op conditiesniveau 3.

Relevante beleidsnota's

- Kadernotitie "Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders"

Grote projecten en ontwikkelingen

- Door middel van herinspecties wordt het onderhoudsniveau van de objecten opnieuw vastgesteld.
- Er wordt een aanbesteding gedaan voor het onderhoud aan het vastgoed. De aanbesteding heeft betrekking op preventief en correctief onderhoud van de elektrotechnische en werkbouwuigkundig installaties.
- In 2024 zal verdere uitwerking gegeven worden aan de duurzaamheidsambitie doormiddel van het verduurzamen van 4 gemeentelijke gebouwen (zwembad, multifunctionele accommodatie, wijkcentrum en een gymzaal).

Huidige staat van onderhoud

Uit de inspecties van 2020/2021 is gebleken dat een overgroot deel van de objecten niveau 3 (redelijke conditie) of beter heeft. Alle onderhoudsniveaus en de daar bijbehorende budgetten zijn hiermee in beeld. Voor de objecten die op korte termijn in aanmerking komen voor verkoop/sloop zijn er geen onderhoudsinspecties uitgevoerd. Het onderhoudsniveau kan voor deze objecten wat lager liggen.

Financiën

De getroffen onderhoudsvoorzieningen en de bestemmingsreserve zijn toereikend om het huidige onderhoudsniveau te bestendigen. De budgetten zijn:

	2024	2025	2026	2027
Regulier onderhoud	1.651.261	1.652.261	1.652.261	1.652.261
Groot onderhoud	2.105.027	1.030.154	996.400	644.545
Totaal	3.756.288	2.682.415	2.648.661	2.296.806

Deze budgetten zijn uitsluitend ten behoeve van kosten derden. Voor het onderhoud dat door ons eigen personeel wordt gedaan (personeelslasten) zijn separate budgetten opgenomen.

Het onderhoud voor de onderwijsgebouwen (met uitzondering van noodlokalen en leegstaande schoolgebouwen) en de gebouwen die in de grondexploitaties zitten, worden niet vanuit bovengenoemde budgetten bekostigd. Het onderhoud van de objecten in de grondexploitaties worden binnen de grondexploitaties gedekt. Voor de onderwijsgebouwen krijgen de schoolbesturen een rechtstreekse bijdrage van het rijk voor het onderhoud.

6.4 Grondbeleid

Visie gemeentelijk grondbeleid

De gemeente Hengelo wil met haar grondbeleid een bijdrage leveren aan de invulling van haar ambities op het terrein van o.a. wonen en economie. Het grondbeleid heeft daarmee een volgend karakter voor andere beleidsvelden en programma's. Gelet op de huidige grondvoorraad zal een actief grondbeleid voor nieuwe projecten situationeel worden toegepast. Maatschappelijk kan het wenselijk zijn om bepaalde ontwikkelingen in de stad te stimuleren of juist af te remmen. Waar nodig pakt het grondbedrijf dan een actieve rol op om zorg te dragen voor een evenwichtige ontwikkeling van de stad.

Actualiteit gemeentelijk grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid vergt maatwerk. In de nota grondbeleid is er daarom voor een situationeel grondbeleid gekozen. Deze flexibele aanpak is aan te passen naar aanleiding van doelen en omstandigheden. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn, dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte.

Daarbij lopen we tegen problemen aan die zich in de markt voordoen. De grondmarkt is een markt per opbod en de hoeveelheid grond staat vast. Bij een grote vraag naar grond kan het aanbod dus niet worden verruimd. De potentiële koper met de meest positieve verwachtingen over de toekomst is over het algemeen bereid het hoogste bod uit te brengen. De laatste jaren zijn de economische ontwikkelingen voor de grondmarkt erg goed geweest en waren de verwachtingen hoog. Hierdoor zijn veel partijen (ook speculanten) toegetreden tot de grondmarkt en zijn de prijzen sterk gestegen. Nu is het beeld van de grondmarkt verslechterd. In een dalende markt verlagen publieke en private eigenaren niet zo snel de prijzen. Ontwikkelaars moeten onderhandelen met grondeigenaren, die doorgaans vroegtijdig een positie hebben ingenomen. Ontwikkelaars onderhandelen vervolgens met gemeenten over het kostenverhaal; en zowel ontwikkelaar als gemeenten worden geconfronteerd met (oplopende) tekorten. We zien oplopende verwervingskosten, omdat taxateurs naar relevante referentiekaders kijken.

Er zijn dus door de goede markt veel partijen toegetreden. Met meer partijen met verschillende belangen en de huidige markt is het lastig om tot een samenhangende gebiedsontwikkeling te komen. Onderhandelingen kunnen daardoor langer duren. De financiële crisis en de aanpassing van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) heeft tot gevolg gehad dat we wat meer risico's zijn gaan mijden.

We zien dat de verslechterende grondmarkt gevolgen kan hebben voor onze eigen grondprijzen. We zien dat de prijzen voor nieuwbouwwoningen zijn gedaald in het eerste kwartaal van 2023, terwijl de bouwkosten in het eerste kwartaal zijn toegenomen. Daar staat tegenover dat in het twee kwartaal (t.o.v. het eerste kwartaal) de woningbouwprijzen stijgen en de bouwkosten minder stijgen. We zien dat er nog steeds een grote behoefte is aan (betaalbare) nieuwbouwwoningen. We gaan de komende maanden monitoren wat de nieuwbouwprijzen en de bouwkosten gaan doen. Op dit moment gaan we in de begroting er vanuit dat de risico's op een grondprijzdaling zijn toegenomen.

Ook het Rijk ziet de problemen die zich voordoen op de grondmarkt. Op 19 Juni heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Tweede Kamer een brief gezonden over de modernisering van het grondbeleid. Daarin wordt het probleem van de grondmarkt geduid (gebrek aan tempo, publiek tekort, te duur). De centrale vraag is: "Hoe kan het grondbeleid worden gemoderniseerd, zodat het beter ten dienste komt te staan van de gebiedsontwikkeling". Er wordt een aanpak voorgesteld in drie sporen: het verbeteren van de grip op grond en het versnellen van de gebiedsontwikkeling, het verbeteren van de waarderingssystematiek en kostenverhaal en het verkennen van fundamentele wijzigingen. Door de recente val van het kabinet moet echter nog worden gezien of dit voorstel op dezelfde wijze wordt voorgeleid.

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Dat heeft de Eerste Kamer op 14 maart van dit jaar besloten. De Omgevingswet bundelt 26 wetten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving in één wet. Het doel van deze nieuwe wet is:

- Een inzichtelijk en voorspelbaar stelsel dat eenvoudig is in gebruik;
- Een samenhangende aanpak van de fysieke leefomgeving;
- Ruimte voor lokaal maatwerk;
- Snellere en betere besluitvorming.

De Omgevingswet vraagt om een integrale benadering van de fysieke leefomgeving voor met alle daarbij behorende aspecten, zoals bouwen, milieu, water, landschap en mobiliteit, maar ook met gezondheid en veiligheid. De omgevingswet biedt nieuwe mogelijkheden om kosten te verhalen. Daarvoor moet het grondbeleid verbonden worden met de ruimtelijke visie. Dit vraagt wel om kennisontwikkeling bij de gemeente. We zijn bezig om het kostenverhaal te borgen in een programma kostenverhaal. Het streven is om daarin de wettelijk benoemde bijdragen voor het verbeteren van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving mee te nemen. Daarnaast vind er kennisuitwisseling plaats met de ons omringende gemeenten.

In de nieuwe omgevingswet wordt bij een onteigening de eigendomsovergang losgekoppeld van de vaststelling van de schadeloosstelling. De onteigening vindt niet langer plaats via Koninklijk Besluit, maar wordt gedaan door het bestuursorgaan zelf. Daardoor kunnen termijnen mogelijk ingekort worden. Een nadeel is dat we de verwervingskosten hoog inschatten en daarmee tekorten verwacht worden. We kunnen gebruik maken van het zogeheten voorkeursrecht om zo meer grip te krijgen op grond, regie te voeren, gronden beschikbaar te krijgen en een (toenemend) versnipperd grondeigendom te voorkomen. Daarnaast is het wenselijk om gelijktijdig met de onderhandelingen met grondeigenaren de onteigeningsprocedure in te zetten in plaats van deze in te zetten nadat onderhandelen geen resultaat heeft opgeleverd.

In 2024 zullen we samen met de Provincie Overijssel en de gemeenten en andere partners invulling gaan geven aan de afspraken gemaakt met het Rijk over de ruimtelijke ordening. Samen met Enschede en Almelo stellen we voor het stedelijk gebied in Twente een Regionale investeringsagenda op. Deze investeringsagenda maakt duidelijk waarop geïnvesteerd moet worden de komende decennia om uit te groeien tot de Groene toptechnologische regio. Onderdeel hiervan is de ontwikkeling in de spoorzone Hengelo-Enschede (SHE).

We zien dat de Hengelose bevolking vergrijsd. Dit leidt tot een toenemende vraag naar seniorenwoningen. Daarnaast zien we een toename in de stroom van nieuwkomers. Dan gaat het om statushouders, jongeren/ studenten, expats en arbeidsmigranten. Belangrijke doelgroepen om de beroepsbevolking op peil te houden. Factoren die grotendeels buiten onze invloedssfeer liggen (marktontwikkelingen, arbeidsmarkt) beïnvloeden de woningbouwdoelstellingen. Indien gewenst kan het grondbedrijf een actievere rol oppakken. In het verleden stonden de programmeringsafspraken voor bedrijventerreinen voornamelijk in het teken van het voorkomen van overaanbod aan nieuwe plannen. Er zijn nu juist zorgen over de beschikbaarheid van voldoende bedrijfsruimte.

Gezien de economische, demografische, wettelijke, milieutechnische en stedelijke ontwikkelingen zal de gemeente een weloverwogen ontwikkelstrategie moeten realiseren. De ambities, de aanpak en de risico's moeten zorgvuldig op elkaar afgestemd worden. Het grondbeleid zal daar waar het nodig is, aangepast moeten worden. Vooralsnog houden we het situationeel grondbeleid in stand.

De gemeente laat uiteraard haar grondexploitaties aansluiten bij het BBV. Kort gaan we hieronder nog in op een aantal punten van het BBV die een nadere toelichting behoeven:

Looptijd langer dan tien jaar

We hebben gemeentelijke grondexploitaties met een looptijd langer dan tien jaar. In de grondexploitaties is geen opbrengstenindexering gerekend na tien jaar. Dit is een risico beperkende maatregel.

De volgende twee gemeentelijk grondexploitaties hebben een looptijd langer dan tien jaar:

- In Dalmeden verkopen we voornamelijk grotere kavels. Het is de verwachting dat er na de gestelde tienjaarstermijn nog steeds vraag is naar deze kavels;
- In Campus vielen de verkopen t.o.v. de andere bedrijventerreinen tegen. Uit voorzichtigheid is de planning voor de uitgifte gelijk gezet aan de uitgifte van de afgelopen jaren. Daarmee wordt de tienjaarstermijn overschreden.

Planresultaten en parameters grondexploitaties

Alle gemeentelijke grondexploitaties worden jaarlijks middels de herziening grondexploitaties vastgesteld door de Raad. De Raad heeft de parameters, die in de grondexploitaties gebruikt worden, op 21 december 2022 vastgesteld (zaaknummer 3504079).

In het eerste kwartaal van 2023 werd duidelijk zichtbaar dat de woningbouwprijzen aan het dalen waren. Daarnaast stegen de bouwkosten, waardoor grondprijzen in theorie onder druk komen te staan.

In de analyse van de woningmarkt over het tweede kwartaal rapporteert de NVM echter dat de prijzen (t.o.v. het eerste kwartaal) gestegen zijn en dat ze verwachten dat die trend zich doorzet in de 2e helft van 2023. Specifiek voor de nieuwbouwwoningen worden meer verkopen geregistreerd en worden woningen iets sneller verkocht.

Daarnaast blijkt uit de cijfers van het bouwkostenkompas dat de bouwkosten stabiliseren t.o.v. het vorige kwartaal. Ten opzichte van vorig jaar stijgen de kosten echter nog wel.

Op het moment van schrijven lijkt het erop dat de prijzen zich conform de vastgestelde parameters ontwikkelen. We stellen daarom voor om daarin geen wijzigingen aan te brengen. Gelet op de fluctuaties in prijsontwikkelingen, kiezen we er voor om de risico inschatting op grondprijsdalingen hoger in te schatten.

Omschrijving	2024	2025 t/m 2032	2033 ev
Kostenindexering	3%	2%	2%
Rente	1,48%	1,48%	1,48%
Opbrengstenindex bedrijven	2%	2%	0%
Opbrengstenindex woningbouw	0%	2%	0%
Opbrengstenindex kantoren	0%	0%	0%
Opbrengstenindex overig	0%	0%	0%

In de onderstaande tabel staan de resultaten per grondexploitatie:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2022	Eindwaarde jaarrekening 2022	Voorziening 2022	Einde looptijd GREX
Verliesgevend				
Woningbouw				
104 Lange Wemen	2.227.637	-2.574.855	2.474.870	2024
006 Landmanserve	2.678.046	-3.190.754	3.128.191	2023
028 Marskant	4.107.230	-1.799.566	1.629.923	2027
101 Broek Noord	11.382.306	-5.359.664	5.050.531	2025
102 Broek Oost	787.499	-956.537	937.781	2023
591 Beckum	36.333	-9.914	8.803	2028
HART VAN ZUID				
701 Hijschveste	3.553.006	-6.097.470	5.633.120	2026
702 De Smelterij	2.355.709	-3.118.061	2.996.982	2024
704 Appendage	1.743.371	-4.667.880	4.398.647	2025
714 De oude Ketelmakerij	-1.411.640	-4.041.776	3.518.609	2029
715 Zuidelijke laan HvZ	3.566.197	-3.545.466	3.475.947	2023
716 Kanaalzone	232.215	1.147.158	-1.080.993	2025
717 De Koppeling	7.028.411	-5.272.992	4.871.430	2026
790 De Hofmakerij en De Verbinding	1.361.838	-1.542.766	1.425.277	2026
791 De Hofmakerij	959.847	-1.355.810	1.180.314	2029
Bedrijventerrein				
016 Gezondheidspark	13.517.636	-7.055.069	6.021.433	2030
035 Oosterveld	6.756.625	-2.907.412	2.794.514	2024
096 Campus	19.455.798	-11.801.646	9.123.056	2035
Exploitaties buiten gemeentelijke administratie				
De Veldkamp	32.321.213	-25.633.758	16.803.661	2025
BBV De Veldkamp			331.996	2025
Subtotaal verliesgevend	112.659.277	-89.784.238	74.724.092	
Winstgevend				
			Contante Waarde	
Woningbouw				
044 Veldwijk Noord	-1.476.341	955.808	918.693	2024
052 Dalmeden	11.895.169	29.432.943	22.752.622	2035
583 Herontwikkeling Beckumerstraat	-313.546	538.795	517.873	2024
XXX Wijkerslokatie Hemmelhorst	4.931.161	2.062.514	1.760.336	2030
Bedrijventerrein				
Businesspark XL	8.822.245	11.558.386	10.891.726	2025
Subtotaal winstgevend	23.858.688	44.548.446	36.841.249	

Grondexploitaties die in de bovenstaande tabel bij de boekwaarde een negatief bedrag hebben staan, hebben een spaarsaldo. Voor veruit de meeste grondexploitaties geldt dat niet, aangezien de kosten vrijwel altijd voor de baat komen.

De boekwaarden van De Veldkamp, wijkerslocatie Hemmelhorst en Businesspark XL zijn niet opgenomen in de gemeentelijke administratie. De boekwaarde van wijkerslocatie Hemmelhorst en De Veldkamp zijn opgenomen in de administratie van de gemeente Borne en de boekwaarde van Businesspark XL is opgenomen in de administratie van de Gemeenschappelijke Regeling BXL. De gemeente Hengelo is (risicodragend) deelnemer in deze grondexploitaties. Bovenstaande resultaten hebben betrekking op het totaal (op de voorziening na), dus niet uitsluitend het Hengeloos deel. Daarnaast is er een specifieke voorziening opgenomen voor de Veldkamp die te maken heeft met de BBV. De gemeente Borne mag, conform de BBV, niet al haar rentelasten in rekening brengen bij de grondexploitatie

de Veldkamp. Door de regelgeving heeft de gemeente Borne een nadeel en Hengelo een voordeel. Daarover zijn afspraken gemaakt en jaarlijks wordt een vergoeding van het rentenadeel betaald aan Borne. Voor die betaling is een voorziening getroffen conform de regels van het BBV.

De grondexploitaties met een negatief bedrag op eindwaarde zijn de grondexploitaties met een verlies. Voor het verlies treffen we (voor ons aandeel) op contante waarde een voorziening. Die voorziening voor alle tekort exploitaties is per 31 december 2022 € 74,7 miljoen.

De resultaten van de deelprojecten van Hart van Zuid worden afzonderlijk inzichtelijk gemaakt, maar Hart van Zuid wordt als één project beschouwd en er wordt voor het totale resultaat één voorziening getroffen. De positieve resultaten van deelprojecten zijn in deze voorziening verdisconteerd.

Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

De afgelopen jaren is het saldo van de algemene reserve grondexploitatie gestegen. Enerzijds door een gezond financieel beleid en anderzijds door het vroegtijdig moeten nemen van verwachte winsten. Waar dat tot voor kort niet mocht, is het tegenwoordig juist verplicht.

Stand van de algemene reserve grondexploitatie

De reserve bedroeg bij de herzieningen (zaaknummer:3422735) per eind 2022 € 21,0 miljoen.

In de tabel hieronder staat de verwachte stand van de reserve per 31-12 in de komende jaren (* miljoen):

	2023	2024	2025	2026	2027
Algemene reserve grondexploitatie	22,8	24,7	27,7	30,4	33,1

Risico's

Het geraamde financiële gevolg van het totale risicoprofiel is € 7,5 miljoen bij deze begroting (bij 90% betrouwbaarheid). Bij de laatst vastgestelde herzieningen was het risico € 7,0 miljoen. Het risico is met name toegenomen voor de grondprijzen. We zagen dat de nieuwbouwprijzen in het eerste kwartaal daalden en dat de bouwkosten aan het stijgen waren. Daarmee komen de grondprijzen onder druk te staan. Daar tegenover staat dat de markt voor woningbouw op het moment van schrijven weer aantrekt en de bouwkosten gelijk blijven. Daarmee lijken er geen wijzigingen van de parameters nodig te zijn. Omdat de markt zo fluctueert schatten we het risico op een grondprijzdaling hoger in dan bij de herzieningen. Bij het opnieuw vaststellen van de grondprijzen gaan we weer onderzoeken of er maatregelen nodig zijn.

Hieronder staan de tien grootste risico's vermeld (tussen haakjes staat welke invloed het betreffende risico heeft op het totale risicoprofiel).

1. Ontwikkeling van de rente

Momenteel profiteren we van een historisch lage rekenrente voor de grondexploitaties. Toch is de rente inmiddels weer langzaam aan het stijgen. Aanleiding voor de rentestijging is dat de inflatie hard is toegenomen en dat de politieke situatie in Europa onzeker is. Op de kapitaalmarkt vertaalt dit zich in een oplopende rente (20,9%).

2. Algemeen risico op grondprijzdaling

Als de markt voor de grondverkoop verslechtert, komen de grondprijzen onder druk komen te staan. Dit algemene risico kan zich in verschillende complexen voordoen waarbij we nog kavels gaan uitgeven (14,9%).

3. Verkaveling Campus

De verkopen van kavels in Campus verlopen moeizaam, terwijl de markt voor bedrijfskavels verbeterd is. De gemeente kan de keuze maken om meer bedrijfskavels te realiseren en minder kantoor gerelateerde kavels. De opbrengsten voor de bedrijfskavels worden lager ingeschat, waardoor de exploitatie mogelijk verslechtert (14,8%).

4. Dalmeden

In het deelgebied Kamers heeft een correctie van bouwclaims en nog uit te geven gebied plaatsgevonden. Uw raad is geïnformeerd over de correctie die heeft plaatsgevonden en welke is verwerkt bij de Tweede Beleidsrapportage (zaak 3487655). Het resterende risico's voor dit deelgebied zit in de nadere uitwerking van het stedenbouwkundig ontwerp.

Hierbij bestaat de kans dat er meer (bestaand) groen wordt gehandhaafd en dus minder uitgeefbare vierkante meters grond wordt gerealiseerd. Dit zorgt voor een opbrengst derving (14,0%).

5. Dalmeden (Meander)

Het risico bestaat bij het bestemmingsplan van Meander Noord dat we, als gevolg van bezwaren op het bestemmingsplan, terugvallen op oude plannen. Dan kunnen er minder uitgeefbare vierkante meters grond gerealiseerd worden (5,8%).

6. Hart van Zuid

Aan de subsidie die is toegezegd vanuit de Woningbouwimpuls zijn voorwaarden verbonden. Als niet (volledig) aan de subsidievoorwaarden voldaan wordt, kunnen subsidies lager worden vastgesteld (4,3%).

7. Verkaveling gezondheidspark

De gemeente kan de keus maken om meer bedrijfskavels te realiseren en minder gezondheids-gerelateerde kavels. De opbrengsten voor de bedrijfskavels worden lager ingeschat, waardoor het exploitatieresultaat mogelijk verslechtert (3,4%).

8. Algemeen risico op kostenstijging

Bij de parameters hebben we rekening gehouden met een stijging van bouwkosten. Door de grillige markt omstandigheden bestaat er een risico dat de kostenstijging verder oploopt dan de op dit moment in geprijsde ontwikkeling (3,1%).

9. Hart van Zuid (parkeren)

In de berekening van de onrendabele top van de ondergrondse parkeergarage in de grondexploitatie van de Oude Ketelmakerij is ervan uitgegaan dat 20 deelauto's gefaciliteerd gaan worden waardoor 60 parkeerplaatsen kunnen vervallen. Wanneer geen deelauto's gefaciliteerd worden, zullen 60 extra parkeerplaatsen in de ondergrondse parkeergarage gerealiseerd moeten worden. Hiernaast worden de parkeernormen uit de parkeernormennota gemonitord. Wanneer uit de monitoring blijkt dat er meer parkeerplaatsen nodig zijn, zullen er meer gerealiseerd moeten worden (2,7%).

10. Hart van Zuid (Hijschveste)

In het deelgebied de Hijschveste, voorheen Lansinkveld Noord, is de kans aanwezig dat er meer openbare ruimte gerealiseerd wordt dan op dit moment in de aannames is verwerkt. De kosten van de aanleg van de openbare ruimte zullen in dat geval hoger uitvallen (2,5%).

De tien grootste risico's bepalen tezamen afgerond 86,4% van de benodigde weerstandscapaciteit van het grondbedrijf.

6.5 Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering beschrijft de beleidsvoornemens ten aanzien van het beheer van de financieringsportefeuille. Vanwege de risico's die ontstaan als een tekort aan liquide middelen optreedt of als overtollige middelen te voortvarend worden uitgezet is de financiering, meer dan andere beleidsterreinen, sterk wettelijk verankerd. Met name de Wet Fido en de uitvoeringsregeling van deze wet (Ruddo) geven de kaders aan waarbinnen gemeenten mogen handelen. Zo heeft het verplichte schatkistbankieren bij het Rijk de mogelijkheden om overschotten te beleggen beperkt. Alle tegoeden van decentrale overheden worden automatisch afgeroomd en bij het Rijk belegd. Daarnaast hebben we als gemeente in de "Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo 2023" (art. 10) en in het Treasurybesluit 2021 regels met betrekking tot de financieringsfunctie opgesteld. In 2021 hebben we de mogelijkheden van geld uitlenen en garanties afgeven vastgelegd in de "Beleidsregels leningen en garanties gemeente Hengelo 2021".

Wat willen we bereiken

1. over voldoende financiële middelen beschikken om de begrotingstaken binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting uit te kunnen voeren (aantrekken of uitzetten);
2. een duurzame toegang tot financiële markten verkrijgen tegen acceptabele condities;
3. de risico's verbonden aan de treasuryfunctie beheersen (renterisico's, liquiditeitsrisico's en kredietrisico's).

Hoe gaan we dit doen

a. We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte

We stellen prognoses op van onze toekomstige liquiditeitsbehoefte. We houden daarbij rekening met mutaties in de huidige leningenportefeuille en waardeontwikkeling van bestaande activa en de voorgenomen vervangingsinvesteringen. Voor zover investeringen al in de meerjarenbegroting zijn opgenomen nemen we deze als basis voor de liquiditeitsbehoefte. Het vroegtijdig signaleren van liquiditeitsfluctuaties blijkt weerbarstig. Niet zelden worden investeringen uitgesteld. Anderzijds kunnen nieuwe investeringen ook snel besloten worden en op korte termijn een liquide behoefte veroorzaken. De gemeente heeft op dit moment nog geen noodzaak om leningen aan te trekken. In 2026 is de kans groter op herfinanciering van aflopende leningen.

b. We leggen goede contacten met relaties die kennis hebben van de geld- en kapitaalmarkt

Als overheidsinstelling hebben we een goede toegang tot de kapitaalmarkt. We moeten dan wel financieel gezond blijven. Alle banken moeten in opdracht van de ECB (Europese Centrale Bank) hun klanten monitoren door middel van risicomethodieken. Door onze lage solvabiliteit behoren we tot de gemeenten, die gevolgd worden (16% eind 2022). Naast de sectorbanken BNG en NWB maken we ook gebruik van tussenpersonen, die gespecialiseerd zijn in transacties op de geld- en kapitaalmarkten. De BNG is onze huisbank en houdt ons net als de tussenpersonen goed op de hoogte van de ontwikkelingen op de markt. De sterk gestegen inflatie komt mede door de situatie in Oekraïne, de ECB heeft inmiddels zeven renteverhogingen doorgevoerd. Bij het aantrekken van nieuwe financieringen merken wij het effect van de gestegen rentes. Doordat wij integrale financiering toepassen zijn wij in staat om nieuwe financieringsbehoefte in tijd te spreiden. Daarmee kunnen wij de gevolgen van een stijging van rente zoveel mogelijk beperken.

c. We beperken onze risico's

In beginsel verstrekken wij geen nieuwe leningen en garanties meer. We hebben maatregelen genomen om onze portefeuille uitgeleend geld te verkleinen. Verenigingen en instellingen hebben leningen afgesloten in een relatief dure periode; ze betalen vaak tussen de 3% en 7% rente. Het huidige beleid is erop gericht dat vervroegd aflossen bespreekbaar is wanneer dit ons risicoprofiel verlaagt, maar heronderhandelen over de rentevoet doen we niet.

We accepteren nog slechts borgstellingen waarbij we het risico kunnen delen met de Stichting Waarborgfonds Sport. Uitgangspunt blijft dat een vereniging of stichting zonder de lening in haar voortbestaan zou worden bedreigd en dat de totale financiële huishouding van de aanvrager rente en aflossing mogelijk maakt, zodat het risico voor de gemeente beperkt is. Uitsluitend als het college van oordeel is, dat er zeer ongewenste maatschappelijke effecten optreden als we een verzoek tot borgstelling weigeren, kan een uitzondering gemaakt worden.

De woningbouwcorporatie Welbions sluit geen nieuwe leningen meer af bij de gemeente. De afgesloten leningen kunnen ongewijzigd "aflopen" zoals dit contractueel is afgesproken. De leningenportefeuille uitgeleend geld neemt door aflossingen van Welbions jaarlijks af. De woningbouwcorporatie kan haar financiering nu zonder directe bemoeienis van de gemeente realiseren. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw staat in eerste lijn garant. Wij hebben nog een achtervangfunctie voor de leningen van woningcorporaties. De kans dat we in de toekomst schade lijden door aanspraak op deze achtervangfunctie is zeer klein, omdat we pas aangesproken worden als WSW en gezamenlijke woningcorporaties in Nederland de schulden niet kunnen dekken.

We lopen ook risico's door het financieren van verbonden partijen en deelneming in andere rechtspersonen. De risico's van verbonden partijen worden toegelicht in de betreffende paragraaf. De risico's op verliezen bij deelnemingen zijn beperkt tot de boekwaarde. Vaak heeft financiering in een ver verleden plaatsgevonden, waardoor de boekwaarde vele malen lager is dan de reële waarde van de deelneming. De hogere marktwaarde biedt beperkte kansen, omdat de aandelen in de meeste gevallen alleen overdraagbaar zijn aan medeoverheden en dan vaak ook nog met kwalitatieve eisen, bijvoorbeeld in de vorm van verplichte dienstenafname. Dit beperkt de verhandelbaarheid. Waar verhandelen mogelijk is zonder het publieke belang te schaden zullen we dit overwegen. De keerzijde, het wegvallen van structurele dividendbaten na verkoop, wordt in de afweging meegenomen.

In de volgende tabel zijn de deelnemingen opgenomen, die een meer dan symbolische balanswaarde vertegenwoordigen of een dividendinkomst genereren. De waardes zijn weergegeven in euro en hebben betrekking op de aandelen van onze gemeente.

Aandelen van	Aantal aandelen Hengelo	Boekwaarde aandelen	Markt- waarde aandelen 1)	Dividend 2024
BNG Bank NV	174.486	436.215	14.459.000	400.000
Enexis NV	213.099	40.840	3.197.000	100.000
Twence BV	105.681	-	21.900.000	350.000
Twente Milieu NV	340	154.286	2.290.000	-
Crematoria Twente BV (indirect via OLCT)				40.000
Warmtenetwerk Hengelo BV	5	-	-82.000	-
Warmtebedrijf Hengelo BV	5	90.000	206.000	-
Totaal alg. middelen in programma 9	493.616	721.341	41.970.000	890.000
Twence BV (afvalbegroting in programma 7)				575.000
Totaal				1.465.000

¹⁾ Omdat de aandelen niet vrij verhandelbaar zijn, is de marktwaarde indicatief.

d. We stellen een financieringsbehoefte op en beheren de leningenportefeuille

Vanuit de gulden financieringsregel, dat vaste activa gefinancierd moeten worden met lang vreemd of eigen vermogen, wordt kort vreemd vermogen enkel aangetrokken om tijdelijk een tekort op te vangen. De mogelijkheid om rood te staan of kasgeld aan te trekken wordt beperkt door de wettelijke bepalingen van de kasgeldlimiet: we mogen op grond van de Wet Fido niet langdurig meer dan 8,5% van onze begrotingsomvang kort financieren. Een enkele overschrijding is niet maatgevend. Als we 3 kwartalen achtereenvolgens overschrijden moeten we dit melden aan de provincie en een herstelplan voorstellen. Deze bepaling voorkomt dat nadelige effecten ontstaan als de variabele rente snel stijgt, een kenmerkend risico van de geldmarkt. Het volgende overzicht laat per begrotingsjaar de maximale schuldbedragen zien die in rekening courant of als kasgeldlening mogen worden afgesloten (bedragen * € 1.000):

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Begrotingstotaal	378.528	383.612	366.032	354.174
Percentage of regeling	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet (1 x 2)	32.175	32.607	31.113	30.105

Een tweede norm, waar we aan toetsen is de renterisiconorm. Door te zorgen voor spreiding in aflossen van bestaande leningen voorkomen we dat we in enig jaar een te groot deel van onze schuld opnieuw moeten afsluiten. Dit zou in een periode van hoge rentes kunnen leiden tot een forse stijging van onze structurele rentelasten en daardoor een te zware aanslag vormen op de beschikbare algemene middelen. We mogen maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1/1 van elk jaar oversluiten (bedragen * € 1.000).

Renterisiconorm	2024	2025	2026	2027
Begrotingstotaal	378.528	383.612	366.032	354.174
Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (1 x 2)	75.706	76.722	73.206	70.835
Renterisico (volume renteherzieningen en aflossingen)	20.156	14.447	27.939	16.752
Ruimte onder de risiconorm (3 - 4)	55.550	62.275	45.267	54.083

Het renterisico bestaat uit de verplichte aflossingen. Rentehervormingen zijn alleen afgesproken bij geldleningen die doorgeleend worden aan woningcorporatie Welbions. Hiervoor dragen wij als gemeente geen risico. Dit geldt ook voor de aflossingen van leningen, waar een even grote aflossing van de woningcorporatie aan ons tegenover staat.

We toetsen permanent de kasgeldlimiet. We verwachten deze de komende jaren niet te overschrijden. Uit het overzicht van de renterisiconorm blijkt dat we verwachten ruim aan de norm te voldoen voor de periode van deze Beleidsbegroting.

We speculeren niet. De gemeente Hengelo heeft geen beleggingen of derivaten uitstaan bij marktpartijen. Doordat de rijksschatkist dagelijks positieve rekeningsaldi afroemt is er geen mogelijkheid meer om uitzettingen op korte termijn te doen.

Verdere beleidsuitgangspunten

- **We passen totaalfinanciering toe**
Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten wordt de gemeente als één geheel beschouwd. We spreken van totaalfinanciering of integrale financiering. Dat houdt in dat bij het bepalen van de financieringsbehoefte alle inkomsten en uitgaven betrokken worden, zowel reguliere activiteiten als projecten. Door totaalfinanciering worden de rentekosten geminimaliseerd. Leningen worden op de meest optimale momenten aangetrokken, rekening houdend met de gemeentelijke rentevisie, de Wet Fido, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.
- **We rekenen reële rente toe aan de taakvelden**
We rekenen rente toe aan de taakvelden. Op basis van de werkelijke kosten van geld lenen bepalen we de omslagrente voor de toerekening aan de taakvelden. Als gevolg van een periode met lage rentes en een financieringsbehoefte die in werkelijkheid lager uitviel hebben we het omslagpercentage in het verleden in stappen verlaagd van boven de 5% naar 2% in 2019, 1,5% in 2021, 0,1% in 2022 en 2023. Voor de begroting van 2024 is de omslagrente opnieuw berekend en komt uit op 0,1%. Er wordt rekening gehouden met de stijgende rentes en eventuele stijgende trends in de toekomst. De omslagrente zal bij een stijgende financieringsbehoefte en marktrentes meestijgen, voor 2024 merken we dit nog niet omdat we een lage financieringsbehoefte verwachten. Uitzonderingen zijn de rente die (verplicht) aan de grondexploitaties wordt toegerekend en de rente op vervangingsinvesteringen, die annuïtair zijn berekend (historisch hogere rente).

Financieringsbehoefte

Alle bezittingen en vorderingen moeten gefinancierd zijn met eigen of lang of kort vreemd vermogen. We voorspellen in de meerjarenbegroting onze toekomstige baten en lasten. Hieruit leiden we de toekomstige uitgaven en inkomsten en de toekomstige toe- of afname van bezittingen af. Het gedeelte van onze bezittingen, dat nog niet gedekt is met aanwezig eigen vermogen of al aangetrokken vreemd vermogen is de financieringsbehoefte. Positieve getallen duiden op een verwacht financieringsoverschot, negatieve getallen duiden op een investeringsbehoefte.

	2024	2025	2026	2027
Financieringsbehoefte (-) of -overschot (+)	4.000	-	14.000	1.000

Inzicht in rentelasten, renteresultaat en wijze van toerekenen van rente

De volgende tabel geeft voor het begrotingsjaar 2024 aan hoe vanuit rentelasten, rentebaten en rentetoerekening het renteresultaat tot stand komt.

Omschrijving	Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	12.727.000
b. De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-9.847.000
Saldo externe rentelasten en rentebaten	2.880.000
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-1.617.000
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	
c3. De rentebaar van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	844.000
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	2.107.000
d1. Rente over eigen vermogen	-
d2. Rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	2.107.000
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-2.124.000
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury ¹⁾	-17.000

¹⁾Het renteresultaat is een positief resultaat van € 17.000.

6.6 Verbonden partijen

Inleiding

Voor de uitvoering van taken kan de gemeente een beroep doen op andere organisaties of een andere organisatie oprichten. We besluiten om taken door verbonden partijen te laten uitvoeren als we hiermee beter of goedkoper onze beleidsdoelstellingen kunnen realiseren.

Verbonden partijen zijn samenwerkingsverbanden, waarin we een bestuurlijk én financieel belang hebben. We zitten in het bestuur van deze organisatie of hebben stemrecht in de vergadering van aandeelhouders/leden én lijden verlies als de organisatie failliet gaat of als wij aangesproken kunnen worden als ze haar verplichtingen niet kan nakomen. Het financiële belang is het risico, dat de gemeente loopt als de verbonden partij failliet gaat of aanspraak maakt op niet begrote bijdragen van de gemeente. Bestuurlijke risico's treden op als de gemeente aangesproken kan worden op haar bestuurlijke rol in de verbonden partij.

In de verschillende programma's in hoofdstuk 5 gaan we in op de bijdrage van deze partners aan maatschappelijk gewenste effecten en programmadoelstellingen. In deze paragraaf kijken we naar de kracht en zwakke punten van de organisaties zelf en de risico's die de samenwerking voor de gemeente oplevert.

Beleidskaders

De beleidskaders rondom verbonden partijen liggen vast in de nota "Beleidskader Verbonden Partijen Hengelo 2013", hierna "beleidskader" genoemd. De basis van het beleid is dat we samenwerking met een partij aangaan als dit het geëigende middel is om een gewenst maatschappelijk effect voor de Hengelose inwoners te realiseren. Daarmee moet de samenwerking nuttig zijn, bijdragen aan de hierin door ons geformuleerde doelstellingen. Tegenover dit nut staan de kosten voor de gemeente en het risico dat de gemeente loopt door de deelname. Deze invalshoeken moeten in balans zijn; een groter risico kunnen we pas accepteren als de bijdrage aan de doelstellingen eveneens groot is.

We willen bij de samenwerking uit gaan van de zelfstandigheid en kracht van de professionele organisatie, aan wie we taken hebben toevertrouwd. Deze zullen we wel toetsen door het volgen van beleid en financiën.

We zetten in op goede informatie aan onze gemeenteraad. Dat doen we door beleidsvoornemens en financiële gevolgen hiervoor voor de gemeentebegroting in begrotingen van de samenwerkingsverbanden aan de gemeenteraad uitgebreid toe te lichten, waardoor de gemeenteraad zelf kan afwegen of er voldoende wordt bijgedragen aan de door haar gewenste koers en of ze de financiële consequenties acceptabel vindt.

We betrekken de gemeenteraad in en buiten de P en C-cyclus bij belangrijke ontwikkelingen bij verbonden partijen.

Wetswijziging versterking positie van gemeenteraden

Per 1 juli 2022 is het wetsvoorstel "Versterken van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen" in werking getreden. De wet versterkt de positie bij besluitvorming en de controlerende rol van gemeenteraden door hen meer inspraak te geven bij het treffen van gemeenschappelijke regelingen en bij het nemen van besluiten door de besturen daarvan. Verplichte wijzigingen die geen wijziging van de Gemeenschappelijke regelingen (GR'en) inhouden zijn al van kracht en nieuwe bepalingen waarvoor de tekst van de gemeenschappelijke regeling moet worden gewijzigd moeten 1 juli 2024 zijn aangepast.

Een regiegroep Wgr, bestaande uit juristen van Twentse gemeenten en verantwoordelijken van GR'en, hebben afspraken gemaakt om bij alle GR'en zoveel mogelijk uniformiteit te verkrijgen in de mogelijkheden voor beïnvloeding door gemeenteraden. Medio 2023 hebben de meeste GR'en de voorgestelde wijzigingen in hun regeling aan de gemeenten voorgelegd. Begin 4e kwartaal 2023 moeten gemeenteraden hun zienswijze hebben geformuleerd. Daarna volgt besluitvorming binnen de GR over de aanpassing van de regeling.

De wijzigingen hebben o.a. betrekking op keuzes tussen wel of niet zienswijzen bij verschillende onderwerpen, wel of niet een initiatief nemen voor burgerparticipatie of wel of niet een adviescommissie (waarin raadsleden van verschillende gemeenten) opnemen in de regeling.

Lijst verbonden partijen

In onderstaande lijst ontbreekt de soort "verenigingen en instellingen". In deze soort hebben we geen relaties die aan de definitie van verbonden partij, bestuurlijk én financieel belang, voldoen.

Gemeenschappelijke regelingen	Vennootschappen en corporaties	Overige verbonden partijen
1 SamenTwente	12 Twente Milieu N.V.	18 Euregio
2 Recreatieschap Twente	13 Twence Holding B.V.	
3 Veiligheidsregio Twente	14 Warmtebedrijf Hengelo B.V.	
4 SWB Midden Twente	15 Warmtenetwerk Hengelo B.V.	
5 Stadsbank Oost-Nederland	16 Enexis N.V.	
6 Regionaal Bedrijventerrein Twente	17 BNG Bank N.V.	
7 Gemeentelijk Belastingkantoor Twente		
8 Openbaar Lichaam Crematoria Twente		
9 Omgevingsdienst Twente		
10 Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo		
11 Centrumgemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo		

Instellingen met bestuurlijk belang overwegend met publieke middelen gefinancierd

- 1 Vereniging Nederlandse Gemeenten
- 2 Stichting Twente Board

Risicomanagement bij de verbonden partijen

We kunnen risico's bij verbonden partijen op meer manieren volgen:

- Verbonden partijen analyseren zelf risico's en zetten deze af tegen het weerstandsvermogen. Hierover rapporteren ze in de begrotings- en verantwoordingsstukken.
- Informatie over financiële kengetallen, zoals bijvoorbeeld eigen vermogen, schuldpositie en resultaten.
- Samen met Enschede, Almelo en Noaberkracht (Dinkelland en Tubbergen) laten we jaarlijks de verbonden partijen een risico-inventarisatie uitvoeren op basis van een set gerubriceerde vragen.

Resultaten risico-analyse 2023

De verbonden partijen beantwoorden risicovragen, die wij analyseren, rubriceren en scoren. We hebben de partijen ingedeeld in 3 risicoklassen: laag risico, gemiddeld en hoog. Deze risicoscore is de weging van de score op grond van de risicovraag bij de verbonden partij en het financieel belang van Hengelo in de verbonden partij. In volgende overzicht worden de resultaten weergegeven.

Naam verbonden partij	Risicoscore organisatie	Financieel belang	Risicoscore totaal
SamenTwente	Gemiddeld	Groot	Gemiddeld
Recreatieschap Twente	Hoog	Laag	Gemiddeld
Veiligheidsregio Twente	Gemiddeld	Groot	Hoog
SWB Midden Twente	Gemiddeld	Zeer groot	Hoog
Stadsbank Oost-Nederland	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld
Crematoria Twente	Gemiddeld	Laag	Laag
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Gemiddeld	Groot	Gemiddeld
Omgevingsdienst Twente	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Laag	Gemiddeld	Laag
BNG Bank N.V.	Laag	Gemiddeld	Laag
Twente Milieu N.V.	Laag	Groot	Gemiddeld
Twence B.V.	Laag	Gemiddeld	Laag
Enexis Holding B.V.	Laag	Laag	Laag
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	Hoog	Gemiddeld	Hoog
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	Hoog	Gemiddeld	Hoog
Twente Board	Gemiddeld	Laag	Gemiddeld

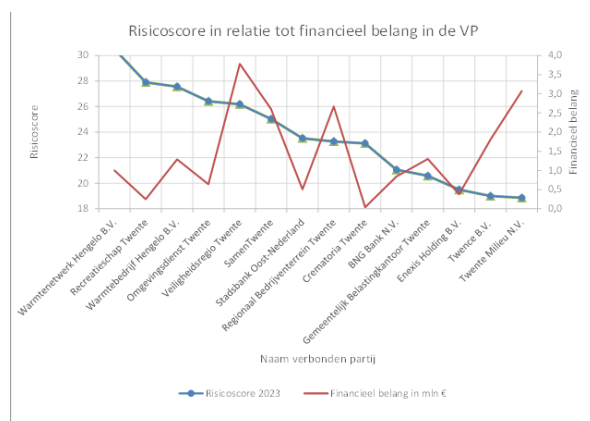
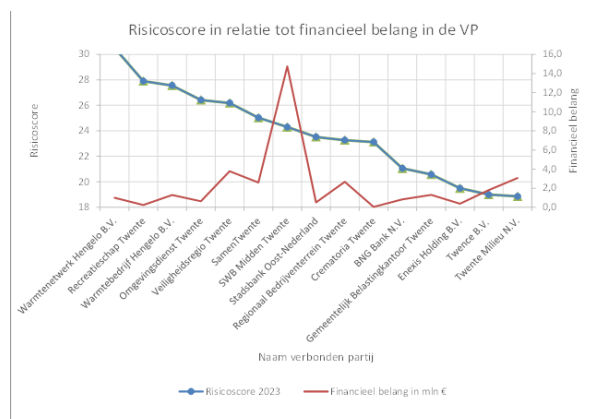
De verbonden partijen met een totaalscore "laag" hebben reguliere aandacht via de geplande contactmomenten, zoals periodiek overleg over doelen en uitvoering van werk en de voorbereiding van jaarstukken of begrotingen. Bij een score "gemiddeld" hoort een intensiever toezichtsregime. We zetten meer in op tussentijdse rapportages, volgen via het accountmanagement de ontwikkelingen en stellen kritische vragen in het ambtelijk overleg.

Bij een score "hoog" is er intensief en gepland regelmatig contact tussen de accountmanager en de organisatie en accountmanager en medewerker verbonden partijen. In het bestuurlijk overleg worden risico's besproken.

Hoe risicoscore en financieel belang zich tot elkaar verhouden is weergegeven in volgende grafiek.

Bij een hoog financieel belang (rode lijn) zien we graag een lage risicoscore, als een duiding van goed bestuur, goede kwaliteit in dienstverlening, financiële zekerheid en goede verantwoording richting de deelnemer/ aandeelhouder. Als een hoog financieel belang gepaard gaat met een hoge risicoscore (blauw) is er meer kans op nadelige effecten voor de gemeente en is er intensief contact met de verbonden partij. Het ideale beeld is dat de risicolijn laag en onder de lijn van het financieel belang zit.

In de tweede grafiek is SWB Midden Twente niet opgenomen, omdat het hoge financieel belang van SWB de verschillen tussen andere partijen afvlakt. De tweede grafiek verduidelijkt verschillen bij overige partijen.

Actualiteiten en kerngegevens verbonden partijen

In dit onderdeel vindt u actuele ontwikkelingen en de visie van de verbonden partij op de begrotingsperiode. Voor de partijen met een risicoscore totaal "hoog" lichten we toe wat hiervan de voornaamste oorzaken zijn. Alle partijen hebben te maken met kostenstijgingen als gevolg van duurdere cao en marktprijzen. Deze ontwikkelingen zijn bepalend voor onze bijdrage, maar vanwege het generieke karakter benoemen we dit niet meer bij elke partij.

In de tabellen bij de verbonden partij zijn de vanuit het BBV (art. 15) verplichte elementen opgenomen en enkele aanvullende gegevens. De balansgegevens van de verbonden partijen ontleen we aan de laatste jaarstukken van de verbonden partij zelf of, indien aanwezig, de geprognosticeerde balans in de meerjarenbegroting. Door de gemeenschappelijke regelingen worden toekomstige balansgegevens wel verstrekt. De geprivatiseerde bedrijven doen dit niet. Hier is de laatste balans basis. De jaarresultaten zijn de resultaten die de partijen zelf hebben gerapporteerd als winst na belasting. In navolging van de regionale gemeenten waarmee we samen de risico-analyse uitvoeren is het financieel belang de optelsom van de jaarlijkse exploitatiebijdrage, evt. aangevuld met de subsidiebijdrage en inkoopbedrag voor dienstverlening, het jaarlijkse dividend, het ingebrachte kapitaal en de verstrekte leningen en garanties. Dit is dan het maximale verlies dat zou kunnen optreden bij bedrijfsdiscontinuïteit. Jaarlijkse bijdragen zullen nooit geheel verloren gaan, deze worden (pragmatisch) voor 50% meegenomen in het financieel belang.

SamenTwente

SamenTwente omvat de GGD Twente, De Organisatie voor inkoop van Zorg en Jeugd Twente (OZJT) en Veilig Thuis Twente (VTT). Ze is gastheer voor Kennispunt Twente en Samen14. De focus ligt op gezond, veilig en vitaal. De organisatie is aan het heroriënteren na de impactvolle Coronaperiode en heeft weer tijd om op andere fronten beleid te ontwikkelen. Taken blijven grotendeels ongewijzigd. Er wordt meer inzet noodzakelijk gevonden voor het Meldpunt Zorgwekkend gedrag. Gezonde schoolaanpak wordt structureel ingebed.

De risicoscore leidt niet tot bijzonderheden. De weerstandsratio is, ondanks de inzet van reserves om verliesneming in 2022 te voorkomen, nog net binnen de bandbreedte die het bestuur heeft vastgesteld (0,82 bij norm 0,8-1,0).

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezondheidsbevordering regionale taken	
Beleidsrealisatie in programma	6,7	
Financieel belang Hengelo	€ 2.598.000	
Eigen vermogen	€ 4.774.000	€ 4.729.000
Vreemd vermogen	€ 16.219.000	€ 13.999.000
Resultaat begroot 2024	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 31.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	0,82	
Solvabiliteitspercentage	25,3%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,9%	

Recreatieschap Twente

Het Recreatieschap Twente is in 2022 als zelfstandige bedrijfsvoeringsorganisatie van start gegaan. De taken: beheer van de recreatieparken Hulsbeek, Rutbeek en Lageveld, onderhoud recreatieve routenetwerken (fiets, wandel, mtb, paard en auto). Daarnaast verzorgt ze de toeristische promotie, o.a. via Twente Marketing. Een onderdeel hiervan is de subsidiering van Marketing Oost. De eind 2022 vastgestelde visie Routenetwerken wordt in 2023 en 2024 geïmplementeerd, evenals de visies voor de 3 recreatieparken.

Een "nieuwe" organisatie heeft enige tijd nodig om routines op het gebied van bedrijfsvoering te ontwikkelen en de organisatie hierop in te richten. Voor een deel is dit gelukt; de score voor governance is verbeterd. De flexibiliteit is laag, omdat vaste kosten een groot deel van de lasten vormen. De opdrachtgeversrelatie scoort matig. Er moeten nog goede afspraken over dienstverlening worden vastgelegd. Ook de rapportage aan deelnemers moet nog worden opgezet. De overall score is terug gebracht naar gemiddeld, omdat governance is verbeterd en de impact in financiële zin nog beperkt is.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Bedrijfsvoeringsorganisatie	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Beheer recreatieplassen en recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk.	
Beleidsrealisatie in programma	2,5	
Financieel belang Hengelo	€ 253.472	
Eigen vermogen	€ 853.000	€ 871.000
Vreemd vermogen	€ 3.526.000	€ 3.805.000
Resultaat begroot 2024	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 129.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	0,96	
Solvabiliteitspercentage	18,6%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,9%	

Veiligheidsregio Twente

De Veiligheidsregio Twente (VRT) is voor Hengelo de regionale samenwerkingsorganisatie op het gebied van de brandweer, incidentenbestrijding en crisisbeheersing. De VRT kenmerkt zich doordat ze kapitaalintensief en tegelijk arbeidsintensief is. Beide leveren momenteel risico's op. Materialen en prijzen voor inkoop in het algemeen zijn sterk gestegen en de schaarste op de arbeidsmarkt is een risico voor het invullen van vacant gekomen functies. Het is al een opgave om de crisisbeheersing stabiel en paraat te houden.

VRT heeft erg weinig vet op de botten (weerstandsvermogen en structurele exploitatieruimte). VRT wil deelnemen in een Waarborgfonds voor het gezamenlijk dragen van niet verzekerbare aanspraken na ongevallen en heeft dit aan de raden voorgelegd. Informatieveiligheid, cyberweerbaarheid en nieuwe technieken in de energietransitie (vb. branden a.g.v. batterijen in voertuigen) vergen aandacht.

Op alle fronten is de score vergelijkbaar met vorig jaar. We zien hier een hoog eigenaarsbelang, 82% van de lasten worden door de bijdrage van gemeenten gedekt. Dit is inherent aan een verplichte samenwerking zoals VRT is. Flexibiliteit is een achilleshiel; kapitaallasten (veel gebouwen, voertuigen en machines) en veel vast personeel beslaan een groot deel van de begroting. Lichte zorgen zijn er verder ook op het gebied van opdrachtgeversrelatie. Er ontbreekt een DVO, waarin de wederzijdse verplichtingen en rechten zijn vastgelegd. Dit is verklaarbaar, omdat VRT bijna uitsluitend wettelijke taken uitvoert, waarvoor niet een overeenkomst, maar de wet bepalend is. De relatief hoge risicoscore op kwaliteit zegt in dit geval niet dat geen kwaliteit geleverd wordt. Er wordt niet gebenchmarkt (zwaar beoordeeld) en er worden geen doelmatigheidsonderzoeken uitgevoerd. Beide drukken het algemene kwaliteitsbeeld.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	(Voorbereiding op) bestrijding van rampen en incidenten	
Beleidsrealisatie in programma	1	
Financieel belang Hengelo	€ 3.779.636	
Eigen vermogen	€ 463.000	€ 55.000
Vreemd vermogen	€ 69.122.000	€ 82.076.000
Resultaat begroot 2024	€ 31.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 749.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	0,77	
Solvabiliteitspercentage	0,1%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	13,6%	

Sociaal Werk- en leerbedrijf Midden-Twente

SWB is ons sociaal werk- en leerbedrijf en beheerder van onze openbare ruimte (Gildebor).

Haar taken: arbeidsontwikkeling, beschut werk en beheer openbare ruimte. SWB werkt aan de doorontwikkeling van SWB Groep. De organisatie moet stabiel en efficiënter. In 2025 moet dit zijn bereikt. Het koersplan is opgesteld. In de begroting 2024 zien we nog een nadelig resultaat, dat in de jaren daarna omgebogen wordt tot een positief resultaat. Op het gebied van duurzaamheid moet de slag nog gemaakt worden. SWB heeft KPI's ontwikkeld om de kwaliteit van diensten objectiever te kunnen monitoren. De meerjarenbegroting is sluitend vanaf 2025, het resultaat verbetert in 2026 en 2027. Door het matige jaar 2023 en het verlies in 2024 wordt volgens de begroting 2024 € 1,4 miljoen ingeteerd op het eigen vermogen tot 2028. Het eigen vermogen blijft eind 2027 nog € 1 miljoen boven de ondergrens van het weerstandsvermogen.

Na de begroting is een resultaatverbeteringsplan opgezet met als doel om het verlies in 2023 en 2024 verder te beperken. De verliesraming in de begroting 2024 (jaarschijf 2023) was meer dan € 1 miljoen. Het strategisch plan van september 2023 laat nog slechts een verlies zien voor 2023 van € 431.000 en een positief resultaat in de jaren 2024-2027. Hiermee blijven we ook verder van de ondergrens van het weerstandsvermogen vandaan.

Een zorgpunt is de afhankelijkheid van de beschikbare rijksbijdragen, met name voor de doelgroep 'nieuw beschut'; een onderzoek van Berenschot geeft aan dat gemeenten hier ca. € 10.000 per werkplek moeten bijleggen. Voor SWB is dat ca. € 5.000.

Met een score van 24,3 scoort SWB in de door gemeenten opgestelde risico-inventarisatie gemiddeld. Een aantal "standaarden" zijn goed ingevuld bij SWB, wat een redelijke score verklaart. Zo wordt er frequent gerapporteerd, liggen resultaten niet ver van de voorspelling en wordt een eigen risicoanalyse uitgevoerd. SWB heeft een werkend klachtenregistratiesysteem. SWB wil met name besparen op indirect personeel en tegelijkertijd de operationele efficiency verbeteren. De combinatie van beide maakt deze doelstelling uitdagend.

Overige scores zijn nauwelijks gewijzigd t.o.v. 2022. De uiteindelijke risicoscore is als "hoog" aangemerkt. Dit vanwege het grote financiële belang als gevolg van de grote geldstroom vanuit Hengelo naar SWB. Deze risico-inventarisatie gaat nog uit van de begroting 2024. Inmiddels zijn de vooruitzichten sterk verbeterd. Dit gaan we naar verwachting terug zien in de risico-inventarisatie en de herziene begroting 2024.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Ondersteuning mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en samenwerking beheer en onderhoud openbare ruimte	
Beleidsrealisatie in programma	6	
Financieel belang Hengelo	€ 14.753.813	
Eigen vermogen	€ 2.188.000	€ 1.797.000
Vreemd vermogen	€ 5.259.000	€ 8.826.000
Resultaat begroot 2024	-€ 391.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	-€ 1.057.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	0,40	
Solvabiliteitspercentage	16,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	69,4%	

Stadsbank Oost-Nederland

De Stadsbank Oost Nederland voert de bancaire schuldhulpverlening uit voor onze gemeente, 'de echte bankzaken'. De gemeente is regievoerder in deze samenwerking, conform de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, en de Stadsbank is de uitvoerende partij.

Het dienstverleningsmodel en bekostigingsmodel is aangepast om beter aan te sluiten bij de integrale toegang en regie van de 21 gemeenten. De Stadsbank heeft de beweging gemaakt van proces- en productgericht werken naar klant- en resultaatgericht werken.

De risicoscore is verbeterd. Er waren wisselingen in de directie. Dit wordt in de risico-analyse als een risico gezien. Ook als dit inmiddels weer stabiel is. De directie is éénhoofdig, wat objectief bekeken eveneens een risico inhoudt, namelijk het risico op besluiten waar tegengeluid minder sterk in doorwerkt. Er zijn 22 deelnemers wat de invloed per deelnemer klein maakt. Men heeft de erg flexibele regeling om taken van gemeenten over te nemen omgezet in standaard pakketten, waardoor er beter gestuurd kan worden. Men meldt een lager deel van de kosten dat niet beïnvloedbaar is en de weerstandsratio blijft voortdurend binnen de gestelde normen.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Hulpverlening aan mensen met financiële problemen en schulden	
Beleidsrealisatie in programma	6	
Financieel belang Hengelo	€ 505.984	
Eigen vermogen	€ 971.000	€ 892.000
Vreemd vermogen	€ 15.001.000	€ 14.591.000
Resultaat begroot 2024	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 366.000	
Gerapporteerde weerstandratio	1,25	
Solvabiliteitspercentage	5,8%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	9,9%	

Crematoria Twente

Crematoria Twente biedt cremeren als alternatief voor begraven. Er staat na nieuw- en verbouw nu een geheel van 4 moderne en sfeervolle crematielocaties in Twente. Crematoria Twente onderscheidt zich door een persoonlijke benadering, waardoor mensen zich welkom voelen. Alle inwoners hebben dezelfde toegang tot de crematoria, ongeacht of en hoe men verzekerd is. Crematoria Twente volgt de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van lijkbezorging om hier tijdig op in te kunnen spelen. Na een tijd van investeren zitten we nu een periode van consolideren.

In 2022 is de gemeentelijke rol bij de crematoria opnieuw ter discussie gesteld. Het bestuur van OLCT heeft opnieuw besloten, dat de gemeentelijke deelname in OLCT de meest gewenste bestuursvorm is. De weerstand m.b.t. gemeentelijke betrokkenheid is daarmee niet verdwenen.

De risicoscore is t.o.v. 2022 gedaald. Onderste deel "oranje zone". De flexibiliteit is door de verhoogde kapitaallasten en het grote aandeel niet beïnvloedbare overige kosten nog zwakker dan voorheen. Op de zwaarwegende aspecten kwaliteit, control en governance wordt beter gescoord met een beter eindscore dan in 2022.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Lijkbezorging met inachtneming van wettelijke voorschriften	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 40.000	
Eigen vermogen	€ 1.611.000	€ 1.611.000
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0
Resultaat begroot 2024	€ 360.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 361.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	100,0%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	14,9%	

Regionaal Bedrijventerrein Twente

Regionaal Bedrijventerrein Twente is een grondexploitatie voor bedrijven, waarin Enschede, Hengelo, Almelo, Borne en de provincie Overijssel participeren. De doelstelling is enerzijds het genereren van arbeidsplaatsen voor de regio, maar anderzijds het beperken van het bij deze grondexploitatie behorende verlies op termijn. Verlies is inmiddels niet meer aan de orde; de grondexploitatie heeft al winst uitgekeerd en zal ook de komende jaren tot de sluiting nog winsten genereren. Aan het einde van de looptijd van de grondexploitatie (verwacht 2025) wordt een positief resultaat van in totaal € 7,7 miljoen voorzien. Verwachting is dat de laatste uitgaven van grond plaatsvinden in 2024 en de gemeenschappelijke regeling in 2025 kan worden beëindigd. De directie is gevraagd om de processtappen tot liquidatie van de gemeenschappelijke regeling verder uit te werken, in afstemming met specialisten van de deelnemers.

Het risicobeeld is vanwege het beëindigen van de GR minder relevant. De wetenschap, dat met winst wordt afgesloten telt. De score is niet positief op control, kwaliteit en flexibiliteit, goed op andere aspecten. Dit heeft met name als oorzaak dat de vraagstelling voor deze (niet continue) organisatie minder relevant is.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Regionale afstemming en ontwikkeling XL-businesspark A1	
Beleidsrealisatie in programma	3,8	
Financieel belang Hengelo	€ 2.668.000	
Eigen vermogen	€ 14.567.000	€ 17.597.000
Vreemd vermogen	€ 70.762.000	€ 54.733.000
Resultaat begroot 2024	€ 2.429.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 4.745.000	
Gerapporteerde weerstandratio	niet bekend	
Solvabiliteitspercentage	24,3%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	23,0%	

Omgevingsdienst Twente

De OD Twente behandelt voor haar deelnemers (de 14 Twentse gemeenten) de aanvragen voor vergunningen in het kader van het omgevingsrecht (milieudeel en voor provincie ook het bouwdeel), toetst meldingen, houdt toezicht op en handhaaft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Daarnaast adviseert de OD Twente haar deelnemers bij de opstelling van beleid en bij specifieke ontwikkel- of uitvoeringsprojecten.

De invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 vereist veel aanpassingen. Aan ICT, van processen (kortere proceduredtijd), opleiding van medewerkers en vernieuwing van uitgaande communicatie. ODTwente verwacht verder nu nog onbekende inzet op stikstofproblematiek en ammoniakreductie in emissiearme stalsystemen. Er is een nieuwe functie, Omgevingsadviseur, gecreëerd. Deze adviseurs gaan zich bijvoorbeeld bezig houden met de impact van de energietransitie en functiewijzigingen op het platteland. Er is een cluster Energie gevormd waarbinnen medewerkers beleid uitwerken rondom energie en duurzaamheid.

De risicoscore is minder goed dan in 2022. Het eigenaarsbelang scoort hoog, omdat gemeenten bijna alle inkomsten aandragen. Control schiet uit in 2023 als gevolg van wisseling in de functie van controller (niet alarmerend in het geval van ODT) en het afwijken (financieel positief) van de voorspelde rekeningresultaten. Een groot deel van de kosten zijn niet beïnvloedbaar, waardoor de flexibiliteit matig is. We verwachten dat de mindere score weer zal verbeteren.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	J	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezonde en veilige leefomgeving d.m.v. handhaving wetgeving milieu	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 644.000	
Eigen vermogen	€ 1.089.000	€ 1.089.000
Vreemd vermogen	€ 715.000	€ 824.000
Resultaat begroot 2024	€ 0	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 399.000	
Gerapporteerde weerstandratio	1,14	
Solvabiliteitspercentage	56,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	7,0%	

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente

Het GBTwente voert de wettelijke taken lokale heffingen voor ons uit. De hoofdtaken zijn het waarderen van vastgoed conform de Wet WOZ en heffen, bezwaarafhandeling en invorderen van belastingen.

De doelen voor de komende jaren zijn foutloos, sneller en goedkoper. Er wordt gestreefd naar procesoptimalisatie en een stevige digitale ontwikkeling. In 2023 is de hoeveelheid bezwaarschriften meer dan verdubbeld. Als wetgeving hier niet ingrijpt (wel toegezegd) blijven we fors moeten betalen aan no cure no pay bureau's, die grotendeels de toename veroorzaken. Met de slogan "persoonlijk en begrijpelijk" wordt de toegankelijkheid voor inwoners naar een hoger plan getild. Men zet in op het directe contact met de inwoner door laagdrempeliger te worden, b.v. als het gaat om bezwaar maken en om het aanvragen van kwijtschelding.

De risicoscore valt als enige GR in het "groene gebied" Flexibiliteit scoort hoog door het grote aandeel vaste personele kosten. Het is inherent aan een uitvoeringsorganisatie, dat ze veel middelen van de deelnemers ontvangt. Dit is de oprijvende factor voor het eigenaarsbelang. De scores op kwaliteit en governance blijven zeer goed. In het algemeen geen aandacht vereisende risico's. GBTwente laat zien in control te zijn.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	Openbaar lichaam	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	J	
Openbaar belang van de samenwerking	Uitvoering gemeentelijke heffing en invordering lokale belastingen	
Beleidsrealisatie in programma	9,7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.302.939	
Eigen vermogen	€ 756.000	€ 692.000
Vreemd vermogen	€ 8.715.000	€ 8.199.000
Resultaat begroot 2024	€ 6.000	
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 213.000	
Gerapporteerde weerstandsratio	0,37	
Solvabiliteitspercentage	7,8%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	16,5%	

BNG Bank N.V.

De BNG Bank is de bankier van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank ziet zichzelf als publieke bank met dezelfde maatschappelijke doelen als haar klanten. Met de strategie "Ons kompas naar impact" ligt de focus op maatschappelijke impact, meer dan op winst. BNG Bank is één van de weinige banken met een triple A-rating, wat staat voor financieel zeer solide. BNG Bank behaalt zeer voorspelbare resultaten en heeft een sterk imago. BNG Bank staat onder intensief toezicht van De Nederlandse Bank en De Europese Centrale bank.

Onze eigen risico-inventarisatie is daarom qua relevantie ondergeschikt aan de kijk van de markt op de bank. Overigens scoort de bank de laagste waarde van alle partijen, samen met Twence en Twente Milieu.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	N.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Financiering publieke sector: laag houden financieringskosten maatschappelijke voorzieningen	
Beleidsrealisatie in programma	9	
Financieel belang Hengelo	€ 841.015	
Eigen vermogen	€ 5.062.000.000	€ 4.615.000.000
Vreemd vermogen	€ 143.995.000.000	€ 107.459.000.000
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 300.000.000	
Solvabiliteitspercentage	4,1%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,3%	

Twente Milieu N.V.

Twente Milieu levert aan 9 gemeenten diensten op het gebied van afvalinzameling. Voor een deel van de gemeenten voert ze tevens beheer van de openbare ruimte en/of overige taken uit, zoals b.v. gladheids- of ongediertebestrijding. Twente Milieu wil samen met gemeenten innovatief werken aan een afvalloos Twente. De bedrijfstaken afvalinzameling en beheer openbare ruimte worden goed gescheiden. Door het kostprijs-plus-systeem kunnen gemeenten rekenen op goede tarieven. Winsten zijn daarom niet te verwachten, tenzij bijzondere omstandigheden de bedrijfsvoering positief beïnvloeden. In die gevallen is nu afgesproken, dat er geen winst wordt uitgekeerd, maar dat de voordelen via tariefverlaging aan de aandeelhoudende gemeenten worden teruggegeven.

De overall score is met 18,86 de beste van alle verbonden partijen. Flexibiliteit is bottleneck, immers de tak van sport is kapitaal- en arbeidsintensief. Verder is men goed in control.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	N.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Gezamenlijke efficiënte duurzame afvalinzameling (en onderhoud openbare ruimte)	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 3.069.478	
Eigen vermogen	€ 12.576.000	€ 12.660.000
Vreemd vermogen	€ 18.083.000	€ 15.678.000
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 84.000	
Solvabiliteitspercentage	44,7%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	18,1%	

Twence B.V.

Primair is Twence de verwerker van onze afvalstoffen, waaronder gft en huishoudelijk restafval. Per 1-7-2022 zijn nieuwe langjarige leverings- en prijsafspraken met gemeenten overeengekomen en doorgevoerd. Hierdoor kunnen we de afvaltarieven voor inwoners zo stabiel mogelijk houden. Ze blijft inzetten op het produceren van waardevolle grondstoffen uit afval en biomassa om daarmee de grondstofkringlopen te sluiten.

De inzet is om de communale samenwerking met Münster om te zetten in een aandeelhoudersrelatie. Door import beperkende regels van de Nederlandse overheid is het doorzetten van de samenwerking vertraagd. Er wordt druk lobby gevoerd om beide overheden het belang van de samenwerking te doen inzien en volwaardig aandeelhouderschap te effectueren. In het nieuwe strategisch plan beoogt Twence verdere stappen te zetten als duurzaamheidsverbeteraar. Om de CO₂-uitstoot te verminderen is een CO₂-afvanginstallatie in aanbouw en bijna gereed voor ingebruikname. Twence wil bijdragen aan de duurzame energievoorziening door met de uit het primaire proces vrijkomende energie een regionaal warmtenet te ontwikkelen. Twence wil energieknooppunt in de regio zijn voor de gemeenten. Twence houdt hierbij rekening met de verminderende beschikbaarheid van afval. Tot 2040 verwacht ze voldoende afval te moeten blijven verwerken om energie aan 100.000 huishoudens te leveren.

In 2022 is een serieuze poging gestart om gemeenten die al eerder hun aandelen wilden verkopen (Almelo, Oldenzaal en Twenterand) optimaal te faciliteren om hun wens te realiseren zonder de belangen van zittende aandeelhouders te schaden. De commissie die het proces begeleidt gaat zeer zorgvuldig te werk. Het afketsen van eerdere pogingen heeft de verhoudingen in Twente onder spanning gezet. In juli 2023 heeft de procesbegeleider laten weten, dat de kansen op het slagen van de transacties nog steeds aannemelijk zijn.

In de dagvaarding van Twence en de aandeelhoudende gemeenten door AVR, een concurrent, zijn de eerste uitspraken in ons voordeel uitgevallen. Zowel bij de rechter als bij de ACM. De rechtmatigheid van de inhouse aanbesteding/inbesteding wordt betwist. Twence kan, zoals ook blijkt uit de uitspraken, de rechtmatigheid van de inbesteding borgen.

De opschaling naar "gemiddeld" is teruggedraaid naar "laag". Er speelt veel bij Twence, maar de meeste kritische ontwikkelingen (ontevredenheid aandeelhouders, rechtszaken inbesteding) worden goed aangepakt. De objectieve risicoscore is, samen met Twente Milieu, de laagste van onze verbonden partijen.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Regionale afvalverwerker, energieleverancier en duurzaamheidsbevorderaar	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.812.681	
Eigen vermogen	€ 149.605.000	€ 175.964.000
Vreemd vermogen	€ 168.137.000	€ 163.228.000
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 32.490.000	
Solvabiliteitspercentage	51,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	12,4%	

Enexis N.V.

Enexis is onze regionale distributeur van energie. Ze is een grote speler in de energietransitie. Enexis moet zich tot het uiterste inspannen om het netwerk zo snel uit te breiden, dat overal de door nieuwe lokale energieopwekkers geproduceerde stroom naar de eindgebruikers kan worden getransporteerd. Bijna de helft van de totale RES-opgave valt binnen het verzorgingsgebied van Enexis, dat hiermee een gigantische investeringsopgave heeft. Het vinden van personeel is een bottleneck, die de opgave nog uitdagender maakt. Met ons bescheiden aandeel in Enexis kunnen we zeer beperkt invloed hebben op de koers van het bedrijf. Als gevolg van de extra investeringen in de energietransitie, de doorberekening van de hogere Tennet-tarieven en de wettelijke belemmering om de extra investeringen direct in de tarieven te verwerken, zal de winst de komende jaren onder druk komen te staan.

Enexis heeft toename van eigen vermogen nodig om in deze financieringsgolf solvabel te blijven. Wij dragen daar, evenals meer gemeenten, in eerste instantie niet aan bij. Om financiering te borgen heeft Essent het Rijk gevraagd om mee te denken en te overwegen om eigen vermogen te verschaffen. Hier is positief op gereageerd. De verwachting is dat Enexis het rijk niet nodig heeft voor 2030. Door verkoop van dochter Fudura heeft ze een miljard euro kunnen toevoegen aan het eigen vermogen.

De risicoscore is goed. Omdat we met ons aandeel niet veel invloed kunnen uitoefenen en omdat Enexis maar 1x een AVA houdt en 2x per jaar rapporteert scoort ze het minst op governance. We hoeven geen zorgen te hebben over onze deelname in dit bedrijf.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Ontwikkeling en beheer regionale distributienetwerk energie	
Beleidsrealisatie in programma	7,9	
Financieel belang Hengelo	€ 382.351	
Eigen vermogen	€ 4.241.000.000	€ 4.491.000.000
Vreemd vermogen	€ 5.154.000.000	€ 4.622.000.000
Gerapporteerd resultaat 2022	€ 152.000.000	
Solvabiliteitspercentage	49,3%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	0,07%	

Warmtebedrijven

Gemeente Hengelo heeft een grote rol gespeeld in het totstandkomen van het warmtenet in Hengelo. Daarna hebben we ons teruggetrokken en onze rol beperkt tot een 5% aandeel in zowel het distributiebedrijf Warmtenet Hengelo BV, als het energie leveringsbedrijf Warmtebedrijf Hengelo BV. Warmtebedrijf werft klanten en verkoopt warmte. Warmtenetwerk zorgt ervoor dat het primaire netwerk voor transport van warmte optimaal blijft doen waar het voor is aangelegd. Beide bedrijven hebben te maken met aanloopverliezen. Na het verkrijgen van een betere EOR-waarde

is de interesse van de markt voor de keuze van het warmtenet als energievoorziening toegenomen. De waarde van het Equivalent Opwekkings Rendement zegt iets over de duurzaamheid van het systeem van warmtelevering. Met het benutten van de restwarmte van Nubion hebben we een zeer duurzaam energiedistributiesysteem ontwikkeld. Met de EOR als drijvende kracht moeten we in staat zijn om nu het aantal aansluitingen te verhogen. Dit is een voorwaarde voor het slagen van zowel het distributiebedrijf als het warmteleveringsbedrijf.

Helaas is in 2022 gebleken, dat de afhankelijkheid van Nobian ook een risico is geworden. Nobian heeft al enkele keren de productielijn, waar wij de restwarmte van ontvangen, stop gezet. Deze wetenschap maakt, dat de contracthouder, Warmtebedrijf Hengelo, op zoek moet naar een alternatieve bron. Zolang ze die niet heeft zal bij uitvallen van Nobian (niet duurzaam) gas moeten worden gestookt om de warmtelevering te borgen.

Warmtebedrijf Hengelo BV

Warmtebedrijf Hengelo BV treedt op als energieleverancier aan de eindgebruikers.

Ennatuurlijk (95% aandeelhouder) is de andere aandeelhouder. De gemeente heeft naast het aandeelhouderschap nog een belang doordat een achtergestelde lening van € 1 miljoen heeft verstrekt. De voorwaarden voor aflossing van deze lening vereisen een ruime winstgevendheid van het bedrijf. Of we die situatie gaan bereiken is onwaarschijnlijk. Vanwege het dubieuze karakter van de lening is een voorziening gevormd.

Inmiddels zijn de contouren van de WCW (Wet Collectieve Warmtevoorziening) bekend geworden. Meest ingrijpend is, dat de minister op termijn netwerken voor meer dan 50% in overheidshanden wil hebben. Voor een niet overheidsbedrijf als Ennatuurlijk heeft dit geen invloed op de mogelijkheid van energielevering, maar wel op haar motivatie om deel te nemen in netwerkconstructies.

De score is in 2022 verbeterd door de betere vooruitzichten, maar zat nog in het "rode gebied". In 2023 blijft dit nagenoeg gelijk aan 2022. Flexibiliteit, governance, control en directie scoren allen hoog. Men hanteert geen governance code, rapporteert niet frequent (verbetert wel enigszins). Er is 1 directeur, geen directie die verschillende disciplines vertegenwoordigt. Ook de interne rapportage is niet frequent. Veel soorten kosten zijn nauwelijks beïnvloedbaar. Er worden weer zwarte cijfers geschreven, maar nog niet op het verlangde niveau. Governance scoort hoog vanwege de beperkte rapportagemomenten en het niet volgen van een branchecode.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Leverancier warmte warmtenetwerk Hengelo	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 1.290.962	
Eigen vermogen	€ 4.296.000	€ 4.137.000
Vreemd vermogen	€ 7.676.000	€ 9.681.000
Gerapporteerd resultaat 2022	-€ 160.000	
Solvabiliteitspercentage	29,9%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	5,0%	

Warmtenetwerk Hengelo BV

Warmtenetwerk Hengelo BV beheert het hoofdtransportnet. Firan (95% aandeelhouder) is de netwerkbeheerder op lokaal niveau. De gemeente heeft naast het aandeelhouderschap een belang doordat ze een achtergestelde lening van € 1 miljoen heeft verstrekt. Warmtenetwerk is qua omzet afhankelijk van de klantenwerving door Warmtebedrijf. Door de tot heden achterblijvende nieuwe klanten is de exploitatie nog niet dekkend. Omzettoename bij Warmtebedrijf leidt in principe automatisch tot omzettoename bij Warmtenetwerk. Bij voldoende warmteleverantie zal ook Warmtenetwerk winstgevend kunnen worden. De achterstand op de aantallen in de businesscase op het moment van starten is groot. Ook hier is de terugbetaling van de geldlening zeer onwaarschijnlijk, gezien de eisen aan toekomstige winstgevendheid. Hier is eveneens een voorziening voor toekomstig verlies van de hoofdsom opgenomen.

De totaalscore "hoog" leidt in combinatie met de financiële resultaten tot een zeer intensief toezichtregime. Flexibiliteit, kwaliteit en governance zijn aandachtspunten. Vaste lasten beperken flexibel handelen. Bovendien is de solvabiliteit negatief, een signaal vanuit het verleden ontstaan, maar van betekenis voor voor de gezondheid

op termijn. Er is geen klachtenregistratie, geen extern toezicht, geen benchmarkonderzoek en geen eigen kwaliteitsonderzoeken. Voor het eerste element verklaarbaar, omdat de klantcontacten via Warmtebedrijf lopen. Ook hier één zelfstandig bestuurder, die wel wordt gecontroleerd door beide aandeelhouders. Rapportage naar de aandeelhouders gebeurt per kwartaal en is daarmee een pluspunt.

Soort VP	Waarde / bedrag 1-1-2024	Bedrag 31-12-2024
Juridische vorm	B.V.	
Verplichte samenwerking?	N	
Dragen we financieel bij?	N	
Openbaar belang van de samenwerking	Beheerder primaire netwerk warmtenet Hengelo	
Beleidsrealisatie in programma	7	
Financieel belang Hengelo	€ 998.245	
Eigen vermogen	-€ 315.000	-€ 1.645.000
Vreemd vermogen	€ 9.244.000	€ 10.419.000
Gerapporteerd resultaat 2022	-€ 1.330.000	
Solvabiliteitspercentage	-18,7%	
Aandeel Hengelo (stemrecht/dividend)	5,0%	

In bijlage 8.5 is een overzicht opgenomen van de vertegenwoordiging namens onze gemeente bij de verbonden partijen.

In de paragraaf 6.5 Financiering is een overzicht van de deelnemingen opgenomen.

6.7 Bedrijfsvoering

6.7.1 Organisatie

Hengelo's werken: samen aan de slag met de Koers 2040:

De ambtelijke organisatie van de gemeente Hengelo is continu in beweging. Afgelopen jaren is er verder gewerkt aan het daadwerkelijk invulling geven en implementeren van Hengelo's Werken.

Hengelo's Werken is hoe we binnen Hengelo samenwerken aan het bereiken van de koers 2040. De stad is constant in beweging en de wereld om ons heen verandert snel en dit betekent ook iets voor alle medewerkers van de gemeente Hengelo.

Om mee te kunnen blijven doen moeten we wendbaar zijn als medewerker én als organisatie. Dit vraagt een zelfbewuste houding en eigenaarschap van alle medewerkers. Om hier als organisatie aan te werken leggen we komend jaar extra focus op een viertal speerpunten:

- Leren en Ontwikkelen (wendbare, lerende medewerker)
- Digitale Transformatie (samenwerken en innoveren met IT)
- Opgavegericht werken (wendbaar en resultaatgericht)
- Dienstverlening (inwoner centraal)

Met het programma Hengelo's werken, werken we aan een wendbare en zelfbewuste organisatie die antwoord kan geven op grote, complexe vraagstukken. Een organisatie waarin medewerkers in hun kracht staan en weten wat hun bijdrage is aan deze opgaven en hierin persoonlijk leiderschap tonen en samenwerken om tot een zo goed mogelijke dienstverlening te komen voor Hengelose inwoners en ondernemers.

Leren en ontwikkelen

Met dit speerpunt werken we toe en ontwikkelen we ons naar een lerende organisatie waarin het leren en ontwikkelen stevig gepositioneerd is en al het leeraanbod gecentraliseerd is. In een lerende organisatie werken zelfbewuste en wendbare professionals die zich continu blijven ontwikkelen. Zij staan in verbinding met collega's en de buitenwereld en zoeken actief de samenwerking op. Onze medewerkers vormen onze organisatie en dragen bij aan de koers en onze ambities door constante scholing, ontwikkeling en eigen initiatief. Het management heeft hierin vooral een sturende, coachende en ondersteunende taak.

Opgavegericht werken

Om als organisatie in te kunnen spelen op de opgaven die op ons af komen, moeten we steeds meer samenwerken aan integrale opgaven waarbij we handelen naar koers 2040. Met dit speerpunt krijgen we zicht op dit speelveld en kunnen we dit vertalen naar wat er nodig is om deze doelen en resultaten te bereiken. Hierin komen de volgende onderwerpen aan bod:

1. In het dagelijkse werk dienen bewuste keuzes te worden gemaakt in opgaven die bijdragen aan de koers van de stad en onze eigen ambities: sturing op opgaven.
2. We willen opdrachtgever- en opdrachtnemerschap professionaliseren met duidelijkheid over rollen en de verantwoordelijkheden die hierbij horen: werken in opdrachten.
3. Afhankelijk van de opgave willen we ons op een passende manier organiseren (programmatisch, procesmatig, projectmatig of in de lijn).

Stand van zaken

Afgelopen jaar zijn er al behoorlijke stappen gezet.

Er is een maatwerktraining ontwikkeld 'regie op je werk', waarin wordt getraind op een set aan basisvaardigheden voor iedereen in de organisatie. Deze trainingen hebben een doorlooptijd tot in Q1 2024. Daarnaast wordt er 2024 verder gewerkt aan verdieping en verbreding van het leeraanbod en wordt gezorgd dat de elementen uit de basisleerlijn geborgd worden in dit aanbod.

Ook is er geïnvesteerd in een aantal trainingen voor het management wat betreft opdrachtgever- en opdrachtnemerschap en is hier een naslagwerk op ontwikkeld. Daarnaast wordt er momenteel verkend hoe we projectmatig werken verder kunnen professionaliseren, waardoor er integraler en eenduidiger gewerkt wordt aan resultaten voor de stad.

Bereiken?	Doen?
Een wendbare en zelfbewuste organisatie waar medewerkers in hun kracht staan.	Scherpe focus op de te bereiken resultaten vanuit de visie op Hengelo's werken. Continueren en borgen van leiderschapsontwikkeling. Verdiepen en verbreden aanbod medewerkers. Ontwikkelen van een strategische visie op leren en ontwikkelen. Verder vormgeven van acties en interventies om opdrachtgericht samenwerken verder te ontwikkelen en te professionaliseren in de organisatie (opgavegericht werken). Hiervoor doorlopen we drie fases: richten- waar willen we naar toe, inrichten- hoe organiseren we dit en verrichten- wat hebben we te doen om dit waar te maken. In 2023 is er aandacht voor de richten en inrichten fase en zal in 2024 met name worden gewerkt aan de verrichten fase. Verdere aandacht voor optimaliseren van de bedrijfsvoeringsprocessen door in te zetten op het zijn van een businesspartner. Verdere aandacht voor strategische thema's als arbeidsmarktcommunicatie, binden en boeien van medewerkers. Ontwikkelen van een visie op control en implementeren hiervan, verdere optimalisatie van de P en C- cyclus. Door het innoveren van werkprocessen onder meer met behulp van informatietechnologie kan efficiënter worden gewerkt en de dienstverlening verder worden verbeterd. Als ambtelijke organisatie kijken we voortdurend kritisch naar onszelf. We kijken permanent of we zaken anders, slimmer, beter en efficiënter kunnen uitvoeren. Dit doen we enerzijds door kritisch te kijken naar onze formatie en anderzijds door in te zetten op digitalisering en robotisering.

6.7.2 Personeel

Onze gemeente heeft grote ambities en daarnaast blijven we structureel inzetten op een stevige kwalitatieve basis die op orde moet zijn en blijven. Hiervoor is nodig dat we de goede mensen binnenhalen en behouden. Want medewerkers zijn essentieel voor de kwaliteit van de uitvoering, de cultuur van de organisatie en de verbinding van de onze organisatie met de samenleving.

Arbeidsmarkt

We zien in toenemende mate hoe moeilijk het is om de goede mensen binnen te halen. Een goede invulling van vacatures, op verschillende beleidsterreinen en functieniveaus, is met enige regelmaat een uitdaging te noemen. We constateren hierbij dat de arbeidsmarkt volop in beweging is en datzelfde geldt voor onze eigen organisatie. Alle signalen wijzen er op dat deze situatie nog lange tijd gaat duren.

Komend jaar zullen we dan ook verder bouwen aan een samenhangend pakket van maatregelen om ervoor te zorgen dat onze gemeente zich vanaf 2024 zodanig onderscheidend positioneert op de arbeidsmarkt dat vacatures snel en met kwaliteit worden ingevuld. In 2023 is er een corporate recruiter gestart en voor 2024 wordt hier verder op geïnvesteerd met o.a. een uitbreiding op deze functie.

Binden en boeien

Er wordt in toenemende mate gevoeld dat het binden en boeien van medewerkers een belangrijk speerpunt is. Door het in beeld brengen van de zogenaamde medewerkersreis wordt duidelijk hoe medewerkers een en ander ervaren en op welke vlakken er nog aandacht nodig is.

Een medewerkersreis omvat de hele 'reis' die een medewerker maakt binnen onze organisatie. Deze reis begint feitelijk al vóór het eerste contact in een sollicitatieproces en eindigt op het moment dat de medewerker de organisatie verlaat. Gedurende deze reis ontstaan er contactmomenten met de medewerker. Al deze momenten die impact hebben op de medewerker vormen een soort routekaart. Door namelijk structureel in te spelen op de behoeftes van de medewerker en hierdoor dus werkgeluk te faciliteren, kunnen wij ons gaan onderscheiden als topwerkgever. Dit heeft een hogere productiviteit tot gevolg, minder verloop, minder verzuim en we zijn aantrekkelijk voor talenten.

Diversiteit en inclusie

Gemeente Hengelo wil een sociale werkgever zijn die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt. Dit is dan ook de reden dat al in 2023 een projectgroep is gestart met de opdracht om een aanpak te ontwikkelen waarmee we werk maken van een divers en inclusief werkklimaat. Een aanpak die in 2024 tot zichtbare resultaten moet gaan leiden binnen onze organisatie.

De projectgroep richt zich onder meer op het verbeteren van de man-vrouw vertegenwoordiging op leidinggevende posities, de wet banenafpraak en het beter aansluiten als organisatie bij de toenemende diversiteit in de samenleving. Het doel is een meer inclusieve werkgever te worden, waar iedereen zich welkom en gehoord voelt. Dit zal een positieve bijdrage leveren aan de kwaliteit van ons werk en aan onze positie op de arbeidsmarkt.

Bereiken?	Doen?
Modern en aantrekkelijk werkgeverschap	Zorgdragen voor een prettig werkklimaat waarin medewerkers werken met plezier, met ruime ontwikkelmogelijkheden en aandacht voor talentontwikkeling. We gaan invulling geven aan een leren en ontwikkelen door strategisch opleidingsbeleid te ontwikkelen en strategische personeelsplanning verder uitrollen in de organisatie. Het vergroten van mobiliteit is hierbij een belangrijk aandachtspunt. Uitrollen van de maatregelen inzake Arbeidsmarktpositionering. Sociale werkgever die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt Optimaal benutten van talenten en het stimuleren van persoonlijk leiderschap Bewustwording van het belang van persoonlijk leiderschap in de organisatie vergroten en hiervoor activiteiten ontwikkelen.
Leiderschapsontwikkeling/MD traject	Organiseren van activiteiten met betrekking tot leiderschapsontwikkeling en instrumenten ontwikkelen ter ondersteuning van leidinggevend. Denk hierbij aan de verdergaande implementatie van het HR gesprek en het verzuimbeleid.
Een verlaging van het ziekteverzuim	In 2022 was er landelijk en ook in onze organisatie een stijging van het ziekteverzuim. Ons ziekteverzuimpercentage in 2022 was 6,6%. We zetten daarom stevig in op het terugdringen van dit verzuim. Dat doen we door meer aandacht te hebben voor preventie en vitaliteit en te zorgen voor betere verzuimbegeleiding. In 2023 zijn we daar reeds mee begonnen en dat laat voorzichtig eerste resultaten zien. In Q2 van 2023 was het ziekteverzuimcijfer onder de 6%. Onze ambitie voor 2024 is om het ziekteverzuimcijfer verder naar beneden te brengen en te houden.

6.7.3 Arbeidsvoorwaarden

In de cao-gemeenten 2023 is bepaald dat er in 2024 wijzigingen komen inzake de bovenwettelijke sociale zekerheid, het betaald ouderschapsverlof en vrije dagen:

- Bovenwettelijke sociale zekerheid: het 'derde ziektejaar' wordt afgeschaft.
- Betaald ouderschapsverlof: de keuzevrijheid in de combinaties die mogelijk zijn in wettelijk betaald ouderschapsverlof en betaald ouderschapsverlof op basis van de cao-gemeenten wordt kleiner. Vanaf 2024 kan een medewerker kiezen uit een aantal vaste combinaties. Dit maakt het systeem overzichtelijker en beter uitvoerbaar.
- Vrije dagen: vanaf 2024 is 5 mei (Bevrijdingsdag) een verplichte vrije dag met behoud van salaris en salaristoelagen

De cao-gemeenten 2023 loopt af op 1 januari 2024. De onderhandelingen voor de cao-gemeenten 2024 tussen de vakbonden en de VNG zijn nog niet gestart. Wel ligt er inmiddels een inzet van de VNG. Belangrijkste elementen hieruit voor ons als werkgever zijn de verruiming van de mogelijkheden binnen de bestaande arbeidsvoorwaarden, zoals een hoger maximum voor de functionerings- en arbeidsmarkttoelage om beter aan te kunnen sluiten bij de huidige krappe arbeidsmarkt, en aandacht voor vitaliteit van medewerkers door middel van een beleidsplan vitaliteit op basis van een aantal vastgestelde criteria.

Parallel aan de cao-onderhandelingen wordt komend jaar verder onderzocht hoe we onze secundaire arbeidsvoorwaarden kunnen verbeteren om onze positie als aantrekkelijk en modern werkgever op de steeds krappere arbeidsmarkt kunnen versterken. In 2024 wordt hiervoor een concreet voorstel gedaan.

6.7.4 HR processen

Eén van de speerpunten binnen team HRM is het verbeteren en optimaliseren van onze HR processen.

In 2023 is gestart met het uitvoeren van de ontwikkelagenda e-HRM, waarmee e-HRM zodanig aangepast en uitgebreid wordt dat managers en medewerkers sneller, slimmer en doelmatiger kunnen werken met de digitale processen van team HRM. Het vertrekpunt voor de verdere doorontwikkeling is dat de HR processen vanuit de verschillende perspectieven worden gezien: vanuit de leidinggevende, de medewerker en de HR adviseur. In een leanproject worden alle processen tegen het licht gehouden en in afstemming met de stakeholders geoptimaliseerd.

6.7.5 Informatie en IT

Om de ambities van de gemeente Hengelo waar te maken is de inzet van Informatie & IT (I&IT) een onmisbare schakel. IT, informatisering en digitalisering geven mogelijkheden om aansluiting met de veranderende samenleving te behouden en te verbeteren en maken nieuwe vormen van samenwerking en besluitvorming mogelijk met als doel om toegevoegde waarde voor onze inwoners te realiseren.

Bereiken?	Doen?
Continue verbeteren dienstverlening	In 2024 implementeren we diverse I&IT toepassingen om onze dienstverlening naar inwoners te verbeteren. Onder andere een nieuwe oplossing voor het klantcontactcentrum. Uiterlijk 2026 werken we met een nieuw zaakstelsel. In 2024 starten we met de voorbereidingen hiervoor. De uitgangspunten dienstverlening vormen de basis hiervoor. Tevens gaan we in 2024 inventariseren welke producten we nog niet digitaal aan onze inwoners aanbieden en gaan we daar waar mogelijk deze ook digitaal aanbieden. Van producten die we al wel digitaal aanbieden gaan we controleren of we deze volgens alle nieuwe geldende wetten (bv. Wmeb en Wdo) op de juiste wijze worden aangeboden.
Efficiëntere bedrijfsvoering	In 2023 zijn we gestart met het project om 2,5 km aan permanent te bewaren analoge archieven te digitaliseren. In 2024 gaan we hiermee verder. Het resultaat zal uiteindelijk zijn dat de informatie duurzaam toegankelijker, beter vindbaar en veiliger opgeslagen is. En niet onbelangrijk: deze informatie kan dan ook digitaal beschikbaar worden gemaakt aan onze inwoners. De afgelopen jaren hebben we de eerste stappen gezet in het tijd- en plaats onafhankelijk werken met daarvoor een moderne informatievoorziening. Hier blijven we op investeren. In 2024 komt de nadruk te liggen op vergaande digitale samenwerking, waarvoor extra middelen beschikbaar zijn gesteld. Het zwaartepunt ligt op de interne organisatie, maar logischerwijze resulteert dit ook in een betere digitale samenwerking met onze ketenpartners en de digitale communicatiemogelijkheden met onze inwoners. In 2023 hebben we de Cloud strategie voor de gemeente Hengelo opgesteld. In 2024 starten we met de implementatie daarvan, zodat we invulling kunnen blijven geven aan het veilig en betrouwbaar opslaan van gegevens, zorgen we dat de privacy gewaarborgd blijft, zorgen we ervoor dat we eigenaar van onze data blijven en realiseren we dat we eenvoudig bij onze gegevens kunnen blijven komen, passend bij de ambitie om datagedreven te kunnen werken. In 2024 starten we met het werken onder architectuur. Het werken onder architectuur stelt ons in staat om beter en sneller te anticiperen op de in een hoog tempo veranderende technologische mogelijkheden en vragen en verwachtingen van onze inwoners. We willen dus meer wendbaar worden. Dat doen we onder andere door de digitale dienstverlening en onderliggende technologieën te structureren en te standaardiseren.
Data gedreven werken	In 2023 is er, om een volgende stap te kunnen maken met het data gedreven werken in onze organisatie, een datastrategie opgesteld en vastgesteld. Het doel van deze strategie is om waarde te creëren met data voor de stad en de organisatie. In de komende jaren (2024-2027) zal hier uitvoering aan worden gegeven, waarbij in 2024 de focus zal liggen op het verder bevorderen van de databedrevenheid van onze medewerkers en het inbedden van het gebruik van data in processen van de organisatie. Bij de ontwikkeling van nieuwe data- en informatieproducten (in vergelijking met 2023 in aantal ook meer doordat er extra middelen beschikbaar worden gesteld) zal ook meer domein overstijgend worden gekeken naar oplossingen waarbij data vanuit verschillende domeinen kan worden ingezet om vraagstukken aan te pakken (bijv. wijkgericht werken). Cruciaal hierbij is en blijft een verantwoorde omgang met data. Daarom blijven ook in 2024 privacy, ethiek en informatiebeveiliging blijvende speerpunten.
Aansluiten bij landelijke ontwikkelingen	Onze samenleving verandert in een hoog tempo. Dat geldt zeker voor ICT ontwikkelingen. Wie had een jaar geleden al iets gehoord over toepassingen zoals ChatGPT. In record tijd heeft ChatGPT zijn intrede gedaan en wordt het breed gebruikt. Om alle ontwikkelingen te kunnen volgen dient onze informatievoorziening flexibeler ingericht te worden. Het werken onder architectuur en de nieuwe

informatiekundige visie Common Ground biedt ons de flexibiliteit die we nodig hebben. In 2023 hebben we door middel van een proefproject praktische kennis opgedaan van Common Ground. Vanaf 2024 zetten we verder stappen om Common Ground daadwerkelijk in praktijk te brengen. Dit doen we mede met behulp van de extra middelen die beschikbaar zijn gesteld.

De verdergaande digitalisering heeft ook impact op de wet- en regelgeving. Dit betreft nieuwe wetten die vanuit Den Haag op ons af komen maar in toenemende mate ook regelgeving vanuit Brussel. Bijna alle wetten hebben in meer- of mindere mate impact op onze informatievoorziening. Wij zetten in op het tijdig voldoen aan de wet- en regelgeving. De volgende wetten hebben een reeds gesignaleerde impact op onze informatievoorziening in 2024 en verder en hier gaan we dan ook inspanningen voor verrichten: Wet open overheid (WOO), Modernisering archiefwet, Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv), Single Digital Gateway (SDG) en Wet digitale overheid (Wdo).

Data en AI:

In 2024 komen er diverse (wettelijke) regelingen rondom het gebruik van algoritmes, data, ethiek en AI-toepassingen. We passen ons eigen beleid rondom het gebruik van data, AI en algoritmes daarop aan en we stellen een ethisch kader op. Daarnaast zorgen we ervoor dat onze informatievoorziening conform deze regelingen meebeweegt.

In 2023 hebben we pilotvoorstellen opgehaald welke zijn vertaald in concrete pilotprojecten. Dit resulteert o.a. in een aantal concrete pilots waar in 2023 mee gestart is en waar we 2024 mee doorgaan:

- Bouwen van een Digital Twin van de Breemarsweg die direct toegepast gaat worden bij het ontwerp, realisatie en overdracht naar beheer van het fysieke project Reconstructie Breemarsweg.
- Minecraft: samen met Microsoft realiseren van een pilot waarmee we m.b.v. Minecraft een duurzaamheidsopdracht opstellen waarmee basisscholen aan de slag gaan om antwoorden te vinden op het thema duurzaamheid.
- Autotranscript: automatisch generen van gespreksverslagen van keukentafelgesprekken binnen het Sociaal Domein.
- AI-brieven: automatisch herschrijven van bestaande teksten in uitgaande brieven op basis van "Helder Hengelo's" m.b.v. Artificial Intelligence.

Het doel van deze pilots is om laagdrempelig met behulp van technologische mogelijkheden fundamentele veranderingen te realiseren.

Alleen gaan we sneller, samen komen we verder. In de gedachte van kennisdeling en –exploitatie werkt de gemeente Hengelo op regionaal vlak op verschillende terreinen samen. In het IT-Platform Twente vervult de gemeente Hengelo een actieve rol op het vlak van informatievoorziening en IT-infrastructuren en als aanjager van regionale kennisopbouw en samenwerking.

Hengelo ondersteunt in IT-voorzieningen van, en het leveren van IT-diensten aan, de gemeente Oldenzaal en de SWB en sinds 2023 ook de gemeente Haaksbergen. Dit continueren en professionaliseren we in 2024 verder.

In 2024 gaan we de inzichten die we in 2023 hebben opgehaald rondom de wijze waarop de afdeling I&IT de ambities van de gemeente Hengelo kan ondersteunen in samenwerking met de gemeenten waar we de IT-voorzieningen voor leveren, verder vormgeven.

Digitale Transformatie

Samenwerken: samenwerking in Twente verstevigen en uitbouwen

6.7.6 Informatiebeveiliging en privacy

In een digitale wereld zijn informatiebeveiliging en privacy zeer belangrijke onderwerpen. Zowel op landelijk en regionaal niveau wordt dit meer en meer onderkend. Ook binnen de gemeente Hengelo wordt ervoor gezorgd dat bij de dagelijkse werkzaamheden beveiliging en privacy een prominente plek innemen door onder andere "security-by-design" en "privacy-by-design" als standaard te hanteren en volgen we de ontwikkelingen van de wet- en regelgeving om daar tijdig op te kunnen anticiperen.

Bereiken?	Doen?
Uitvoeren jaarlijkse AVG-compliance toets	In 2020 is het volwassenheidsniveau op gebied van privacy binnen de gemeente gemeten aan de hand van het VNG AVG-borgingsproduct. In 2024 wordt deze meting opnieuw uitgevoerd om te bepalen of de gemeente op koers ligt om de vastgestelde ambitie te behalen en stellen we eventueel noodzakelijke maatregelen op.
Toezicht door de Functionaris Gegevensbescherming	In 2024 zal de Functionaris Gegevensbescherming (FG) in de gelegenheid worden gesteld om toezicht uit te oefenen op de naleving van de regelgeving op het gebied van privacy. De FG doet jaarlijks verslag over het uitgevoerde toezicht aan de verwerkingsverantwoordelijke, het college van B en W. Door de beschikbare capaciteit moet de FG keuzes maken in de uit te voeren activiteiten. De FG bepaalt om die reden jaarlijks een focus in het uit te oefenen toezicht, naast de reguliere toezichthoudende activiteiten

	die zich richten op het verwerkingenregister, DPIA's en de behandeling van datalekken. De FG stelt jaarlijks een Toezichtplan op en zal daarin de focus voor 2024 vermelden.
Organisatie privacy	De aandacht voor privacy zal in 2024 geïntensiveerd worden. Onder andere voor het uitvoeren van DPIA's, zodat privacy binnen projecten en processen op de juiste wijze geborgd wordt. Hiervoor gaan we de extra beschikbaar gestelde middelen gebruiken.
Organisatie Informatiebeveiliging	De focus op een goede informatiebeveiliging zal in 2024 onverminderd groot zijn, dan wel geïntensiveerd worden. Hiervoor zijn extra middelen beschikbaar gesteld. Naast de investeringen in hardware- en softwarematige oplossingen worden deze middelen aangewend om de operationele werkzaamheden rondom informatiebeveiliging uit te voeren.
Security & Privacy by design	In 2024 wordt verder vorm gegeven aan de professionalisering van privacy en informatiebeveiliging. Dit doen we onder andere door vóórdat de projecten worden uitgevoerd te waarborgen dat is nagedacht over "security & privacy". Hierbij moet gedacht worden aan het verplicht opnemen van "security & privacy" controlelijsten en het verplicht beschrijven van de wijze waarop aandacht in een project wordt besteed aan "security & privacy", waarbij afstemming met de "security & privacy" functionarissen gezocht moet worden.
SIEM/SOC (Verzamelen, monitoren en analyseren van informatie i.r.t. informatiebeveiliging)	Security Incident & Event Management (SIEM) zorgt als oplossing voor monitoring, detectie en signalering van mogelijke beveiligingsincidenten in een IT omgeving. Security Operations Center (SOC) kan worden gezien als de plek in de organisatie waar gespecialiseerde medewerkers werken die ervoor zorgen dat de taken die voortkomend uit de resultaten van de SIEM opvolging krijgen.
	In 2023 is een tijdelijke oplossing aangeschaft als vervanger voor de eerder beëindigde landelijke oplossing van KPN. In 2024 zal onderzocht worden of het aanbod afkomstig uit de nieuwe landelijke aanbesteding (afronding eind 2023) aan kan sluiten bij de bestaande oplossingen.
Bewustwording en samenwerking Informatiebeveiliging en privacy	In 2024 wordt er, vergelijkbaar met 2023, voor alle medewerkers van de gemeente Hengelo een bewustwordingsprogramma met als onderwerpen informatiebeveiliging en privacy georganiseerd. Daarnaast zal er meer aandacht worden besteed aan informatiebeveiliging en privacy bij indiensttreding van nieuwe medewerkers.
Uitvoeren van de jaarlijkse pentest	In 2023 is door een gecertificeerde partner een pentest ("check op het kunnen binnendringen van het interne en externe (cloud) netwerk van de gemeente Hengelo") uitgevoerd. De aanbevelingen zijn projectmatig opgepakt en worden doorgevoerd. In 2024 zal opnieuw een pentest worden ingepland.
Verstevigen samenwerking Twentse gemeenten	Op het onderwerp informatiebeveiliging en privacy wordt intensief met de andere Twentse gemeenten opgetrokken. De vakinhoudelijk betrokken medewerkers (CISO's, FG's en PO's) zorgen voor periodieke overleggen en ondersteunen elkaar rondom vraagstukken en uit te voeren werkzaamheden. Informatieveiligheid en privacy kan immers niet (meer) alleen op het niveau van een individuele gemeente opgepakt worden. Deze regionale samenwerking zal in 2024 worden gecontinueerd en waar mogelijk geïntensiveerd.
Risicomanagement	Om voldoende grip te houden op de in de BIO en AVG vereiste maatregelen is het van belang om deze onderdelen goed in kaart te brengen, overzicht te houden en verantwoording te geven over de voortgang. In 2023 is na een aanbestedingstraject een systeem geselecteerd om risicogerichter op informatiebeveiliging en privacy te sturen. In 2024 zal het systeem worden ingericht en in gebruik genomen.
Operationele technologie	OT (Operationele Techniek) omgevingen zijn anders dan IT (Informatie Technologie) omgevingen. Hoewel beide systemen informatieopslag en -verwerking mogelijk maken, is een OT omgeving juist bedoeld om aangesloten fysieke apparaten gecontroleerd handelingen uit te laten voeren. Een bekend voorbeeld van een OT is een Verkeer Regel Installatie die gekoppeld is aan de verkeerslichten en op basis van data zorgt voor een optimale doorstroming van het verkeer. OT wordt in allerlei sectoren op kleine en grote schaal toegepast. Denk hierbij aan industrie, logistiek (zowel vracht als personen), de agrarische sector en de medische sector. Maar bijvoorbeeld ook aan de beheersing van faciliteiten rondom terreinen en gebouwen (gebouw en klimaatbeheer). OT speelt een cruciale rol in vitale infrastructuur (energie, verkeer, veiligheid en milieu) op zowel landelijk, provinciaal als ook gemeentelijke niveau. Daarom is het belangrijk om te weten op welke wijze deze technologieën beveiligd zijn en welke data wordt opgeslagen.
	In 2023 is gestart met een inventarisatie om in kaart te brengen welke OT in onze gemeente aanwezig is en wie daarvoor verantwoordelijk is en welke data wordt gebruikt. In 2024 zal hier verder beleid voor ontwikkeld worden met als doel om OT veilig en verantwoord in te kunnen (blijven) zetten.
Artificial Intelligence (AI)	Technologische ontwikkelingen en frequenter gebruik van Artificial Intelligence (AI) binnen software hebben een steeds grotere impact. Hoe om te gaan met deze ontwikkelingen wordt beleidsmatig opgepakt. In 2024 wordt er vanuit informatieveiligheid en privacy extra aandacht gegeven aan het informeren van de medewerkers over deze nieuwe mogelijkheden en zorg te dragen dat verantwoord met AI wordt omgegaan. In 2023 zijn we al gestart met het opstellen van beleid rondom AI. Dit zal in 2024 verder gedetailleerd worden dan wel opvolging krijgen. Technologische vernieuwingen (en daarmee ook gewijzigde/nieuwe inzichten) zullen immers blijvend zijn.

6.7.7 Inkopen van diensten, leveringen en werken

Jaarlijks wordt voor circa € 100 miljoen aan goederen, diensten en werken ingekocht, ongeveer een derde van de gemeentelijke begroting. De inkoopfunctie is daarmee een belangrijk sturingsinstrument om gemeentelijke maatschappelijke doelen te bereiken.

Het doorontwikkelen van de inkoopfunctie, zowel doel- als rechtmatigheid, is een doorlopend proces. Op basis van de in 2023 uitgevoerde evaluatie van de inkooporganisatie worden in 2024 verbetermaatregelen toegepast. De inkoopadviseurs adviseren en ondersteunen de inkopers om vanuit een integraal perspectief een grote(re) toegevoegde waarde te leveren aan initiatieven en ontwikkelingen in de organisatie en stad. Bijvoorbeeld door het tijdig betrekken van ondernemers, partners en inwoners bij (de voorbereiding van) inkooptrajecten, het gebruik van innovatieve inkoopprocedures en door meer resultaatgericht inkopen op basis gegevens uit onze spendanalyses. Deze gegevens uit deze spendanalyses worden aan de organisatie beschikbaar gesteld in dashboards.

Het afgelopen jaar geïmplementeerde contractmanagementsysteem wordt in 2024 nog beter benut door te gaan werken op basis van contractmanagementwerkwijzen. Dit moet leiden tot een betere sturing op contractdoelstellingen en een betere beheersbaarheid van risico's.

In 2024 wordt een actieplan opgesteld voor Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI). In dit actieplan worden duurzaamheidsdoelstellingen uit het programma duurzaamheid gekoppeld aan concrete inkoopacties. MVOI is een belangrijk speerpunt in ons programma duurzaamheid, 'de gemeente als voorbeeld'.

Bereiken?	Doen?
Rechtmatig inkopen, gemeente Hengelo houdt zich aan de wettelijke kaders	Inkopers in de organisatie worden continu getraind. Op basis van een inkoop-communicatiekalender blijft de organisatie op verschillende manieren geïnformeerd en betrokken bij het inkoopproces. Bij uitgaven boven € 30.000 (€ 100.000 bij werken) geven inkoopadviseurs een advies over de voorgestelde inkoopstrategie. Contractregistratie en -beheer wordt beter gemonitord. De eerstelijns controle op inkoop wordt als effectief sturingsmechanisme ingezet om onrechtmatigheden te signaleren en voorkomen. Er worden controles uitgevoerd op ons eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid. Met name om de doelmatigheid van deze uitgaven te garanderen. Op basis van spendanalyses worden verbeteringen doorgevoerd.
Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, inkoopkracht gemeente Hengelo gebruiken om leveranciers te laten bijdragen aan gemeentelijke doelen	We kopen sociaal in. SROI wordt toegepast bij (minimaal) alle trajecten boven € 100.000. We kopen duurzaam in. Inkopen dragen bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen uit het coalitieakkoord en de Global Goals. Maatschappelijk verantwoord inkopen is de norm. We kopen in met lokale (en regionale) focus, en zo veel mogelijk bij het MKB. Inkopen dragen waar mogelijk bij aan de versterking van de lokale en regionale economie.
Een resultaatgerichte, effectieve en efficiënte inkoopfunctie	We kopen innovaties in en bevorderen innovaties door innovatieve inkoopprocedures toe te passen. Marktonthoetingen en marktconsultaties worden hiervoor steeds vaker ingezet. Professionalisering inkooporganisatie krijgt een duurzaam vervolg. Er worden nieuwe contractmanagementwerkwijzen ontwikkeld. Medewerkers met een rol in contractmanagement worden hiervoor opgeleid. Spendgegevens en inkoop dashboards worden doorontwikkeld, resultaten worden meetbaar gemaakt en stuurinformatie wordt omgezet naar acties.

6.7.8 Huisvesting

Na het vrijvallen van de beperkende maatregelen is de nieuwe huisvesting vol in gebruik genomen. Het doel is en blijft om 'het huis van de stad' te zijn en om, mogelijk in wisselende omstandigheden, een goed en veilig werkconcept te bieden aan de medewerkers, passend binnen de ontwikkelingen van de gemeentelijke organisatie.

De werkgroep hybride werken blijft actief het werkconcept en de consequenties van 'hybride werken' voor de huisvesting evalueren. Zo is er een uitgebreide werkplekmeting uitgevoerd om inzicht te krijgen op de het gebruik en bezetting van de werkplekken en de vergaderzalen. Daaruit is gebleken dat de gemiddelde bezetting van de werkplekken 48% is. De bezetting van werkplekken en vergaderzalen, specifiek op dinsdag en donderdag hoog is.

De evaluatie en werkplekmeting, heeft geleid tot enkele kleine gewenste aanvullingen op het werkconcept. Deze aanpassingen zijn bijna allemaal uitgevoerd in 2023 en leveren een positieve bijdrage aan het werkconcept. In de afgelopen maanden is gebleken dat, mede door de kleine aanvullingen, de flexibele en toekomstbestendige huisvesting goed aansluit bij het 'hybride werken'.

Daarnaast zijn er aanpassingen benodigd op enkele installaties. Zo wordt er in 2023 een extra warmtepomp geplaatst om op een duurzame, gasloze manier het stadhuis te verwarmen. Zijn er extra laadpalen geïnstalleerd voor de verduurzaming van het wagenpark, zoals die in 2023 en 2024 voorzien is.

Voor 2024 en de jaren volgend, zijn we in samenwerking met diverse andere afdelingen om op meer gebieden te verduurzamen en het hybride werken meer in te vullen onder anderen via Digitale Transformatie.

Bereiken?	Doen?
Doorontwikkelen hybride werken.	Op regelmatige basis evaluatie van het werkconcept. Doen van voorstellen tot verbetering/aanvulling.
Verduurzaming wagenpark.	Vervangen van huidige benzine en diesel auto's door elektrische auto's.
Terugbrengen gasverbruik	Plaatsen extra warmtepomp en treffen maatregelen om zuiniger met gas om te gaan. Installatie najaar 2023. Ingebruikname winter 2023 - 2024.

6.7.9 Audit en Control

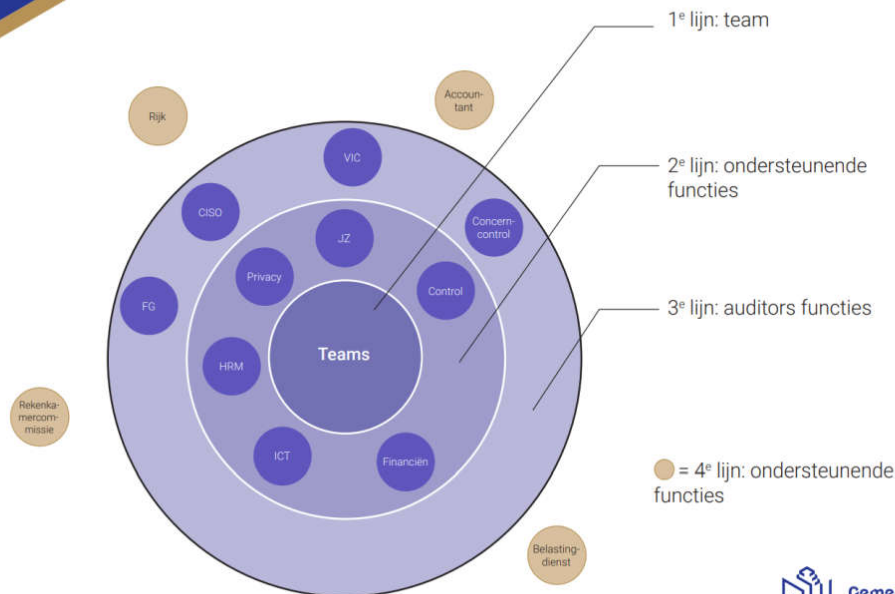
Grondslag Audit en Control

De grondslag voor de inrichting van een adequate beheersorganisatie zijn de Financiële Verordening (art 212 van de Gemeentewet) en de controleverordening (art 213 van de Gemeentewet). Op basis hiervan geeft de raad opdracht aan het college van B en W om zorg te dragen voor de rechtmatigheid, verantwoording en controle van het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie. Kortom, een adequate interne beheersorganisatie. In deze paragraaf wordt weergegeven wat de plannen en ontwikkelingen zijn en wat er speelt op het gebied van Audit en Control de komende jaren.

Audit en control

In Hengelo maken we gebruik van het 3-lijnen model. Dat betekent dat de belangrijkste beheersing voor de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van ons handelen in de uitvoering ligt, de eerste lijn. Vanuit de tweede lijn worden (vakinhoudelijke) adviezen gegeven, kaders bewaakt en controles uitgevoerd. De derde lijn beoordeelt dit samenspel en de uitkomsten hiervan geeft aan waar het goed gaat en adviseert over verbeteringen.

Interne beheersing

www.hengelo.nl

Bereiken	Doen
Versterken gezamenlijke beeld en uitvoering van interne beheersing in organisatie.	Vertalen van de nieuwe visie op control naar de interne beheersing van de organisatie. Doel is om tot een eenduidige invulling van 'in control' zijn te komen en zodoende een effectievere en efficiëntere interne beheersing op te zetten.
Ondersteuning audit en control en samenhang door een nieuw systeem.	Professionaliseren van bewaken interne beheersing met een bredere blik (ook privacy en informatieveiligheid). De aanbesteding is succesvol doorlopen. Eind 2023/begin 2024 zal worden gestart met de implementatie.
Samenwerking accountant verder professionaliseren	Dit systeem is gericht op het ondersteunen van risicomanagement, het auditproces en de opvolging van aanbevelingen in de organisatie. Het proces van audit en control volgens het 3-lines model wordt daarin goed geborgd en de informatie is beter toegankelijk en op één plek te vinden voor de organisatie. Vanaf boekjaar 2020 is PWC aangesteld als controlerend accountant. De samenwerking verloopt goed en we blijven hierin investeren.
	We volgen de verbeterpunten en adviezen vanuit het accountantsverslag bewust wel of niet op .

6.7.10 Rechtmatigheid

Over 2024 wordt over verslagjaar 2023 de rechtmatigheidsverantwoording voor de tweede keer afgegeven door het college (2023 is het eerste jaar waarover formeel verantwoording wordt afgelegd). Rechtmatigheid kent drie inhoudelijke elementen waarover verantwoording wordt afgelegd: het voorwaardencriterium, misbruik en oneigenlijk gebruik en begrotingsrechtmatigheid.

Dit past in de tijdgeest waarin de verantwoordelijkheid wordt gelegd waar deze hoort. Het college is zich hierdoor nog meer bewust van haar verantwoordelijkheid te zorgen voor een goed financieel beheer, inclusief bijbehorende verordeningen. Het gesprek over rechtmatigheid tussen de raad en het college krijgt hierdoor meer nadruk. De accountant controleert nog wel de verantwoording van het college op getrouwheid. Daarmee wordt gewaarborgd dat het college een goed onderbouwde verantwoording afgeeft.

Bereiken	Doen
Kaders 2023 ten aanzien van de verantwoordingsgrens herzien ten behoeve van de verantwoording 2024	Vaststellen van normenkader en verantwoordingsnorm door raad. Dit bepaalt de reikwijdte en diepgang van de (interne) controles en verantwoording. Ook de kaders in de financiële verordening veranderen.
Samenwerking accountant ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording evalueren en doorontwikkelen	Omdat deze verandering ook voor de accountant een nieuwe ontwikkeling is, evalueren we de samenwerking en werkzaamheden over 2023. Waar nodig maken we nieuwe afspraken voor 2024.
Rechtmatigheidsverantwoording over 2024 door college opstellen.	Het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording door het college en de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken 2024 met meer detail bevindingen.
Meer aandacht voor Frauderisico's en beheersing.	Meenemen van potentiële frauderisico's in de (interne) controle en rapporteren in de toelichting op rechtmatigheid. Het voorkomen van fraude en onrechtmatig handelen is binnen de organisatie een belangrijk aandachtspunt, dit zal ook de komende jaren aandacht blijven houden. In de werkprocessen van de organisatie zijn tal van beheersmaatregelen genomen om het risico op fraude en onrechtmatig handelen zoveel mogelijk te reduceren. Daarnaast is aandacht voor de meer culturele en gedragskant van fraude en onrechtmatigheden. Voorbeelden hiervan zijn aan trainingen op het gebied van morele dilemma's en beleid om een veilig werkklimaat te waarborgen.

6.8 Subsidies

Wat willen we bereiken

De gemeente Hengelo verleent subsidies om bepaalde doelen te bereiken. De doelen zijn omschreven in de programma's van de Beleidsbegroting en in specifieke beleidsnota's. De subsidieverlening moet voldoen aan de regels van de Algemene wet bestuursrecht, de Algemene subsidieverordening en, wanneer van toepassing, de subsidie uitvoeringsregelingen. De laatste twee worden door onszelf bepaald. Met een subsidie kunnen de kosten van een activiteit geheel of gedeeltelijk worden betaald.

Hoe gaan we dit doen?

Voor het jaar 2024 is de lokale regelgeving vastgelegd in de volgende documenten:

- Algemene subsidieverordening
- Subsidie uitvoeringsregelingen 2024

Per afzonderlijke subsidie worden de voorwaarden waaronder de subsidie wordt verleend, de verplichtingen waaraan de subsidieontvanger moet voldoen en de wijze van betaling vastgelegd in een subsidiebesluit (beschikking). Waar mogelijk worden prestatieafspraken gemaakt.

We kennen jaarlijkse subsidies die per (boek) jaar of voor een bepaald aantal boekjaren aan een instelling voor een periode van maximaal 4 jaar wordt verstrekt, en eenmalige subsidies voor bijvoorbeeld projecten of activiteiten.

In de begroting is rekening gehouden met de jaarlijkse indexering, welke is vastgesteld in de Zomernota 2023-2027. De meeste subsidies worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2024 zijn de subsidies geïndexeerd met 8,9%. Onderstaand worden de subsidies vermeld waarvoor sprake is van een uitvoeringsregeling en subsidieplafond.

Subsidies begroting 2024

Uitvoerings-/subsidieregelingen	Subsidieplafonds 2024
Subtotaal cultuurhistorisch erfgoed	321.428
1. Monumentenzorg	35.023
2. Begraafplaats en gedenkmonumenten	2.835
3. Karakteristieke boerderijen en opstallen	3.401
4. Kunst uit de wederopbouw	4.535
5. Voorlichting en communicatie	5.668
6. Tuindorp t Lansink	11.336
7. Archeologie	17.004
8. Gevelverbetering binnenstad	91.626
9. (Industrieel) erfgoed Hart van Zuid	150.000
Subtotaal kunst en cultuur	9.098.384
10. Culturele Initiatieven	21.915
11. Podiumbudget	24.068
12. Stimuleringsbudget Beeldende Kunst en Vorming	54.365
15. Basissubsidie Amateurkunst	155.612
16. Culturele kernvoorzieningen - Bibliotheek Hengelo	2.874.519
16. Culturele kernvoorzieningen - Oyfo	2.161.120
16. Culturele kernvoorzieningen - Schouwburg Hengelo	2.351.586
16. Culturele kernvoorzieningen - Metropool Poppodia van Twente	978.359
17. Beeldende kunst - Ateliers '93	7.502
17. Beeldende kunst - HeArtpool	16.514
17. Beeldende kunst - MHHK	4.622
17. Beeldende kunst - SWWK	98.699
18. Presentatie beeldende kunst	102.992
19. Cultureel Erfgoed - Museum Hengelo	19.604
19. Cultureel Erfgoed - Historisch Archief Beckum	3.209
19. Cultureel Erfgoed - Historie Brandweer Hengelo	1.372
20. Lokale Omroep - 1Twente	222.326
Subtotaal internationaal	5.000
21. Uitwisseling partnerstad Emsdetten	5.000
Subtotaal jeugd	129.063
22. Vrijwillig jeugdwerk - scouting	129.063
Subtotaal sport en bewegen	160.962
23. Sportkennismaking	18.991
24. Openbare ruimte inrichten en kleine evenementen	18.991
25. Deskundigheidsbevordering	20.000
26. Sporten met een beperking mogelijk maken	18.990
27. Duurzaamheid	18.990
28. FBK Games	65.000
Subtotaal welzijn	2.457.662
29. Lhbt+ – incidentele projecten en initiatieven	35.000
30. Wijkwelzijnswerk	2.217.198
31. Bewonersparticipatie - Basissubsidie erkende bewonersorganisaties	61.989
31. Bewonersparticipatie - Organiseren van wijkbrede activiteiten door erkende bewonersorganisaties	83.148
31. Bewonersparticipatie - Buurtbonnen voor ongeorganiseerde bewoners(groepen)	60.327
Subtotaal zorg	1.294.287
32. Thuis in de buurt	26.463
33. Maatschappelijke opvang, begeleiding en bemoeizorg	1.267.824
Subtotaal onderwijs	1.800.000
34. Voorschool Hengelo	1.800.000
Totaal subsidie uitvoeringsregelingen met plafond	15.266.786

6.9 Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden, als opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Onderdeel van de wet is het opnemen van een Openbaarheidsparagraaf Woo in de Beleidsbegroting en Jaarstukken, waarin we inzicht geven aan de wijze waarop we uitvoering aan de wet geven. Conform de Woo maken we informatie actief en passief openbaar. Gemeente Hengelo implementeert de Woo via een uitvoeringsprogramma. Het uitvoeringsprogramma heeft een roadmap opgeleverd waarin wordt afgetekend welke activiteiten de komende jaren te ondernemen zijn om o.a. de informatiehuishouding passend door te ontwikkelen. Dit heeft impact op bestuur, onze informatieprofessionals, informatiesystemen en informatievolume.

Een belangrijke verplichting vanuit de Woo is invulling te geven aan de 'contactpersoon'-functie (art. 4.7). Dit vullen we ondertussen in door middel van onze website met een speciale Woo-pagina, de publieksbalie en het klantcontactcentrum. We geloven erin dat de route naar een Woo-verzoek gemakkelijk moet zijn en meerdere ingangen kent. Binnengekomen Woo-verzoeken worden daarna via de Woo-coördinator verder geleid naar het organisatie-onderdeel die het inhoudelijk oppakt.

Nieuw in de Woo ten opzichte van de Wob is (de inspanningsverplichting) actief informatie openbaar te maken. Deze actief te openbaren informatie is onderverdeeld in 11 informatiecategorieën. Op dit moment is er nog geen vastgestelde tijdslijn per wanneer aan welke informatiecategorie voldaan moet worden. Dat gebeurt gefaseerd, bij Koninklijk Besluit(en), en heeft nog niet plaatsgevonden. Onverminderd geldt de inspanningsverplichting actief te openbaren (art 3.1). Actief publiceren doen we al voor een deel van de informatiecategorieën.

Landelijk geldt de Woo-index als de toekomstige zoekmachine waar informatie gezocht kan gaan worden. De Woo-index bevat alleen verwijzingen naar gegevens uit de informatiecategorieën zoals bedoeld in de Woo. Op 19 juni 2023 is de eerste versie van de Woo-index beschikbaar geworden. Van een aantal informatiecategorieën is voor de gemeente Hengelo de informatie ondertussen al in deze Woo-index te vinden. Dat is echter nog geen verplichting. De verplichting tot het publiceren via de Woo-index zal samenvallen met de te nog te nemen Koninklijke Besluit(en).

Onderstaand in tabelvorm een samenvatting van de informatiecategorieën die we zelf al publiceren en welke ook al via de Woo-index zijn te vinden (peildatum 19-7-2023).

Informatiecategorie	Aantal gepubliceerd	Actief gepubliceerd	In Woo-index [1]
Wet- en regelgeving [2] ²	8.846	Ja	Ja
Organisatiegegevens [3] ³	1	Ja	Ja
Raadsstukken [4] ⁴	151	Ja	Nee
Bestuursstukken [5] ⁵	243	Besluitenlijsten	Nee
Woo-verzoeken [6] ⁶	0	Aan indiener	Nee

1 [1] Woo-index gemeente Hengelo: https://organisaties.overheid.nl/woo/35296/Gemeente_Hengelo

2 [2] Wet- en regelgeving wordt per april 2009 gepubliceerd. Bron: [https://zoek.officielebekendmakingen.nl/resultaten?q=\(c.product-](https://zoek.officielebekendmakingen.nl/resultaten?q=(c.product-area==%22officielepublicaties%22)and((((w.organisatietype==%22gemeente%22)and(dt.creator==%22Hengelo%22))))and(((w.publicatienaam==%22Tractatenblad%22))or((w.publicatienaam==%22)))

[area==%22officielepublicaties%22\)and\(\(\(\(w.organisatietype==%22gemeente%22\)and\(dt.creator==%22Hengelo%22\)\)\)\)and\(\(\(w.publicatienaam==%22Tractatenblad%22\)\)or\(\(w.publicatienaam==%22\)\)](https://zoek.officielebekendmakingen.nl/resultaten?q=(c.product-area==%22officielepublicaties%22)and((((w.organisatietype==%22gemeente%22)and(dt.creator==%22Hengelo%22))))and(((w.publicatienaam==%22Tractatenblad%22))or((w.publicatienaam==%22)))

3 [3] Register van Overheidsorganisaties: https://organisaties.overheid.nl/35296/Gemeente_Hengelo

4 [4] Raadsstukken worden sinds medio 2014 gepubliceerd. Vervallen raadsvergadering zijn niet meegeteld. Bron: <https://www.hengelo.nl/Welkom-in-Hengelo/Beheer/Overige-pagina-s/IRIS/Vergaderagenda.html>

5 [5] Bestuurlijke besluitenlijsten worden sinds 2018 gepubliceerd. Bron: <https://www.hengelo.nl/Bestuur-en-Organisatie/College-B-en-W/Besluiten-van-het-college.html>

6 [6] Woo-verzoeken publiceren we op dit moment nog niet. In de programma-roadmap is dit onder de aandacht voor de tweede helft van 2023. Dat we Woo-verzoeken nog niet publiceren niet betekent uiteraard niet dat Woo-verzoeken niet worden behandeld en beantwoord.

Onderstaande tabel toont het aantal ontvangen en afgehandelde Woo-verzoeken, met de afhandelingsstatus vanaf 1 mei 2022. Voor de getallen in onderstaande tabel geldt peildatum 19-7-2023.

Resultaat	2022	2023
Afgewezen – informatieverzoek	3	2
Afgewezen – geen informatie beschikbaar	4	1
Afgewezen – informatie al openbaar	0	1
Afgewezen – overig	1	0
Gestaakt / ingetrokken	4	1
Afgehandeld	12	16
Lopend	0	8
Totaal	24	29

Zonder compleet te zijn, zal het programma vanaf 2024 o.a. de aanschaf en implementatie van anonimiseringssoftware opleveren waarmee we Woo-verzoeken efficiënter en minder foutgevoelig kunnen afhandelen. Ook zal een technische voorziening worden getroffen waarmee we de openbare informatie beschikbaar stellen voor de Woo-index. Daarnaast gaat een spoor lopen waarmee we de organisatie helpen met het begrijpen en toepassen van de Woo, het beschikbaar stellen van formats en handreikingen, en ontwikkelen we een manier waarop we besluitvorming op juridische gronden eenvoudig leesbaar maken. Parallel aan deze activiteiten werkt het programma aan het verstevigen van informatiebeheer, zodat bijvoorbeeld informatie eenvoudiger en sneller gevonden kan worden. Daarnaast hebben we voor 2024 de ambitie om pro-actief meer bestuurlijke informatie openbaar te gaan maken. Dit geldt ook voor het publiceren van de ingekomen Woo-verzoeken, de schriftelijke beslissingen daarop en welke informatie daarbij vertrekt is.